

T.C
KTO Karatay Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİ

Teslime AKKAN AKOL

KONYA

EYLÜL, 2019

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİ

Teslime AKKAN AKOL

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

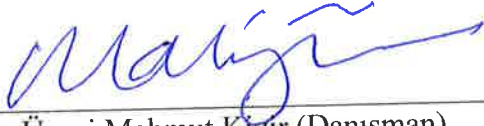
Yüksek Lisans Tezi

KONYA

Eylül, 2019

KABUL VE ONAY

Teslime Akkan Akol tarafından hazırlanan “ Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi” başlıklı bu çalışma, 19/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Kızır (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Turan Şahin

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin Çelik

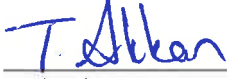
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Diden Tunçez
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

19/09/2019

Teslime AKKAN AKOL

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmasının bütün aőamalarında değerli bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan, Danışman Hocam, Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Kizir Hocama teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Teslime AKKAN AKOL

ÖZET

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİ

AKOL AKKAN, Teslime

Yüksek Lisans, Hukuk Bölümü

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Kızır

Eylül, 2019

Hukuki bir sonuç meydana getirmesi amaçlanan, bir ya da birden fazla kişi ya da tüzel kişiliğin, karşılıklı irade beyanıyla kurulan işleme sözleşme adı verilir. Hukukumuzda çok çeşitli sözleşme türleri mevcuttur. Bu çalışmamızda TBK’da yer alan ve bir çok hukuk dalı ile iç içe girmiş olan ölünceye kadar bakma sözleşmesini incelenmeye çalışılmıştır. TBK madde 611’de “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımından başlamak suretiyle Türk Hukukundaki ölünceye kadar bakma sözleşmesi incelenecektir. Çalışmamızın ikinci bölümünde sözleşmenin kurulması, tarafları ve şekil şartları incelenecektir. Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise hükümleri, sonuçları, geçerlilik koşulları incelenecektir. Çalışmamızın son bölümü olan dördüncü bölümde ise ölünceye kadar bakma sözleşmesinin özel sona erme sebepleri, genel sona erme sebepleri ve üçüncü kişilerin sözleşme üzerindeki itiraz tenkis ve iptal hakları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, Borçlar hukuku, bakım alacaklısı, bakım borçlusu, borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi, miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi

ABSTRACT

AGREEMENT FOR LIFELONG SUPPORT

AKOL AKKAN, Teslime

Master Of Business Administration

Supervisor: Assistant Professor Mahmut Kizir

September, 2019

A process which is established by mutual consent of one or more persons or organizations, which is intended to produce a legal result, is called a contract. There are various types of contracts in our law. In this study, it is tried to examine the contract to look until death, which is intertwined with many branches of law in our law. Turkish law of obligations Article 611 look The contract to look up to death is the contract in which the care debtor undertakes to look after the care creditor until he dies, and the care creditor undertakes to transfer the assets or some assets to him.”

In the first part of our study, we will examine the contract of death in Turkish Law, starting with the definition of the contract of death. In the second part of our study, the establishment of the contract, the parties and the conditions of the form will be examined. In the third part of the study, the provisions, results and validity conditions will be examined. In the last part of our study, in the fourth part, the termination of the contract until the death and the results of the parties will be evaluated depending on the termination.

Keywords: Agreement for lifelong support, obligations law, care creditor, care debtor, featured contract for lifelong support, law of succession featured contract for lifelong support

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
GENEL OLARAK ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİ.....	2
1.1.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi Terminoloji ve Tanım.....	2
1.1.1.Terminoloji	2
1.1.2. Tanımı.....	3
1.2. Tarihsel Gelişimi ve Bazı Sözleşme İlişkileri İle Karşılaştırılması.....	5
1.2.1. Tarihsel Gelişim.....	5
1.2.1.1.İsviçre Hukukunda Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi	5
1.2.1.2.Türk Hukukunda Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi	6
1.2.2.Bazı Sözleşme İlişkileri ile Karşılaştırılması.....	7
1.2.2.1.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve ölünceye kadar gelir sözleşmesi	7
1.2.2.2.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve bağışlama sözleşmesi.....	9
1.2.2.3.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi	10

1.3.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Türleri, Unsurları Ve Hukuki Niteliğini Belirleyen Özellikler.....	11
1.3.1.Türleri	11
1.3.1.1.Genel Olarak.....	11
1.3.1.2.Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi.....	12
1.3.1.3.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi	12
1.3.2.Unsurları	13
1.3.2.1.Sözleşmenin karşılıklı olması.....	14
1.3.2.1.1.Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinin karşılıklı olması.....	15
1.3.2.1.2.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinin karşılıklı olması.....	16
1.3.2.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde süre unsuru.....	17
1.3.2.3.Tarafların anlaşması.....	17
1.3.3. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hukuki Niteliği.....	18
1.3.3.1.Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması	18
1.3.3.2.Rızai bir sözleşme olması	19
1.3.3.3.Bağımsız bir sözleşme olması	19
1.3.3.4.Talih ve tesadüfe bağlı bir sözleşme olması.....	20
1.3.3.5.Sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olması	20
İKİNCİ BÖLÜM	22
ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ	22
.....	22
2.1. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Tarafları.....	22
2.1.1.Bakım Alacaklısı	22
2.1.1.1.Bakım alacaklısının gerçek kişi olması	22
2.1.1.2.Bakım alacaklısının evli olması.....	22

2.1.1.3. Bakım alacaklısının üçüncü bir kişi olması	24
2.1.1.4. Bakım Alacaklısının Birden Fazla Olması	24
2.1.1.5. Bakım Alacaklısının Bakıma Muhtaç Olmasının Gerekip Gerekmediği	24
2.1.2. Bakım Borçlusunu	25
2.1.2.1. Bakım borçlusunun gerçek veya tüzel kişi olması	25
2.1.2.2. Bakım borçlusunun küçük veya kısıtlı olması	26
2.1.2.3. Bakım borçlusunun evli olması	26
2.1.2.4. Bakım borçlusunun birden fazla olması	27
2.2. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli	28
2.2.1. Genel Olarak	28
2.2.1.1. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin adi yazılı şekilde düzenlenmesi	29
2.2.1.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin resmi şekilde düzenlenmesi	30
2.2.1.2.1. Ölünceye kadar bakma sözleşmesini resmi şekilde düzenlemeye yetkili merci	32
2.2.1.2.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesine resmi memur ve tanık olarak katılamayacaklar	34
2.2.2. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Resmi Şeklin Gerçekleştirilme Süreçleri	35
2.2.2.1. Tarafların resmi memura iradelerini açıklamaları	35
2.2.2.2. Taraf iradelerinin resmi memur tarafından tespiti	37
2.2.2.3. Senedin okunması için taraflara verilmesi	37
2.2.2.4. Tarafların sözleşmeyi imzalamaları	38
2.2.2.5. Resmi memurun sözleşme metnine tarih ve imza atması	39

2.2.2.6.Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflarınca tanıklara açıklama yapılması.....	39
2.2.2.7.Tanıkların beyan ve imzaları	39
2.2.2.8.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Tevdii	40
2.2.3.Şekle Aykırılığın Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesine Etkisi	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAKLARI VE BORÇLARI, İFA YERİ, İFA ZAMANI VE ZAMANAŞIMI.....	43
3.1.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Bakım Alacaklısının Hakları ve Borçları.....	43
3.2.Bakım Alacaklısının Hakları ve Borçları	44
3.2.1.Hakları	44
3.2.1.1.Bakım alacaklısının haklarının niteliği.....	44
3.2.1.1.1.Bakım alacaklısının haklarının devredilmezliği	44
3.2.1.1.2.Haczedilmez ve üzerinde rehin kurulamaz olması	45
3.2.1.1.3. Bakım alacağının takas edilememesi.....	46
3.2.1.1.4.Bakım ve gözetim edimlerinin bakım borçlusu tarafından bakım alacaklısına ifa edilmesi	46
3.2.1.2. Bakım alacaklısının hakları	47
3.2.1.2.1. Hayatının sonuna kadar bakılmayı isteme hakkı	47
3.2.1.2.2. Güvence Sağlamaya Yönelik Hakları.....	48
3.2.1.2.2.1. Kanuni İpotek Hakkı.....	49
3.2.1.2.2.2 Sözleşmeye dayanan güvence hakları.....	50
3.2.2.Borçları	51
3.2.2.1.Malvarlığı değerini devretme borcu	51
3.2.2.1.1 Borçlar Hukuku Nitelikli Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Malvarlığı Değerini Devretme Borcu.....	51

3.2.2.1.2. Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde malvarlığı değerini devretme borcu	52
3.2.2.2. Diğer Borçlar	53
3.3. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Bakım Borçlusunun Hakları ve Borçları.....	53
3.3.1. Bakım Borçlusunun Borçları	54
3.3.1.1. Bakım alacaklısını ev topluluğuna kabul etme borcu.....	54
3.3.1.2. Bakım alacaklısının beslenmesi.....	56
3.3.1.3. Bakım alacaklısının giydirilmesi	56
3.3.1.4. Bakım alacaklısının sağlığı ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi.....	57
3.3.1.5. Bakım alacaklısına karşı hizmet edimlerinin yerine getirilmesi....	58
3.3.1.6. Bakım alacaklısına sevgi ve saygı gösterilmesi.....	59
3.3.1.7. Bakım alacaklısına cep harçlığı verilmesi	59
3.3.1.8. Bakım Alacaklısının Hukuki Harcamalarının Karşılanması	60
3.3.1.9. Bakım alacaklısının cenaze masraflarının karşılanması	60
3.3.2. Bakım Borçlusunun Hakları	61
3.4. İfa Yeri İfa Zamanı ve Zamanaşımı.....	62
3.4.1. İfa Yeri.....	62
3.4.2. İfa Zamanı.....	62
3.4.3. Zamanaşımı.....	63
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	65
ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ VE ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNE KARŞI İLERİ SÜRÜLEBİLECEK TALEP VE İDDİALAR.....	65
4.1. Genel Sona Erme Sebepleri	65
4.1.1. Bakım Alacaklısının Ölümü	65

4.1.2. İ kale Sözleşmesi	65
4.1.3. İrade Bozukluğu Sebebiyle İptal	66
4.2.Özel Sona Erme Sebepleri	67
4.2.1.Fesih ve Dönmeye İlişkin Değerlendirmeler	67
4.2.2.Önel Verilerek Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi	68
4.2.2.1.Sona erme şartları	69
4.2.2.1.1.Tarafların edimleri arasında önemli ölçüde oransızlık olması	69
4.2.2.1.2.Ediminin değeri fazla olan tarafta bağışlama kastının olmaması	70
4.2.2.1.3.Fesih Bildirimi	71
4.2.2.2.Fesih bildiriminde bulunmanın sonuçları	71
4.2.2.2.1.Sözleşmenin Sona Ermesi	72
4.2.2.2.2.Tarafların Yerine Getirmiş Oldukları Edimlerin Geri Verilmesi	72
4.2.2.2.2.1.Bakım Alacaklısının İade Borcu	72
4.2.2.2.2.2.Bakım Borçlusunun İade Borcu	73
4.2.3.Önel Verilmeksizin Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Sona Ermesi	74
4.2.3.1.Fesih Sebepleri.....	74
4.2.3.1.1.Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmeye devamın çekilmez hale gelmesi sebebiyle fesih	74
4.2.3.1.2.Önemli sebeplerden dolayı fesih	76
4.2.3.1.3.Fesih Bildirimi	77
4.2.3.2.Feshin sonuçları	77
4.2.3.2.1.Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesi	77
4.2.3.2.2.Tarafların İade Yükümlülüğü	78
4.2.3.2.3.Tazminat hakkı	79

4.2.3.2.4.Bakım ve gözetim edimlerinin ömür boyu gelire dönüştürülmesi	79
4.2.3.3.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde fesih	82
4.2.3.3.1.Önel verilmeksizin feshin miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde uygulanması.....	82
4.2.3.3.2.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve mirasçılıktan çıkarma	82
4.2.4.Bakım borçlusunun ölümü.....	83
4.2.4.1.Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sona erme.....	84
4.2.4.1.1.Bakım alacaklısının bir yıl içinde sözleşmeyi feshetme imkanı	84
4.2.4.1.2.Bakım alacaklısının sözleşmeye bakım borçlusunun mirasçıları ile devam etmesi.....	85
4.2.4.2.Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sona erme.....	85
4.2.4.2.1.Bakım alacaklısının malvarlığı değerini hayatta iken devretmesi	86
4.2.4.2.2.Bakım alacaklısının malvarlığı değerlerini hayatta iken devretmemesi	86
4.2.5.Bakım borçlusunun iflası.....	87
4.2.6.Bakım borçlusunun malvarlığı değerlerinin haczi ve hacze katılma....	88
4.3.Üçüncü Kişilerin Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesine Karşı İleri Sürebileceği Talep ve İddialar	89
4.3.1.Bakım Alacaklısından Nafaka Talep Etmeye Hakkı Olanlar Tarafından Açılan İptal Davası.....	90
4.3.1.1.İptal davasının şartları.....	90

4.3.1.1.1.Bakım alacaklısının nafaka yükümlülüğünün bulunması.....	90
4.3.1.1.2.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi nedeniyle nafaka yükümlülüğünün yerine getirilememesi.....	91
4.3.1.2.İptal davasının hukuki sonuçları.....	92
4.3.1.2.1.Sözleşmenin Sona Erdirilmesi.....	92
4.3.1.2.2.Sözleşmenin İptali Yerine Bakım Borçlusunun Nafaka Ödemesi.....	93
4.3.2.Saklı Pay Kurallarının İhlal Edilmesi Halinde Tenkis Davası	93
4.3.2.1.Tenkis davası açılabilmesinin şartları.....	94
4.3.2.1.1.Davacının saklı paylı mirasçı olması.....	94
4.3.2.1.2.Saklı payın ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile ihlal edilmesi.....	95
4.3.2.2.Tenkis davasında uygulanacak olan usul hükümleri	95
4.3.2.2.1.Davacıya ilişkin usul hükümleri	95
4.3.2.2.2.Davalıya ilişkin usul hükümleri.....	96
4.3.2.2.3.Yetkili ve görevli mahkeme.....	97
4.3.2.2.4.Süre	97
4.3.2.3.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile saklı payın ihlal edilmesi halinde uygulanacak hükümler	98
4.3.2.3.1.Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde saklı payın ihlal edilmesi.....	98
4.3.2.3.2.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde saklı payın ihlali	99
4.3.3.Bakım Alacaklısının Alacaklılarınca Açılan İptal Davası.....	100
4.3.3.1.İptal Davasının Tarafları.....	100
4.3.3.1.1.Davacı.....	100
4.3.3.1.2.Davalı.....	101

4.3.3.2.Yetkili ve görevli mahkeme.....	101
4.3.3.3.Dava açma süresi	102
4.3.3.4.Tasarrufun iptali davasının sonuçları.....	102
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	105
ÖZGEÇMİŞ	110

KISALTMALAR LİSTESİ

AD	Adalet Dergisi
ABD	Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	Bent
BÜHFD.,	Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	Cilt
E.	Esas
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MHAD.	Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
MÜHFHAD.	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
HD.	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	İstanbul Barosu Dergisi
İBD	İzmir Barosu Dergisi
İİK	İcra ve İflas Kanunu
İÜHFD	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	Karar
KHÜHFD	Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBK	Türk Borçlar Kanunu

TBBD.	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TNBHD	Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
MK	Medeni Kanun
S	sayı
s.	sayfa
T.	Tarih
TBK	Türk Borçlar Kanunu
Vd	ve devamı
Yarg.	Yargıtay
YİBK	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı

GİRİŞ

Yüksek lisans tezimizde ölünceye kadar bakma sözleşmesi çalışılacaktır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi giderek toplumumuzda yaygın bir sözleşme halini almaktadır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi sosyal yönü ağırlıklı olan bir sözleşmedir. Bu sözleşmede belirli yaşa gelen kimselerin yaşamlarının sonuna kadar bakılma ve gözetim ihtiyaçlarının karşılanması öngörülmüştür.

Sosyal güvenlik kurumunun yeterli olmaması ve toplumun her kesimini bünyesine alamaması nedeniyle insanlar yaşlılık dönemlerinde pek çok sıkıntı ve zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu durumlarda ölünceye kadar bakma sözleşmesi önemli bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi eski Borçlar Kanunumuzda da benzer şekilde düzenlenmiştir. Sözleşmenin içerik ve düzenleme şekliyle ilgili olarak 6098 sayılı TBK'da ayrıntılı düzenlemeler mevcuttur ancak sözleşmenin sert şekil şartlarına sahip olması sebebiyle tarafların mağduriyetlerine sebep olmaktadır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflarını bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu oluşturmaktadır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki türü vardır. Bu türler bakım alacaklısının karşı edimini ifa etme tarzına göre ikiye ayrılır. Bunlar; borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesidir.

Çalışma konusu 4 ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde genel olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesi başlığı altında kavram ve tanım ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarihi gelişimi bazı sözleşme türleri ile karşılaştırılması, türleri ve hukuki niteliğini belirleyen unsular üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, sözleşmenin kurulması başlığı altında sözleşmenin tarafları ve sözleşmenin şekil şartları incelenmiştir. Üçüncü bölümde ölünceye kadar bakma sözleşmesinin hükümleri başlığı altında bakım alacaklısının ve bakım borçlusunun hakları ve borçları üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde ise ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesi başlığı altında sözleşmenin genel sona erme sebepleri, özel sona erme sebepleri ve üçüncü kişilerin sözleşme üzerindeki itiraz tenkis ve iptal hakları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİ

1.1.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi Terminoloji ve Tanım

1.1.1.Terminoloji

İnceleme konumuzu oluşturan ölünceye kadar bakma sözleşmesi Türk Borçlar Kanununda 611 ila 619 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Öğreti ve yargı kararlarında ise bu sözleşmeyi ifade etmek üzere değişik terimler kullanılmaktadır. Bu terimler, ölünceye kadar bakma akdi¹, sağlığınca bakma sözleşmesi², ölünceye kadar bakıp gözetme akdi³, kaydı hayatla bakma mukavelesi⁴, bakma sözleşmesi⁵kullanılmıştır. Biz bu çalışmamızda 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu on yedinci bölüm ikinci ayırım başlığında belirtildiği, doktrin ve uygulamalar tarafından çoğunlukla kullanılan ölünceye kadar bakma sözleşmesi terimini kullanacağız.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki türü vardır, borçlar hukukuna tabi ve miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesidir. Bu sözleşme yalnızca Türk Borçlar Kanununda düzenlenmiş ve kanunda bu iki tür için farklı terimler kullanılmamıştır. Yalnızca TBK madde 612’de “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz.” şeklinde düzenlenmiştir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki türü bakım alacaklısının karşı edimini sağlararası bir tasarrufla mı ifa ettiği yoksa ölüme bağlı bir tasarrufla mı ifa ettiği durumuna göre oluşmaktadır. Bakım alacaklısının bu sözleşmenin

¹ **Tunçomağ, K.**, Ölünceye Kadar Bakma Sözleşme, Ankara Y.1959 s. 22; **Güneş, F.**, Ölünceye Kadar Bakma Akdi ve Tatbikat, AD, S.8 Y.1950,s. 1062; **Arık, K.F.**, Ölünceye Kadar Bakma Akdi, AD.C.50,Y.1959,S.3,s. 277.

² **Karahasan, M.R.**, Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Öğreti Yargıtay Kararları İlgili Mevzuat, C.2, İstanbul, Y. 2002 s. 1265.

³ **Savaşman,R.**, Ölünceye Kadar Bakıp Gözetme Akdi, ABD, S.3,Y.1954, s.261

⁴ **Hilmi, H.**, Kaydı Hayatla Bakma, İBD, S.73, Y.1933, s.73

⁵ **Yavuz, C.**, Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul, Y. 2002 s. 6

kendisine yüklediği edimi sağlararası bir tasarrufla ifa ettiği, malvarlığını veya malvarlığı değerini sağlığında devrettiği sözleşmelere “borçlar hukuku nitelikli bakım sözleşmesi”⁶ veya “alelade ölünceye kadar bakma sözleşmesi”⁷ terimleri kullanılmıştır. Bakım alacaklısının bakım borçlusunu mirasçı olarak ataması durumunda veya belirli mal vasiyetinde bulunması halinde ise “miras hukuku nitelikli bakım sözleşmesi”⁸ veya “miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesi”⁹ terimleri kullanılmaktadır. Bu çalışmamızda, TBK madde 611 ve 619 düzenlenmiş olan bu sözleşmeyi ifade etmek üzere ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bu sözleşmenin türleri içinde borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi terimleri kullanılacaktır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi kendisine özgü unsurlara sahiptir. Hem bakım borçlusuna hem bakım alacaklısına borç yükleyen bir sözleşmedir. 818 sayılı Borçlar Kanununda tarafları ifade etmek için alacaklı ve borçlu terimleri kullanılmıştır ancak bu terimler tam olarak tarafların konumun ortaya konulmasında yeterli değildir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda bu eksiklik giderilerek doktrin ve uygulamaların benimsemiş olduğu bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu terimleri kullanılmıştır. Bizde bu çalışmamızda bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu terimlerini kullanacağız.

1.1.2. Tanımı

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımı TBK madde 611’de verilmiştir; “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir.” Doktrinde, bu sözleşmenin farklı tarifleri yapılmıştır.

⁶ **Yavuz**, s.837; **Uygur, T.**, Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu, Özel Borç İlişkileri, C.7, Y.2010,s. 395; **Zevkliler, A.**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara, Y. 2002,s. 434.

⁷ **Tunçomağ**, 1959, s.2

⁸ **Zevkliler**, s.434; **Akartepe, A.**, Ölünceye Kadar Bakma Akdi, İstanbul, Y.2010, s. 4.

⁹ **Tunçomağ**, 1959, s. 2

Tunçomağ, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmıştır; “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi akdi, mameleki bir kıymetin devri mukabilinde bir kimsenin hayatı sonuna kadar bakılmasını mutazammın talih ve tesadüfe bağlı bir akittir”¹⁰.

Zevkliler, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmıştır. “Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, taraflardan biri, ötekine yaşamı boyu bakmayı, bakılan da bakan tarafa bir mamelek ya da mallar temlik etmeyi üstlenmektedir. Bu durumuyla ölünceye kadar bakma sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir”¹¹.

Akartepe, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmıştır. “ölünceye kadar bakma sözleşmesi, taraflardan birisinin diğerinin kendisine yaşamı boyunca bakıp gözetmesine karşılık olarak, bir malvarlığı değerini sağlar arası veya ölüme bağlı tasarruf yoluyla karşı edim olarak devretmeyi üstlendiği, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir”¹².

Dündar, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tanımını ; “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bir kimsenin kendisine, bir başka kişinin ömrünün sonuna kadar bakıp gözetmesi karşılığında, kendi mal varlığı değerlerinin tamamını ve bir kısmın, karşı edim olarak devretme taahhüdü altına girdiği, iki tarafa borç yükleyen, sonucu talih ve tesadüfe bağlı bir sözleşmedir”¹³.

Korkmaz, Ölünceye kadar bakma sözleşmesini şu şekilde tanımlamıştır, “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım alacaklısının, bakım borçlusuna kendisini yaşamı boyunca bakıp gözetmesi karşılığında, bir malvarlığı değerini sağlar arası devrettiği veya ölüme bağlı bir tasarrufla bazı mallarını vasiyet ettiği ya da bakım borçlusunu mirasçı atadığı, talih ve tesadüfe bağlı, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir”¹⁴.

¹⁰ Tunçomağ, 1959, s. 2

¹¹ Zevkliler, A.,Aydoğdu,M., Petek, H., Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 6. Baskı, Ankara, Y.1998, s.459.

¹² Akartepe, 2010 s. 9

¹³ Dündar, M., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Y. 2006, s.8.

¹⁴ Korkmaz, T., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Y. 2008, s.6.

Olgaç/Karahasan ölünceye kadar bakma sözleşmesini, “Akitlerden birinin diğerine ölünceye kadar bakma ve onu görüp gözetmek şartı ile mamelek yahut bazı mallar temlikini kabullenmesini kapsayan bir akit”¹⁵ olarak tanımlamıştır.

Akipek Öcal, ise bu sözleşmeyi;” Bakım alacaklısının, bakım borçlusunun kendisine hayatı boyunca bakıp gözetmeyi üstlenmesine karşılık, bir malvarlığı değeri devretmeyi üstlendiği sözleşme”¹⁶ olarak tanımlamıştır.

Şahin ölünceye kadar bakma sözleşmesini, “ Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar aile topluluğuna katmak, uygun gıda ve konut sağlamak, hastalığında gerekli özenle bakmak ve tedavi ettirmek gibi bakıp gözetmeye ilişkin edimleri yüklediği, bakım alacaklısının da bunların karşılığında malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini devretme edimlerini yüklediği, sonuçları talih ve tesadüfe bağlı, tam iki tarafa borç yükleyen, şekle tabi bir sözleşmedir.”¹⁷

Görüldüğü üzere TBK madde 611’de, doktrinde ölünceye kadar bakma sözleşmesinin çeşitli tanımları yapılmıştır. Biz de bu sözleşmeyi şu şekilde tanımlayabiliriz; Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, taraflardan birinin diğerini kendisine yaşamı boyunca bakıp gözetmesine karşılık, bir malvarlığı değerini sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla devrettiği talih ve tesadüfe bağlı, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.

1.2. Tarihsel Gelişimi ve Bazı Sözleşme İlişkileri İle Karşılaştırılması

1.2.1. Tarihsel Gelişim

1.2.1.1.İsviçre Hukukunda Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin ortaya çıkması Ortaçağ’ın başlarına kadar uzanmaktadır. Bu dönemde bakım borçluları olarak manastırlar görülmekte iken, daha

¹⁵ Olgaç, S., Karahasan, M.R., Gayrimenkullerin Akid Esasına Dayanan İktisap ve Tescilleri, İstanbul, Y.1956, s..94

¹⁶ Akipek Öcal, Ş., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, KHÜHFD., C.6,S.1, Y.2018, s.84-85.

¹⁷ Şahin, T., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Ankara, Y.2019, s.26.

sonra şehirlerde bakım evleri ortaya çıkmıştır¹⁸. Almanya'nın farklı şehirlerinde ve İsviçre'nin Almanca konuşan kantonlarında halk tarafından farklı isimler kullanılsa da ölünceye kadar bakma sözleşmesi mevcuttur¹⁹. Almancada alacaklı yerine "Ptründer" veya "pfründnehmer" borçlu yerine "Pfründgeber" gibi hususi terimler kullanıldığı halde, Fransızcada mevzuda Creancier(alacaklı) tabirinden ve Debieteur (borçlu) gibi genel tabirler kullanılmaktadır²⁰.

Ölünceye kadar bakma akdinin iki nevini tefrik için de Almancada farklı tabirler kullanılmaktadır. Bakım alacaklısının ediminin ölümüne bağlı bir tasarrufla gerçekleştirdiği ölünceye kadar bakma sözleşmesine "Erbverpfründungsvertrag" (miras hukukuna tabi veya ırsı ölünceye kadar bakma sözleşmesi) sağlıkta hüküm doğuran bir tasarrufla gerçekleşen ölünceye kadar bakma sözleşmesine "Obligationenrechtliche Oder Gewöhnliche Verpfründerungsvertrag" (borçlar hukukuna tabi veya alelade ölünceye kadar bakma sözleşmesi) adı verilmektedir

1.2.1.2.Türk Hukukunda Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi

Türk Hukukunda mecelle ve sonra ki kanunlarda ölünceye kadar bakma sözleşmesine benzer düzenlemeler bulunmaktadır.

Eski hukukumuzda ölünceye kadar bakma sözleşmesi; mülk arazi, miri arazi ve icareteynli arazilerde yapılabiliyordu. Mecellenin 855. maddesine göre de ölünceye kadar bakma sözleşmesi bağışlama şeklinde yapılabilmekteydi²¹ Bakım alacaklısı, karşılık olarak gayrimenkul verirse bunun nevine göre uygulanacak hükümler başkadır. Çünkü eski hukukumuz da taşınmaz mallar hukuki mahiyetleri bakımından çeşitlidir ve bu çeşitli taşınmaz mallara, çeşitlerine göre başka başka kurallar uygulanır. Sırf mülk taşınır ve taşınmaz mallarda ölünceye kadar bakma sözleşmesinde Mecelle madde 371 ve 372 de bir kimsenin malını ölünceye kadar bakmak ve görüp gözetmek üzere başkasına satması ile "Fasit Bey'i" teşkil ederdi. Buna göre bakma borçlusu kendisine teslim edilen malın

¹⁸ Akartepe, 2010, s.10

¹⁹ Tunçomağ, 1959 s. 20

²⁰ Tunçomağ, 1959 s.21

²¹ Mardin, E., Ölünceye Kadar Bakma Mukavelesi, İÜHFM, C.VI,Y.1940, S.1,s. 58

maliki olur, ancak taraflardan birinin bu satımı feshe hakkı olurdu demektedir. Mecelle 855'te de Buna karşılık bir kimsenin ölünceye kadar beslenmesi bakılıp gözetilmesi şartıyla yatığı hibe tamamen geçerlidir demektedir. Ancak bakım borçlusunun şarta aykırı hareketi halinde bakım alacaklısı malı geri alabilirdi. Şu halde bakım alacaklısı sağ iken onun muvafakati olmaksızın bakım borçlusu malı başkasına devredemez ve rehin edemezdi. Bakım alacaklısını ölümü halinde mal bakım borçlusuna kalır, bakım alacaklısının mirasçıları ve mirasçıları yoksa hazine müdahale edemezdi. Bakım borçlusunun bakım alacaklısından önce ölümü halinde bakım alacaklısı malı geri alırdı. Miri arazide ölünceye kadar bakma akdi ise önceki Arazi Kanununun 114. Maddesi ölünceye kadar bakıp gözetmek gibi şartlarla miri ve mevkuf olan arazinin mülkiyetini veya ayni hakkını devretmek geçerli sayılmamıştır. Fakat 12 Ekim 1304/1886²² tarihinde bu madde değiştirilmiş, tapu ile tasarruf edilen arazinin mülkiyet ya da ayni hakkını geçirenin ölünceye kadar beslenmesi şartıyla geçerli sayılmıştır. Bakacak kimse mülkiyet ve ayni hakkı geçirenden önce ölürse sözleşme bakacak kimsenin intikal sahibi mirasçıları ile devam eder. Ancak bakacak kimsenin mirasçısı yoksa arazi, bakım alacaklısına geri döner. Bakım alacaklısı sağ oldukça bakım borçlusu kimse araziyi başkasına rehin veya devredemez. Bakım borçlusunun aykırı hareketi halinde bakım alacaklısı araziyi geri alabilir. İcareteynli vakıf arazilerinde ölünceye kadar bakma akdinde ise tıpkı miri arazide olduğu gibi geçerlidir²³.

1.2.2.Bazı Sözleşme İlişkileri ile Karşılaştırılması

1.2.2.1.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve ölünceye kadar gelir sözleşmesi

Türk Borçlar Kanununun 17. Bölümünde birlikte düzenlenen ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve ömür boyu gelir sözleşmesi birçok yönden birbirlerine benzeseler de farklı oldukları yönlerde fazladır.

²² Arık, K.F., Ölünceye Kadar Bakma Akdi, AD., C.50, Y.1959, S.3, s.281

²³ Arık, s.281; Tunçomağ, K., Evvelki ve Şimdiki Hukukumuzda Göre Ölünceye Kadar Bakma Akdi, MHAD, Y. 1958, S.2, s. 167

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve gelir sözleşmesinin her ikisi de taraflardan irat veya bakım alacaklısının ölümü ile sona erer²⁴. Bu nedenle, tarafların yaşam süresi sözleşme kurulurken belirlenemeyeceği için iki sözleşme de talih ve tesadüfe bağlıdır²⁵. Alacaklı tarafın statüsü iki sözleşme için de önemlidir. Statüsüne uygun gelir, ilgi ve bakım gösterilmelidir²⁶.

Her iki sözleşmede de Her iki sözleşme türünde de taraflardan birisinin borcu, kural olarak, karşı tarafın hayat süresine bağlıdır²⁷. Bu bakımdan borçlu taraftan olan kişilerin yerine getirecekleri edimlerin kapsamı önceden belirlenemez. Buna karşılıklı, irat veya bakım alacaklısının yükümlülükleri önceden belirtilir²⁸. Bunun dışında, her iki sözleşmede de irat alacaklısı ya da bakım alacaklısı iki tür hakka sahiptir. Kök hak denilen ilk hak, genel olarak alacaklının, hayatı boyunca gelir ödenmesini veya ölünceye kadar bakılmasını istemeye yönelik hakkıdır. İkinci hak, bu temek haktan doğan münferit edimleri istemeye ilişkin haktır. Bu hakkın içeriğini oluşturan dönemli edimler, ölünceye kadar gelir sözleşmesinde, gelir alacaklısının belirli zamanlar da gelir ya da misli eşya şeklindeki ödemeleri gerektirirken, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ise bakım alacaklısının ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektirir²⁹. Edimlerdeki bu farklılık, iki sözleşmenin de karakteristik unsurunu oluşturur. Ancak ortak noktalarda vardır. Böyle bir durumda sözleşmenin ağırlık noktası belirleyici olmalıdır. Örneğin, ölünceye kadar bakma ilişkisi içinde cep harçlığı ya da buna benzer para ödemeleri, sadece yan edim niteliğinde oldukları müddetçe yer alabilirler ve bunlar ölünceye kadar bakma sözleşmesinin niteliğini etkilemezler³⁰.

İki sözleşme arasındaki farklardan biri de üçüncü kişinin edimi ifa edip edemeyeceğidir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun kişiliği önem arz etmektedir. Bu nedenle edimin üçüncü bir kişi tarafından ifa edilmesi mümkün değildir. Ancak borçlar hukukunun kişiye bağlı olmaması ilkesi sebebiyle ömür boyu gelir sözleşmesinde edimin üçüncü bir kişi tarafından ifa edilmesi mümkündür³¹. Şekil

²⁴ **Tunçomağ**, 1959, s.: 22; **Akartepe**, 2010, s. 32; **Korkmaz**, s.10.

²⁵ **Bilge, N.**, Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Y. 1971, s. 414-415; **Tunçomağ**, 1959, s. 26.

²⁶ **Tunçomağ**, 1959, s.41.

²⁷ **Bilge**, s.415; **Tunçomağ**, 1959, s.40.

²⁸ **Bilge**, s. 415.

²⁹ **Tunçomağ**, 1959, s. 40-41

³⁰ **Akartepe**, 2010, s.23

³¹ **Dündar**, s. 21-22; **Korkmaz**, s. 23.

açısından ise her iki sözleşmede de şekil şartı geçerlilik şartıdır. Ancak, ölünceye kadar gelir sözleşmesinin geçerliliği için adi yazılı şekil aranırken, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, geçerlilik için resmi şekil aranmaktadır³².

1.2.2.2.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve bağışlama sözleşmesi

Bağışlama, bağışlayanın bir karşılık elde etmeksizin, bağışlananın mal varlığında bir artış sağlamak amacıyla, kendi mamelekenden kazandırmada bulunduğu bir sözleşmedir. Bağışlamada, yalnızca bağışlayan, bağışlanana belirli bir malvarlığı değeri vermeyi üstlendiği için bunun karşılığın da bağışlananın herhangi bir edim borcu altına girmesi söz konusu değildir. Bağışlama ile bağışlayanın malvarlığında bir değişiklik olmaktadır. Oluşan bu değişiklik birbiriyle ilişkili olmalıdır. Yalnızca parayla ölçülebilen değerler bağışlamanın konusunu oluşturur³³. Ölünceye kadar bakma sözleşmesini bağışlama sözleşmesinden ayıran en önemli fark bağışlama sözleşmesinin tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme olmasıdır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ise, tarafların her ikisinin de birbirlerine karşı bir edim borcu altına girdiği, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Bu farklılıkla birlikte iki sözleşmenin benzer olduğu yönlerde mevcuttur.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bazı durumlarda bakım borçlusunun karşı edim almadan bakım alacaklısının bakım ve gözetimini üstlenmiş olması durumunda ölünceye kadar bakma sözleşmesi bağışlama olarak kabul edilmektedir³⁴. Böyle bir halde bağışlama sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanarak uyuşmazlıklar çözümlenmelidir. Böyle bir sözleşme miras sözleşmesi şeklinde değil, yazılı şekilde yapılmalıdır³⁵.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi karma bağışlama sözleşmesi özelliği de gösterebilir. Bu durum şöyle ortaya çıkar, tarafların edim ve karşı edimleri arasında önemli bir fark varsa karma bağışlama özelliği gösterir. Bu durum iki şekilde karşımıza çıkar. Bunlardan biri, fazla edimde bulunan tarafın bağışlama kastı ile hareket etmesi ve tarafların buldukları edim ve karşı edim arasındaki farkın açıkça anlaşılması

³² Dündar, s. 21-22; Korkmaz, s.23.

³³ Dündar, s.15

³⁴ Akartepe, 2010, s.18; Tunçomağ, 1959, s. 38.

³⁵ Akartepe, 2010, s.20

durumudur. İkincisi ise, tarafların edim ve karşı edim arasında ki farkı isteyerek oluşturduğunu belirtmesi durumudur. Bu hallerde, sözleşme karma bağışlama sözleşmesi meydana getirmektedir³⁶. Bu gibi durumlarda, sözleşme ölünceye kadar bakma sözleşmesi olma özelliğini yitirmemektedir. Bu nedenle bağışlama sözleşmesi hükümleri değil ölünceye kadar bakma sözleşmesi hükümleri uygulanır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve bağışlama sözleşmesinin karma sözleşme oluşturduğu bir durumda sözleşmenin bir kısmına bağışlama sözleşmesi hükümleri bir kısmına ölünceye kadar bakma sözleşmesi hükümleri uygulanması mümkün değildir³⁷.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin de uygulamada taraflar genellikle aralarında gizli bir bağışlama sözleşmesi yaparlar bu sözleşmeyi yapmalarında ki neden mirasçılardan mal kaçırmaktır. Bu durumun altında tasarruf oranını aşarak mirasçılardan saklı paylarını ihlal etme amacı yatmaktadır³⁸. Bu durumda, muvazaalı olan ölünceye kadar bakma sözleşmesi, tarafların gerçek iradesini yansıtmadığı için geçersiz olacak, bağışlama sözleşmesi ise, tarafların resmi memur önünde açıkladıkları irade bağışlama yönünde olmadığı için geçersiz olacaktır³⁹.

1.2.2.3. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi

Türk Borçlar Kanunu madde 393' de "Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir." Hizmet sözleşmesinden bahsedebilmek için; ücret, bağımlılık ve devamlılık unsurunun gerçekleşmesi gerekir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ise bağımlılık sözleşmenin unsuru değildir⁴⁰. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 1959 tarihli bir kararında, "bir kimsenin ölümüne kadar günde bir lira ücret karşılığında bakmak üzere anılan taahhüdü ölünceye kadar bakma sözleşmesi olarak değil, bir hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmiştir"⁴¹.

³⁶ Akartepe, 2010, s. 21; Tunçomağ, 1959, s.38.

³⁷ Akartepe, 2010, s. 38-39; Akartepe, A., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli, S. 34, Y. 2004 s.21

³⁸ Akartepe, 2004, s. 22; Tunçomağ, 1959, s. 39

³⁹ Tunçomağ, 1959, s. 39; Cernis, V., Ölünceye Kadar Bakma Akdinde Şekil Noksanı, Muvazaa ve Bunların Müeyyidesi, İBD, C. XXVIII, Y.1954,S.2,s.133-134.

⁴⁰ Korkmaz, s.25-26.

⁴¹ AD,1961: 610.

1.3.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Türleri, Unsurları Ve Hukuki Niteliğini Belirleyen Özellikler

1.3.1.Türleri

1.3.1.1.Genel Olarak

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bakım alacaklısının karşı edimini ifa etme tarzına göre iki türü bulunmaktadır. Türk Borçlar Kanununda bu iki türü ifade edecek terimler kullanılmışsa da doktrin ve uygulamada söz konusu türler ayırt edilerek kullanılmıştır.

Türk Borçlar Kanununda, ölünceye kadar bakma sözleşmesini düzenleyen hükümler arasında bu ayrımı belirtmek üzere, TBK madde 611/2’de “Bakım borçlusunu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.” Bu hüküm gereğince, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı edimini ölüme bağlı bir tasarrufla yerine getirecekse, ortada miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi vardır ve miras hukuku hükümleri uygulanır. Ancak, bakım alacaklısının edimini, ölüme bağlı bir tasarrufla değil de sağlararası bir kazandırmayla yerine getirmesi halinde ise, borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi vardır ve borçlar hukuku hükümleri uygulanır⁴². Bu sebeple sözleşme türüne göre, miras hukukuna tabi sözleşme veya borçlar hukukuna tabi sözleşme ortaya çıkar.

⁴² Bilge, s. 426; Tunçomağ, 1959, s. 28.

1.3.1.2.Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi

Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edimini sağlararası bir tasarrufla yerine getirir⁴³. Bu sözleşme türünde bakım borçlusunun yüklenmiş olduğu edim bakım alacaklısının ölümüne kadar onu bakıp gözetmektir, bakım alacaklısı tarafta sağlararası bir tasarrufla sağlığında karşı edim olarak belirlenen malvarlığının bir kısmını veya tamamını bakım borçlusuna devretmektir⁴⁴. Bakım alacaklısı karşı edimini sağlığında yerine getirmesi durumunda borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesi söz konusu olmaktadır.

Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu edim ve karşı edimlerini sağlıklarında ifa eder. Edim sağlararası tasarrufla ifa edilir. Bu nedenle tarafların hak ve yükümlülükleri sözleşmenin uygulanması ve sözleşmenin sona ermesi Türk Borçlar Kanununa tabidir. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesi miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir⁴⁵.

Bakım alacaklısının edimini sağlar arası bir tasarrufla yerine getirdiği sözleşmede, bakım borçlusuna devredilecek malvarlığı değerlerinin niteliğine göre, ilgili hükümler gereğince, temlik işlemlerinin de yapılması gerekmektedir. Zira bakım borçlusunu mirasçı olarak atandığı için bakım alacaklısı karşı edimini kendisi hayatta iken yerine getirmekle yükümlüdür. Dolayısıyla, borçlar hukuku nitelikli bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı, bakım ve gözetim edimlerinin karşılığı olan karşı edimi bakım alacaklısı ölmeden kazanmış olmaktadır⁴⁶.

1.3.1.3.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin diğer türü de bakım alacaklısının karşı edimini sağlığında ifa etmeyip ölüme bağlı bir tasarrufla ifa ettiği, miras hukuku nitelikli

⁴³Bilge, s. 426; Hatemi, H., Serozan, R., Arpacı, A., Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul, Y.1992, s.85; Tunçomağ, 1959, s. 28; Akartepe, 2010 s.25-26; Korkmaz, s. 8-9.

⁴⁴ Akartepe, 2010, s. 25-26; Korkmaz, s. 9.

⁴⁵ Akartepe, 2010, s.26; Korkmaz, s.9.

⁴⁶ Akartepe, 2010, s.27

ölünceye kadar bakma sözleşmesidir. Bakım borçlusu miras sözleşmesi ile mirasçı olarak atanırsa veya vasiyet alacaklısı tayin edilirse miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesi oluşur⁴⁷. Bakım alacaklısının karşı edimi olan malvarlığı değerlerini ölüme bağlı bir tasarrufla devrettiği ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi denir⁴⁸.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin geçerlilik şartı miras sözleşmesi şeklinde yapılmasıdır. Miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli bir sözleşme olmaz⁴⁹.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi miras hukukuna tabi olarak yapılırsa miras hukuku hükümleri uygulanır.

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve ölüme bağlı tasarruflara dayanmaktadır. Bu şekilde olan sözleşmede bakım alacaklısının karşı edimi ile bakım borçlusunun bakıp gözetme edimi birbirleriyle karşılıklı olmaktadır.

1.3.2.Unsurları

Bir sözleşmenin oluşmasını sağlayan en önemli şey sözleşmenin unsurlarıdır. Tarafların sözleşmenin unsurları üzerinde anlaşmış olmaları sözleşmenin kurulması için mecburidir. Sözleşmenin unsurlarını çoğu zaman kanun kendisi belirlemektedir. Sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde anlaşma yapılmadan sözleşme kurulamaz.

Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 611'de "Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir." şeklinde tanımlanmıştır. Kanunda verilen bu tanımdan, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde,

⁴⁷ **Tunçomağ**, 1959, s.28; **Zembulidis, T.**, Kaydi Hayat İle İrat ve Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Hukuki Bilgiler Mecbuası, No: 5/53, s.3110-3113, No.6/54, s.3148-3154, No:7/55, s.3191-3199, Y.1931 s. 3154

⁴⁸ **Akartepe**, 2010, s. 20; **Bilge**, s. 426; **Tunçomağ**, 1959, s. 29.

⁴⁹ **Akartepe**, 2010, s. 21; **Bilge**, s. 428; **Tunçomağ**, 1959, s.28.

hangi unsurlar üzerinde anlaşmalarının gerektiği belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır⁵⁰. Öncelikle sözleşme karşılıklı borç doğurmaktadır. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusu edimlerini karşılıklı olarak ifa ederler⁵¹. İvazlılık unsuru ise, bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimleri ile bakım alacaklısının malvarlığının bir kısmını veya tamamını devretme karşı ediminden oluşmaktadır. Bununla birlikte bakım borçlusu bakım alacaklısını ölünceye kadar bakmak zorundadır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bir diğer unsuru, sözleşmenin süresi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun böyle bir sözleşmenin kurulmasında, edimlerin karşılıklı olmasının yanında, bakım borçlusunun bakma ediminin, bakım alacaklısının hayatı boyunca devam etmesi hususunda tarafların anlaşmış olmalarında aramıştır. Ayrıca tarafların yukarıdaki unsurlar üzerinde anlaşmış olmaları da gerekir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kurulabilmesi için uç unsurun varlığı şarttır.

1.3.2.1.Sözleşmenin karşılıklı olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafları karşılıklı borç altına girer. Bakım alacaklısı malvarlığının belirli bir bölümünü veya tamamını devretme borcu altına girerken, bakım borçlusu bakım alacaklısını bakıp gözetme borcu altına girer. Bu konuyu ikili bir ayırım yaparak incelemek daha faydalı olacaktır. Bu ayırım bakım alacaklısının karşı edimini sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla yerine getirdiği durumlara göre iki şekilde yapılır. Sözleşmenin sonuçları bu konuya göre farkındalık göstermektedir.

⁵⁰ Eren, F., Borçlar Hukuku , Genel Hükümler, Y. 2018, s.210.

⁵¹ Zevkliler, s.52.

1.3.2.1.1. Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinin karşılıklı olması

Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflar karşılıklı olarak borç altına girmektedir⁵². Bakım borçlusuna, bakım alacaklısının hayatı boyunca ona bakmayı, gerekli özeni göstermeyi ve sözleşme çerçevesindeki ihtiyaçlarını karşılamayı borçlanmış olmalıdır. Ancak bakım borçlusunu bunu yaparken, karşı taraftan borcuna karşılık olarak bir değer elde etme düşüncesi ile hareket etmiş olmalıdır. Eğer bir kimse kendi ediminin karşılığında bir edim elde etmek için değil de örneğin, bağışlamada bulunmak için veya sadece bazı ahlaki düşüncelerle bir kişiye bakıyor ve onu gözetiyorsa, bu durumda ölünceye kadar bakma sözleşmesindeki karşılıklılık unsuru gerçekleşmiş olmaz⁵³.

Bakım alacaklısı açısından da yine bir karşılıklılık söz konusudur. Bakım alacaklısı da bir kimsenin kendisine hayatı boyunca bakması karşılığında, o kimseye karşı edim olarak bir malvarlığı değerini devretmeyi borçlanmalı veya böyle bir değeri devretmiş olmalıdır.

Bakım alacaklısının yerine getireceği karşı edim, bir mal varlığının tamamı olabileceği gibi, onun bir parçası veya belirli bir bölümü ya da malvarlığı değeri kavramına giren bir hak da olabilir. Ayrıca karşı edimin ifasını, yalnızca bakım borçlusuna malvarlığının bir kısmını veya tamamı üzerindeki mülkiyetin devredilmesini de anlamamak gerekir. İntifa hakkı tesisi veya herhangi bir ekonomik faydanın sağlanması da yeterli sayılmalıdır. Benzer şekilde, bakım alacaklısının karşı edimini, bir alacaktan vazgeçme ya da faiz edimlerinden feragat şeklinde de ortaya çıkarabilir⁵⁴.

Bakım alacaklısının karşı edimini ifa ederken bunu tek seferde yerine getirmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Tarafların bu yönde bir anlaşmaları bulunduğu takdirde, bakım alacaklısı sözleşmeden doğan yükümlülüğünü kısım kısım yerine getirebilir. Ancak bunun, bakım borçlusuna bakım ve gözetim edimleri karşısında ödenen periyodik taksitler halinde olmaması gerekir. Bakım alacaklısının yerine getireceği edim hem

⁵² **Esen, B. N.**, Ölünceye Kadar Bakma Akdinin Mahiyeti, İBD, Y.4, S. 1-13, Y. 1938, s.2; **Martin, A.**, Borçlar Kanunu Şerhi, C. 2, Hukuku Medeniye Akitleri, Y. 1931, s.299; **Tunçomağ**, 1959, s. 26.

⁵³ **Tunçomağ**, 1959, s.26.

⁵⁴ **Akartepe**, 2010, s.33-34.

belirlenebilir olmalı, hem de spesifik olarak ölüncüye kadar bakma sözleşmesine ilişkin talih ve tesadüfe bağılı olma özelliğini taşımalıdır⁵⁵.

1.3.2.1.2.Miras hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinin karşılıklı olması

Miras hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu edimlerini karşılıklı olarak yerine getirmek üzerinde sözleşmede anlaşmış olmaları gerekmektedir.

Bakım borçlusunun yerine getireceği edimler, borçlar hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesi ile aynı özelliklere sahiptir. Bakım alacaklısı bakım borçlusuna devredeceği malvarlığı karşılığında ömrü boyunca bakım borçlusundan kendisinin bakım ve gözetimini sağlamayı talep edebilmektedir.

Ancak, miras hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde, bakım alacaklısının edimini yerine getirme tarzı, borçlar hukuku nitelikli bakma sözleşmesine göre farklılık arz etmektedir⁵⁶. Bakım borçlusunu bakım alacaklısına karşı bakıp gözetme edimini yerine getirmesi durumunda sağlararası bir tasarrufta bulunmuş olmakla birlikte bakım alacaklısı bakım borçlusunu mirasçı atayarak veya belirli bir mal vasiyetinde bulunarak ölüme bağılı bir tasarrufta bulunmuş olmaktadır⁵⁷.

Miras hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı sözleşmenin kurulması ile edimini yerine getirmiş olur, ancak bakım borçlusunun edimi bakım alacaklısını bakıp gözetmek olduğu için bakım alacaklısı ölüncüye kadar devam eder⁵⁸. Borçlar hukukuna tabi ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde hem bakım alacaklısı hem bakım borçlusunu yükümlülük altına girmektedir.

⁵⁵ Akartepe, 2010, s.24.

⁵⁶ Hatemi, Serozan ve Arpacı, s.548; Tunçomağ, 1959, s.25.

⁵⁷ Serozan, R., Sağlararası İşlem Yoluna Ölüme Bağılı Kazandırma, Y. 1979 s. 101).

⁵⁸ Karahasan, M.R., Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri ile ilgili Yasa Maddeleri ve İçtihatları, C. , Y.1992, s. 1477-1478; Tunçomağ, 1959, s.25.

1.3.2.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde süre unsuru

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bir diğer temel unsuru da sözleşmenin bakım alacaklısının ölümüne kadar devam edecek olmasıdır. Borçlar Kanunu ölünceye kadar bakma sözleşmesinin süre unsurunu açıkça kanun maddesinde belirtmiştir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için kanun tarafından belirlenmiş olan sürenin değiştirilmemesi gerekmektedir. Bakım alacaklısı, yaşadığı süre içinde sözleşme ile bağlanma isteğinde olmayıp, istediği zaman bakım borçlusunun yanından ayrılmak sureti ile başka yerde oturmak ve geçimini sağlamak yetkisine sahip bulunmuyorsa, böyle bir hukuki ilişkinin ölünceye kadar bakma sözleşmesi olduğu ileri sürülemez⁵⁹.

Bakım borçlusunun, bu süre içerisinde bakım alacaklısının bütün ihtiyaçlarını gidermesi ve onun hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan tüm unsurları da borçlanmış olması gerekir. Bu sebeple, bakım alacaklısının yaşamı süresinde bütün ihtiyaçlarının değil de sadece belirli kısmının karşılanması edim olarak borçlanılmışsa ölünceye kadar bakma sözleşmesi hükümleri uygulanmaz. Aynı şekilde, bakım ve gözetim edimleri yerine aylık olarak belirli bir miktar paranın ödenmesinin kararlaştırılması halinde de bir ölünceye kadar bakma sözleşmesinden bahsedilmesi mümkün olamayacaktır.

1.3.2.3. Tarafların anlaşması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi için tarafların sözleşmenin unsurları üzerinde anlaşmış olmaları gerekir. Taraflar arasında ki bu anlaşma, bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimlerini yerine getirmesi, bakım alacaklısının ise yaşadığı süre boyunca yerine getirilecek olan bu edimler karşılığında, sağlar arası veya ölüme bağlı bir tasarrufla karşı edimini ifa etme yükümlülüğü altına girmesi konularını içine alır⁶⁰.

⁵⁹ Tunçomağ, 1959, s.26-28.

⁶⁰ Akartepe, 2010, s. 36

1.3.3. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Bir sözleşmenin hukuki niteliğini ortaya çıkaran, onun içeriğini somutlaştıran sözleşmenin hukuki niteliğidir. Sözleşmenin hukuki özellikleri onun aynı zamanda hukuki niteliğini ortaya koyarken, hukuki niteliğinin belirlenmesi de özelliklerini göz önüne seren bir husus olmaktadır.

1.3.3.1. Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi bakım borçlusuna ve bakım alacaklısına borç yükleyen bir sözleşmedir, karşılıklı taahhüt ve ivazlar içermektedir⁶¹. Bakım borçlusunun edimi ve bakım alacaklısının edimleri arasında tam manasıyla bağımlılık ve karşılıklılık vardır⁶².

Sözleşmenin her iki tarafı da birbirlerine karşı borç altına girmektedir. Bakım borçlusuna, bakım alacaklısına, onun yaşamı süresince bakmasının karşılığı olarak ondan bazı malvarlığı değerleri elde eder. Bakım alacaklısı ise bakım borçlusuna devrettiği malvarlığı değerlerinin karşılığı olarak ölümüne dek bakılıp gözetilmesini sağlamaktadır. Görüldüğü üzere bakım borçlusunun edimi ile bakım alacaklısının karşı edimi arasında tam manasıyla karşılıklılık ve bağımlılık bulunmaktadır⁶³.

⁶¹ Kılıçoğlu, A.M., Miras Hukuku, Y.2018, s. 128.

⁶² Aral, F. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 3. Bası Y. 2000, s.62; Eren, F., Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Y.2006, s. 194

⁶³Yrg. 1. HD. 13.06.2019 tarih, 2016/10654 E. 2019/3780 sayılı kararına göre; "...davacı davalı ile o davadaki masrafların kendileri tarafından karşılanması ve sonucunda taşınmazların miras payları oranında paylaşılması yönünde taahhüt sözleşmesi imzaladıklarını ileri sürerek tapu kayıtlarının iptali ile payları oranında adlarına tesciline karar verilmesini istemişlerdir. Davalı, süresinde davaya cevap vermemiştir. Mahkemece, temlikin bakım karşılığı yapıldığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Bakım borcunun bakım borçlusuna tarafından yerine getirildiği gerekçesiyle dava onanmıştır." (www.karararama.yargitay.gov.tr)

1.3.3.2.Rızai bir sözleşme olması

Sözleşmenin kurulması ve hukuk alanında sonuçlarını yerine getirebilmesi için sadece tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları yeterlidir⁶⁴.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kurulması ve sonuçlarını doğurabilmesi için kanunun belirlemiş olduğu şekil şartlarına uyarak tarafların karşılıklı ve birbirlerine uygun irade beyanlarını açıklamaları kuruluşu için yeterlidir.

1.3.3.3.Bağımsız bir sözleşme olması

Türk Borçlar Kanunu'nun ikinci kısmında yer alan sözleşmeler bağımsız sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler bir işleme ve ilişkili farklı bir sözleşmeye bağımlı olmadan kurulan sözleşmelerdir. Diğer bağımsız sözleşmeler ile birlikte düzenlenmesi ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bağımsız bir sözleşme olduğunun en önemli kanıtıdır⁶⁵.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bağımsız olmasını borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi yönünden farklı farklı incelemek gerekmektedir. Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi tereddüde yer vermeyecek şekilde bağımsız bir sözleşmedir. Çünkü bu sözleşme, hükümlerini yerine getirme açısından, başka bir sözleşmeye bağlı olmadan kurulur ve hukuki sonuçlarını yerine getirir. Sözleşmenin şekil şartının miras sözleşmesi şeklinde olmuş olması, bu sözleşmenin bağımsız bir sözleşme olmasını etkilemez. Bu husus şekle ilişkin olup sözleşmenin hükümlerini etkileyici değildir.

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi, miras sözleşmesi ile ölünceye kadar bakma sözleşmesinin her ikisi de kapsayan, her iki tarafa borç yükleyen bağımsız olan ve talih ve tesadüfe bağlı rızai bir sözleşmedir⁶⁶. Bu tür sözleşmelerde

⁶⁴ Eren, F., Borçlar hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 8. Bası, Y. 2003., s.199.

⁶⁵ Özkaya, s.40.

⁶⁶ Akartepe, 2010, s.38-39; Özkaya, s. 40; Korkmaz, s.14.

bakım alacaklısı bakım borçlusunu ölüme bağlı tasarrufla mirasçı olarak atarken ya da belirli bir malını vasiyet ederken, bunu bakım borçlusunun kendisine ölüncüye kadar bakması karşılığında yapmaktadır. Taraflardan birisi sağlar arası bir tasarrufla bulunurken, diğere taraf ölüme bağlı bir tasarrufla bulunmaktadır. Her ne kadar miras hukuku kuralları daha çok uygulansa da miras hukuku nitelikli bakma sözleşmesi de borçlar hukuku nitelikli bakma sözleşmesi de borçlar hukuku nitelikli olanı gibi, bağımsız bir sözleşmedir.

1.3.3.4.Talih ve tesadüfe bağlı bir sözleşme olması

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesi talih ve tesadüfe bağlı bir sözleşmedir. Bunun en büyük etkeni, bakım alacaklısının yaşam süresinin ve buna bağlı olarak da bakım borçlusunun yerine getireceğı edimin kapsamının belirsiz olmasından kaynaklanır. Bakım alacaklısı sözleşmenin kurulması ile bakım borçlusuna ya bir malvarlığı değeri devretme borcu altına girer ya da onu mirasçısı olarak atar. Ancak bakım borçlusu açısından durum bu kadar belirgin değildir. Çünkü bakım borçlusu sözleşmenin kurulması ile birlikte bakım alacaklısına, onun yaşam süresi boyunca bakma ve görüp gözetme borcu altına girmiştir. Fakat bu borcu hangi süre boyunca yerine getireceğı ve belki de bundan daha önemlisi, bu süre içerisinde borcun kapsamının nelerden ibaret olduğunu belirlemek mümkün değildir⁶⁷.

1.3.3.5.Sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olması

Kurulmuş olan bir borç ilişkisinde asli edim borçlarından en az birisi sürekli edimi gerektiriyorsa, bu borç ilişkisini sürekli borç ilişkisi olarak kabul etmek gerekmektedir. Asli edim borçlarının yerine getirilmesi bir süreç olması durumunda borç ilişkisini sürekli borç ilişkisi olarak kabul etmek gerekmektedir⁶⁸. Bu anlamda ölüncüye kadar bakma

⁶⁷ Tunçomağ, s.2

⁶⁸ Seliçi, Ö., Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, Y. 1977, s. 6

sözleşmesinde de asli edim borçları olarak, bakım alacaklısının bir malvarlığının hepsini ya da bazı malvarlığı değerlerini bakım borçlusuna devretme borcu ile bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimlerini yerine getirme borcu karşımıza çıkmaktadır. Bu edim borçlarından, bakım borçlusunun edimi sürekli dir. Bakım alacaklısının edimi ani edimli olmasına rağmen sözleşme ilişkisinde tek bir asli edimin sürekli olması tüm borç ilişkisini de sürekli borç ilişkisi olarak nitelendirmeye yeterlidir. Bu nedenlerden dolayı ölünceye kadar bakma sözleşmesini sürekli borç ilişkisi olarak kabul etmek gerekmektedir⁶⁹.

⁶⁹ Seliçi, s.30

İKİNCİ BÖLÜM

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ

2.1. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Tarafları

2.1.1. Bakım Alacaklısı

2.1.1.1. Bakım alacaklısının gerçek kişi olması

Bakım alacaklısı ölünceye kadar bakma sözleşmesinin niteliği gereği, ancak gerçek bir kişi olabilir⁷⁰. Çünkü bu sözleşme ile amaçlanan, bakım alacaklısının sözleşmenin kurulmasından ölünceye kadar olan süre zarfındaki, ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Sözleşme gereğince sosyal ihtiyaçların karşılanması istendiği için ve sosyal ihtiyaçlara yalnızca gerçek kişiler ihtiyaç duyacağından bakım alacaklısı mutlaka gerçek kişi olmalıdır.

2.1.1.2. Bakım alacaklısının evli olması

Evliliğin devamı süresince eşler, kural olarak, kendi aralarında veya üçüncü kişilerle istedikleri hukuki işlemleri yapma imkânına sahiptirler. Hukuki işlemlerle ilgili olarak evlilik birliğinde eşlerin serbestliği ilkesi geçerlidir⁷¹. Kanunda aksine bir düzenleme ile yasaklama getirilmedikçe, herkes dilediği şekilde ve dilediği kişilerle her türlü hukuki işlemi yapma serbestliğine sahiptir⁷². Kanunda aksine bir hüküm bulunduğu

⁷⁰ Bilge, s.426; Tunçomağ, K., Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, II. Cilt, İstanbul, Y. 1977, s.1187

⁷¹ Akıntürk, T., Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, İkinci Cilt, Yenilenmiş Yedinci Baskı, İstanbul, Y.2002, s. 111; Öztan, B., Aile Hukuku, 4. Bası, Y.2004, Ankara s.195; Kılıçoğlu, A.M., Medeni Kanunumuzda Aile-Miras ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler, Ankara, Y.2003, s.31.

⁷² Akıntürk, s.112

takdirde ise eşler hukuki işlem yapmada tek başlarına, diledikleri gibi hareket edemeyeceklerdir⁷³.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde birlikte ya da yalnız bakım alacaklısı olarak taraf olabilirler. Evli bir kimsenin bakım alacaklısı olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapmasında hukuken bir engel yoktur. Ancak, yine de eşlerden birinin aile bütünlüğünü bozacak türde bir ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapar ve eşlerden biri bakım alacaklısı olursa, diğer eş MK m. 199 hükmü ile bu hakkı sınırlandırabilir. Bu maddeye göre “Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birisinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği mal varlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.” Bu madde ile aile bütünlüğünü bozacak bir taahhütte bulunan eşin ailenin ekonomik varlığını tehlikeye düşürmesini engellemeye yönelik bir düzenlemedir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi sebebiyle ailenin ekonomik bütünlüğünü tehlikeye düşürme ihtimali olan veya aile olmak nedeniyle ortaya çıkan mali yükümlülükleri yerine getirmeyen eşin, belirli mal varlığı değerleri üzerinde adı geçen işlemleri yapabilmesi için hâkim kararıyla talepte bulunan eşin, belirli mal varlığı değerleri üzerinde adı geçen işlemleri yapabilmesi hâkim kararıyla talepte bulunan eşin rızasına bağlı kılınabilecektir⁷⁴.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin niteliği gereği bakım alacaklısı ile bakım borçlusu aynı evde yaşarlar bu durum eşler için sorun oluşturacak durumlardan biridir⁷⁵. Aynı evde yaşamak bakım alacaklısının eşi ile olan aile yaşamını zedeleyebilir. Böyle bir uyumsuzluğun meydana gelmesini engellemek için sözleşme kurulurken eşlerin her ikisinin de ölünceye kadar bakma sözleşmesine katılımı sağlanabilir.

⁷³ Akıntürk, s. 112; Kılıçoğlu, s. 36)

⁷⁴ Akıntürk, s.114; Kılıçoğlu, s.60; Akartepe, A., Evlilik Birliğinde Eşlerden Birisinin Bazı Malvarlığı Değerleri Üzerindeki Tasarruf yetkisinin Sınırlandırılması, EÜHFD, 13(1-2), Y.2009 S.167.

⁷⁵ Tunçomağ, 1959, s.1244.

2.1.1.3. Bakım alacaklısının üçüncü bir kişi olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflar bakım alacaklısının üçüncü bir kişi olmasını kararlaştırabilirler. Bakım alacaklısı üçüncü bir kişi olarak belirlenirse ölünceye bakma sözleşmesi tam üçüncü kişi yararına olur⁷⁶. Böyle bir durumda bakım borçlusu, bakım ve gözetim edimlerini yararına sözleşme yapılan üçüncü kişiye karşı ifa etmekle yükümlü olur.

2.1.1.4. Bakım Alacaklısının Birden Fazla Olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının birden fazla olması mümkündür⁷⁷. Bu sözleşme ile tek bir sözleşme çatısı altında birden fazla bakım alacaklısının bakılıp gözetilmesi gerçekleşmiş olmalıdır. Bakım alacaklılarından birinin ölümü halinde, ölünceye kadar bakma sözleşmesi diğerinin ölümüne kadar devam eder ve bakım edimleri de bu duruma göre tekrar düzenlenir.

2.1.1.5. Bakım Alacaklısının Bakıma Muhtaç Olmasının Gerekip Gerekmediği

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin düzenlendiği maddelerde bakım alacaklısının bakıma muhtaç olması gerektiği ile ilgili bir zorunluluk yoktur. Bakım gerekliliğinin sözleşme yapıldıktan sonra ortaya çıkması veyahut bakım alacaklısının bakım borçlusuna ölümüne çok az bir süre bakmış olması sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir. Bakım alacaklısının bakıma muhtaç olduğu tespitini bakım alacaklısı ve bakım borçlusu yapması gerekmektedir.⁷⁸

⁷⁶ **Akyol, Ş.**, Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, İstanbul, Y.1976, s.11-12).

⁷⁷ **Akartepe**, s.53.

⁷⁸ **Şahin, T.**, s. 49; Yarg.14. HD. 09.12.214 T. 2014/10882 E. 2014/14103 sayılı karara göre, "Bakım sözleşmesinin düzenlendiği tarihte bakım alacaklısının özel bakım gereksinimi içinde bulunması zorunlu değildir. Bu gereksinimin sözleşmeden sonra doğması ya da bakım alacaklısının ölümüne kadar çok kısa sürmüş olması sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Ayrıca, bakım borcu yükümlülüğünün yerine

2.1.2.Bakım Borçlusu

2.1.2.1.Bakım borçlusunun gerçek veya tüzel kişi olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun bakım alacaklısı gibi gerçek kişi olması zorunlu değildir. Bakım borçlusunun kanun gereğince de gerçek yada tüzel kişi olma imkanı vardır. Bakım ve gözetim edimlerinden nitelikleri gereği gerçek kişiler tarafından yerine getirilme mecburiyetleri olmadığından herkes tarafından yerine getirilebilir⁷⁹. TBK madde 612/2’de “Sözleşme, Devletçe tanınmış bir bakım kurumu tarafından yetkili makamların belirlediği koşullara uyularak yapılmışsa...” şeklinde ifade edilmiştir. Kanun maddesinde de açıkça belirtildiği üzere bakım borçlusu tüzel kişiliğe sahip kurum olabilir.

Bakım borçlusu hem kamu hem özel tüzel kişisi olabilir bu konuda seçim hakkı bakım alacaklısına aittir.

Bakım borçlusunun tüzel kişi olması, bakım borçlusunun ve bakım alacaklısının sözleşmeden kaynaklı hak ve yükümlülüklerinde bir farklılığa neden olmaz, bakma ediminin içeriği aynıdır. Ancak bakım borçlusunun tüzel kişisi olması, koşulları devlet tarafından belirlenmiş ve tanınmış bir kurum ile yapılması, bakım alacaklısı için daha güvenlidir⁸⁰. Sonuç olarak, bu tüzel kişilik devlet tarafından düzenli aralıklarla denetlenmesi bakıma ihtiyacı olan kişilere düzenli bir hayat olanağı vermeleri nedeniyle bu tür kurumlarla sözleşme yapmak daha güvenilir olacaktır. Kanunda açıkça bu tür kurumlarla yapılacak olan sözleşmelerde devletçe tanınmış ve onaylanmış oldukları için adi yazılı şekilde yapılmasını yeterli görmüştür. Ülkemizde de bu tarih itibariyle henüz bulunmamakla birlikte kurumların yaygınlaştırılması beklenmektedir.

getirilmediği gerekçesiyle sözleşmenin feshini de bakım alacaklısı isteyebilir.”
(www.karararama.yargitay.gov.tr)

⁷⁹ **Tunçomağ**, 1959, s. 52; **Bilge**, s. 426.

⁸⁰ **Akartepe**, 2010, s.54-55.

2.1.2.2. Bakım borçlusunun küçük veya kısıtlı olması

Sınırlı ehliyetsizlerin bakım borçlusu olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesine taraf olması teorik olarak mümkündür⁸¹. Ancak, uygulamada sınırlı ehliyetsizin bakım borçlusu olmasına rastlanmaz. Çünkü bakım borçlusunun yükümlü olduğu edimler düşünüldüğünde sınırlı ehliyetsizlerin pratikte bu hakları kullanmalarına engel olmaktadır.

Bununla birlikte teorik olarak, MK madde 463/4 hükmünde ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı bakım borçlusu olarak yasal temsilcisinin rızası, vesayet daireleri olan sulh hukuk mahkemesinin izni ve asliye mahkemesinin onayı ile ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapabilir⁸². Gerekli şartların yerine getirilmesiyle sınırlı ehliyetsiz ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusu sıfatıyla yer alabilir.

2.1.2.3. Bakım borçlusunun evli olması

Bakım Borçlusunun evli olması ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapılmasına herhangi bir engel teşkil etmez. Eşlerden her biri bakım borçlusu olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesine taraf olabilir⁸³. MK madde 193'de, açıkça düzenlendiği üzere "Eşlerden her biri diğerinden izin almadan veya onun rızasını aramadan, üçüncü şahıslarla hukuki işlem yapabilme ehliyetine sahiptir." Bu sebeple bakım borçlusunun da ölünceye kadar bakma sözleşmesi yaparken eşinden izin alma zorunluluğu yoktur. Ancak, bakım alacaklısının TBK madde 614 "Bakım alacaklısı, sözleşmenin kurulmasıyla bakım borçlusunun aile topluluğuna katılmış olur ..." hükmüne yer vermiştir. Bu hüküm emredici olmasa da birlikte yaşayan sözleşmeye taraf olmayan aile üyelerinin bakım alacaklısına göstermiş oldukları davranışlarının onu rahatsız etmesi, aile bireylerinden kötü muamele görmesi durumunda sözleşmenin devamı çekilmez hale gelirse, bakım alacaklısı için sözleşmeden tek yanlı dönme imkânı vardır⁸⁴. Bu soruların aşılması için

⁸¹ Akartepe, 2010, s.54; Tunçomağ, 1959 s.53.

⁸² Akartepe, 2010, s.54; Ertürk, N., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, TNBHD., Y.1983, S.39, s.35; Tunçomağ, s.53

⁸³ Akartepe, 2010, s.55; Ertürk, s.34; DüNDAR, s. 40; Tunçomağ, 1959, s.53.

⁸⁴ Akartepe, 2010, s.55

kanaatimizce bakım alacaklısının evli olması durumunda bakım alacaklısının bakım borçlusuyla aynı evde yaşamaması ve bakım edimlerinin bakım alacaklısının yaşadığı yerde yerine getirilmesi kararlaştırılabilir. Bakım borçlusunun, bakım alacaklısının kendi ailesi içinde yaşamasının imkânsız olacağını öngörüyorsa genel ahlak anlayışı, hakkaniyet ve dürüstlük kuralları gereğince böyle bir sözleşme ilişkisi içerisine girmemelidir⁸⁵.

Diğer bir sorunda bakım borçlusunun sonradan evlenmesi durumunda ortaya çıkar. Bakım alacaklısının sözleşmenin kurulması aşamasında olmayan sonradan ortaya çıkan bu durumu kabul etmesi beklenemez. Bu durumda bakım alacaklısına bakım borçlusunun eşiyle yaşamaya zorlanamaz. Bu nedenle bakım alacaklısına sözleşmeden tek taraflı dönme hakkı veren geçerli bir sebep olarak kabul edilebilir⁸⁶.

2.1.2.4. Bakım borçlusunun birden fazla olması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun birden fazla olmasında herhangi bir engel yoktur. Aksi kararlaştırılmadığı müddetçe bakım borçluları müteselsilen sorumlu olurlar⁸⁷. Ancak aksine bir anlaşma yaparsa taraflar örneğin biri bakım alacaklısının gıda ve giyim ihtiyaçlarını karşılarken, diğeri konut ve bakım ihtiyaçlarını karşılayacağına dair bir düzenleme de yapabilme imkânına sahiptirler.

⁸⁵ Akartepe, 2010, s.56

⁸⁶ Tunçomağ, 1959, s.53.

⁸⁷ Akartepe, 2010, s.57; Yarg. 14. HD. 19.10.2015 tarih, 2015/10740 E. ve 2015/9169 sayılı kararına göre; “...ölünceye kadar bakma akdinde bakım borçlusunun birden fazla olması ve bu bakım borçlularından birisinin bakım alacaklısından önce vefatı etmesi halinde ölünceye kadar bakma akdinden kaynaklı yükümlülüklerinin ve sorumluluklarının diğer bakım borçlusu tarafından yerine getirilmesi halinde vefat eden bakım borçlusunun borçlusunun kazanımı zayi olmaz, vefat eden bakım borçlusunun mirasçıları bu hakka sahip olur” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

2.2.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli

2.2.1.Genel Olarak

Türk Borçlar Kanununda kural olarak şekil serbestisi prensibi kabul edilmiştir⁸⁸. Borçlar hukukunda sözleşmelerin belirli bir şekle uyma zorunluluğu yoktur⁸⁹. Şekil serbestisi ilkesi, hukuki işlem yapmaya yönelik açıklamalarının geçerli olarak kabul edilebilmesi için, kanunda özel bir şeklin belirlenmediği, yapılacak olan irade açıklamalarının sözlü, yazılı veya resmi şekillerden herhangi birisi ile yapılabilme imkânı olduğunu ifade etmektedir⁹⁰. MK madde 12’de “Sözleşmenin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.” Bu maddenin ikinci fıkrasında da şekil serbestisinin istisnalarının bulunduğunu açıkça belirtilmiştir. Şekil şartının bulunduğu sözleşmelerde mevcuttur. Bu sözleşmelerin geçerli olarak kurulabilmesi için kanun veya taraflarca belirlenmiş olan şartların mutlaka yerine getirilmesi gerekmektedir. Kanun maddesinde “Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.” denilerek bu tür sözleşmelerin hukuki bağlayıcılığa sahip olmayacağını açıkça belirtmiştir. Kanunda belirtilen sözleşmenin, aksi belirtilmedikçe geçerlilik şartıdır. Şekil şartı kanunda açıkça öngörülmüş olmalıdır.

Sözleşmede şekil şartı aranması kapsamını kolaylıkla belirleme, tarafları daha dikkatli olmaya sevk etme, açıklık ve güveni sağlama, ispat açısından önem taşımakta ve yararlı olmaktadır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi için zorunlu bir şekil şartı kabul edilmiştir. Taraflar geçerli bir sözleşme yapmak istiyorlarsa resmi şekil şartına uymak zorundadırlar⁹¹. MK madde 612’de “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz” hükmü

⁸⁸ Akıncı, Ş., Borçlar Hukuku Bilgisi, Konya, Y.2011, s.77; Antalya, O.G., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, İstanbul Y.2015, s.449; Eren, 2003,s.279

⁸⁹ Eren, 2003, s. 239.

⁹⁰ Akıncı, s.82; Antalya, s.450; Eren, 2003, s.237

⁹¹ Antalya, s.451; Eren, 2003,s. 2198.

ile kabul edilen geçerlilik şekli miras sözleşmesi şeklindedir. Şekil şartı miras hukuku nitelikli sözleşmede de borçlar hukuku nitelikli sözleşmede de aranır.

Akartepe'nin ifadesiyle, "bakım alacaklısı çoğu zaman yaşlı, hasta, kimsesiz ya da kendisi ile yeteri kadar ilgilenecek bir yakını olmayan, bunun yanı sıra aldatılması ve menfaatlerinin zarara uğratılması ihtimal dâhilinde olan kimse olduğu için, bakım alacaklısının menfaatlerini korumak açısından ölüncüye kadar bakma sözleşmesi resmi şekilde düzenlenme zorunluluğu getirilmiştir."⁹²

Aynı zamanda bakım borçlusunu ise kapsamını ve süresini önceden belirleyemediği bir bakım ve gözetim borcu altına girmektedir. Bu nedenle bakım borçlusunun da daha iyi düşünmesini sağlamaktadır⁹³.

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde, bakım borçlusunun devlet ya da devlet tarafından tanınmış ve bu konuda yetkilendirilmiş bir kurum olması durumunda ise, TBK madde 612/2 de "Sözleşme, Devletçe tanınmış bir bakım kurumu tarafından yetkili makamların belirlediği koşullara uyularak yapılmışsa, geçerliliği için yazılı şekil yeterlidir." denilerek miras sözleşmesi şeklinde olmasını değil adi yazılı şekli yeterli görmüştür.

2.2.1.1. Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinin adi yazılı şekilde düzenlenmesi

Bakım borçlusunun yalnızca gerçek kişi olması gerekmemektedir, tüzel bir kişisi olması da mümkündür. Bakım borçlusunun tüzel kişi olması durumunda geçerli bir sözleşme kurulabilmesi için belirlenen şekil şartı da değişiklik göstermektedir. TBK madde 612/2'de "Sözleşme devletçe tanınmış bir bakım kurumu tarafından yetkili makamların belirlediği koşullara uyularak yapılmışsa, geçerliliği için yazılı şekil yeterlidir." denilmektedir. Çünkü resmi şeklin sağlayacağı teminatlar devletim denetimini yaptığı kurumlar tarafından sağlanmaktadır. Tüzel kişiliğinde devletçe tanınmış ve devlet tarafından yetkilendirilmiş bir kurum veya özel tüzel kişiliğine sahip

⁹² Akartepe, 2010, s.59.

⁹³ Akartepe, 2010, s.60.

bir kurum olması gerekir⁹⁴. Bununla birlikte devlet tarafından onaylanmış ve belirlenmiş olan şartlara taraflar uyulması gerekir⁹⁵.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin türlerine göre ikili bir ayırım yapmak gerekmektedir. Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusu resmi bir kurum ise adi yazılı şekilde sözleşme yapılabilmektedir, ancak miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi bir resmi kurum tarafından yapılsa dahi adi yazılı şekilde yapılamaz resmi yazılı şekilde yapılması zorunludur. Bunun nedeni, bakım miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ölüme bağlı tasarrufta bulunmaktadır. Bu sebeple miras sözleşmesi şeklinde yapılmalı ve miras sözleşmesinin tabi olduğu şekle uyulmalıdır⁹⁶. Bununla birlikte bakım borçlusunun devletçe tanınmış bir kurum olmasına rağmen sözleşmenin resmi şekilde düzenlenmesi gereken durumlarda vardır⁹⁷.

Bunlardan ilki, bakım kurumunun yönetmeliğinde olmayan koşullarla sözleşme yapılması halinde, sözleşme miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir⁹⁸. İkincisi ise, devlet tarafından yetki verilen kurumun daha sonra yeterli şartları kaybetmesi durumunda devletin vermiş olduğu yetkiyi geri alması mümkün olacaktır. Bu durumda bu kurumla yapılan sözleşmeler miras sözleşmesi şeklinde yapılması gerekir⁹⁹.

2.2.1.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin resmi şekilde düzenlenmesi

Türk Borçlar Kanunu madde 612/2’de “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz” diyerek ölünceye kadar bakma sözleşmesinin miras sözleşmesi şeklinde yapılacağını kabul etmiştir. Bu kural, sözleşmenin her iki tarafının da gerçek kişi olması durumunda

⁹⁴ Akartepe, 2010, s. 78; Karahasan, 2002, s.1276; Korkmaz, s. 38; Mardin, s. 90; Tarhan, M., Ölünceye Kadar Bakma Akdi Hakkında Toplu Bir Tetkik, Ankara, Y. 1949, s.20; Tunçomağ, 1959, s.73; Yavuz, s.828.

⁹⁵ Akipek, Ş./Küçükgüngör, E.,Sözleşmeler Rehberi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara, Y. 2002, s. 682.

⁹⁶ Akartepe, 2010, s.78; Dündar, s.71; Korkmaz, s.38; Tunçomağ, 1959, s. 73.

⁹⁷ Akartepe, 2010, s.78.

⁹⁸ Akartepe, 2010, s.79; Tunçomağ, 1959, s. 73.

⁹⁹ Akartepe, 2010, s.79; Tunçomağ, 1959, s. 73.

öngörülmüştür. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin çeşitleri açısından bir fark yoktur. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin her iki türü de miras sözleşmesi şeklinde yapılır¹⁰⁰. MK madde 545’de “miras sözleşmesinin geçerli olması için resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir.” diye belirtmiştir. MK madde 532/1’de “Resmi vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmi memur tarafından düzenlenir” şeklinde hükümde belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da resmi vasiyetnameye resmiyet kazandıracak olanların kimler olduğu belirtilmiştir. MK madde 532/2 “resmi memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu konuda yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.” Miras sözleşmesi vasiyetnameden farklıdır. Bu nedenle, miras sözleşmesinin yapılmasında bazı farklılıklar ortaya çıkar¹⁰¹. MK madde 545/2’e göre” Sözleşmenin tarafları, arzularını resmi memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar”¹⁰².

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin resmi şekilde yapılması, geçerli olabilmesi için bir zorunluluktur, bu biçime uyulmaksızın yapılan ölünceye kadar bakma sözleşmesi geçersizdir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin resmi şekle uyulmadan yapılması durumunda sözleşme geçersiz olacaktır.

Kural olarak resmi şekilde yapılan ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sözleşme kurulduktan sonra yapılan esaslı değişiklikler de resmi şekilde yapılması gerekmektedir. TBK madde 12/1 de “Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur...” denilmiştir. Her ne kadar bu madde de yazılı şekilde yapılan sözleşmelerden bahsediliyor olsa da kıyas yoluyla bu maddeyi resmi şekle tabi sözleşmeler içinde uygulayabiliriz¹⁰³. Sözleşmelerde yalnızca esaslı noktalara ilişkin değişiklikler yapılmaz eğer yapılan değişiklikler ikinci derece deki noktalarla ilgili ise bunlar sözleşmeyi tamamlayıcı niteliktedir ve kuruluş şekliyle

¹⁰⁰ **Tarhan**, s.12; **Özkaya**, s. 83-84; Yarg. , 14. HD., 02.02.2007 T., E.15384, 823 sayılı kararına göre: “ölünceye kadar bakma sözleşmesi BK’nun 511, MK’ nun 545. Maddeleri uyarınca resmi şekilde düzenlenmedikçe geçersizdir.” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

¹⁰¹ **Dural, M.**, Miras Sözleşmeleri, İstanbul, Y. 1980, s. 88.

¹⁰² **Antalya, O.G.**, Miras Hukuku, İstanbul, Y. 2003, s. 112.

¹⁰³ **Eren**, 2003,s. 258; **Oğuzman, M.K.**, ve **Öz, M.T.**, Borçlar hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, İstanbul, Y. 2005, s. 126; **Reisoğlu, S.**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Değişik ve İlavelerle 10. Bası, İstanbul, Y.1995, s. 67.

değiştirilmesi zorunlu değildir. Miras sözleşmesi niteliğinde ki sözleşmeler için de bu kural geçerlidir¹⁰⁴.

2.2.1.2.1.Ölünceye kadar bakma sözleşmesini resmi şekilde düzenlemeye yetkili merci

Türk Borçlar Kanunu madde 612’de “ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz” diyerek miras sözleşmesi şeklinde yapılmasını zorunlu tutmuştur. Miras sözleşmesi ise MK madde 545/1’de yapılmış olan yollama gereğince, resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmediği sürece geçerli olmayacağı açıktır. MK madde 532/1’de “ Resmi vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmi memur tarafından düzenlenir.”, MK madde 532/2 de ise, “Resmi memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.” Şeklinde vasiyetnameyi düzenlemeye yetkisi olanlar sayılmıştır.

Bakım alacaklısının karşı edimi, kendisine ait malvarlığının bir kısmının veya tamamının bakım ve gözetim edimi karşılığında bakım borçlusuna devrine ilişkin olur. Karşı edim taşınır mal olabileceği gibi taşınmaz mal veya hem taşınır hem taşınmaz mallardan oluşabilir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin borçlar hukuku nitelikli veya miras hukuku nitelikli olması fark etmeksizin sulh hâkimi ve noterler sözleşmeyi yapmaya yetkilidir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde edim olarak karar verilen taşınır ise, sözleşmeyi sulh hâkimleri ve noterler düzenleyebilir. Uygulama ve doktrinin bu konuda görüş ayrılığı yoktur.

Bakım alacaklısının karşı ediminin taşınmaz olması durumunda tapu memurlarının sözleşme yapmaya yetkili olup olmadıkları konusunda iki farklı görüş vardır¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Karahasan, 2002, s. 1272.

¹⁰⁵ Akartepe, 2010, s. 63-69; Bilge, s. 373

Bir görüşe göre karşı ediminin çerisinde taşınmaz olması durumunda sözleşmeyi düzenlemeye tapu sicil memurlarının da yetkili olduklarını savunmaktadırlar¹⁰⁶. Bunun dayanağını Tapu Kanununa dayandırmaktadırlar. Buna göre, taşınmazların devrine ve üzerlerinde aynı hak kurulması olan karşı edimler de belirtilen koşullara uyularak sicil memurları tarafından düzenlenebileceği kabul edilmiştir. Bu görüşü savunanlar tapu sicil memurlarının kanun maddesinde geçen “Kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir” hükmünü karşıladıklarını belirtmiştir¹⁰⁷. Bir başka görüşe göre, Tapu Kanunu madde 26 bir taşınmazla ilgili ancak farklı bir merci belirtilmeyen durumlara ilişkin bir düzenlemedir. Kanun maddesinde ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve resmi vasiyet düzenlemeyle ilgili bir yetki söz konusu değildir. Bu sebeple tapu memurlarının yetkili olmadıklarını savunmaktadırlar¹⁰⁸. Aynı zamanda ölünceye kadar bakma sözleşmesinde karşı edim olarak taşınmazın devredilmesi değil, taşınmazın devrinin borçlanılması olduğunu savunmuşlardır¹⁰⁹. Ölünceye kadar bakma sözleşmesini düzenlemeye yalnızca sulh hâkimleri ile noterleri yetkili görmüşlerdir¹¹⁰.

Tapu Kanunu madde 26 uyarınca tapu memurlarının ölünceye kadar bakma sözleşmesi düzenlemeye yetkili olup olmadıkları ile ilgili olan görüş ayrılığında 10.12.1952 tarih E. 4, K. 5 sayılı YİBK’ la son verilmiştir. Bu görüş doktrin tarafından da çoğunlukla kabul edilen bir görüştür. Bu karara göre, “Bakım alacaklısının edimi tapulu taşınmazın devrine ilişkin ise, borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesini sulh hâkimi ve noterlerin yanında tapu sicil memurlarının da düzenleyebileceği kabul edilmiştir”¹¹¹. Bizimde görüşümüz bu uygulamanın doğru olduğu yönündedir.

Aynı zamanda göz önünde bulunması gereken bir durum vardır. Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı mirasçı atama veya belirli bir malını vasiyet etme gibi ölüme bağlı tasarruflarda bulunduğundan, bu gibi tasarruflar hakkında tapu sicil memurları tarafından sözleşme yapma yetkileri bulunmamaktadır.

¹⁰⁶ Akartepe, 2004, s. 34; Karahasan, 2002, s. 993; Şahin, A., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hükümleri, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, C.II, İstanbul, Y. 2009, s.1461.

¹⁰⁷ Karahasan, 1992, s. 988; Olgaç, S., Ömür Boyunca Gelir, Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Ankara, Y.1978, s. 26; Yavuz, 2002, s.828).

¹⁰⁸ Akartepe, 2010, s.48.

¹⁰⁹ Akartepe, 2010, s.65-66; Bilge, s.372-373; Olgaç, s.30.

¹¹⁰ Akartepe, 2010, s. 66.

¹¹¹ Özkaya, s.58.

Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesini düzenlemeye yetkisi olanlar sulh hâkimleri veya noterlerdir¹¹².

2.2.1.2.2. Ölünceye kadar bakma sözleşmesine resmi memur ve tanık olarak katılamayacaklar

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, resmi memur tarafından ve iki tanığın katılmasıyla düzenlenir. Resmi vasiyetname iki tanığın katılmasıyla resmi memur tarafından düzenlenmektedir. MK madde 536/1’de “Fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okuryazar olmayanlar, miras bırakanın eşi, üstsoy veya altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri, resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar.” Bu madde de sayılanlar ölünceye kadar bakma sözleşmesine katılma yasağı olan kişilerdir. Maddeye uyulmamasının yaptırımını sözleşmenin geçersiz olmasıdır¹¹³.

MK madde 536/2’de “Resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz” denmiştir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflar bakım alacalısının üçüncü kişi olmasını kararlaştırabilirler¹¹⁴.

Kesinleşen bir ceza mahkemesi kararı ile kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar da ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kuruluşuna katılamazlar.

Okuryazar olmayanlarda ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kuruluşuna katılamazlar. Okuryazar olmayanlar resmi memur olamazlar. Ayrıca, bu kişilerin tanık olarak da sözleşmenin kuruluşuna katılamayacakları Kanun tarafından açıkça düzenlenmiştir¹¹⁵.

¹¹² Korkmaz, s. 44; Özkaya, s.58.

¹¹³ Özkaya, s. 71.

¹¹⁴ Özkaya, s.72.

¹¹⁵ Akartepe, 2010 s. 71; Tunçomağ, 1959, s. 60

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflarının eşleri, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri sözleşmenin düzenlenmesine katılamayacaklardır.

2.2.2.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Resmi Şeklin Gerçekleştirilme Süreçleri

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi TBK madde 612’de miras sözleşmesi şeklinde yapılmasının zorunlu olduğunu açıkça belirtmiştir. MK madde 545’te miras sözleşmesinin vasiyetname şeklinde yapılmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin işlem sırası ve şekil kuralları aşağıda ki şekilde sıralayabiliriz.

2.2.2.1.Tarafların resmi memura iradelerini açıklamaları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin düzenlenmesi için, ilk olarak tüm sözleşmeler için geçerli olan ortak iradelerini resmi memur önünde açıklamaları gerekir. MK madde 545/2 ye göre “sözleşme tarafları, arzularını resmi memura aynı zamanda bildirirler...” demektedir ancak bundan kasıt aynı zamanda hazır bulunmaları değil arzularını birbirlerini takip eden şekilde açıklamalarıdır¹¹⁶. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bakım alacaklısının ve bakım borçlusunun irade açıklamalarını bizzat yapmalarının gerekip gerekmediği sözleşmenin türlerine göre ikiye ayrılarak incelenecektir.

Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinin düzenlenmesinde, taraflar iradelerini resmi memur önünde hazır bulunmaları gerekmez, temsilci vasıtası ile de iradelerini açıklayabilirler.

¹¹⁶ Akartepe, 2010, s. 73; Korkmaz, s. 46.

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı sözleşmenin yapılması anında hazır bulunup iradesini resmi memura bildirmelidir¹¹⁷. Çünkü ölüme bağlı bir tasarrufta temsil mümkün değildir. Bakım borçlusuna ise tıpkı borçlar hukuku ölünceye kadar bakma sözleşmesinde olduğu gibi resmi memur önünde hazır bulunmaları gerekmez. Bakım borçlusunun üstlendiği edim sağlar arası bir edimdir.

Bakım alacaklısı ve bakım borçlusunun resmi memur önündeki irade açıklamalarını memur önünde sözlü olarak da yapabilirler ya da yazılı bir metnin memura verilmesi suretiyle de yapılabilir. Sözleşmenin üçüncü bir kişi tarafından da hazırlanabilir bu durumda resmi memurun sözleşmenin tarafların iradelerini tam olarak yansıtmayı yansıtmadığını araştırması gerekmektedir¹¹⁸. Sağır ve dilsizlerin okuma yazma bilmemeleri durumunda resmi memura iradelerini yazılı olarak verirler. Bilmemeleri durumunda ise tercüman aracılığıyla sözleşmeyi kurabilirler.

Bu konuda değerlendirilmesi gereken önemli bir konu da hem sağır hem dilsiz hem de kör olan kişilerin resmi vasiyetname düzenleyip düzenleyemeyecekleri tartışmalıdır. Hakim görüş, bu kişilerin resmi vasiyetname düzenleyemeyecekleri bu nedenle ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapamayacakları yönündedir¹¹⁹. Bazı yazarlar ise, körler alfabetini bilmesi durumunda MK madde 533-534 göre resmi vasiyetname düzenleyebileceklerini savunurlar. Bu imkanın verilmemesi o kişilerin ölüme bağlı tasarruf yapma haklarını tamamen imkansız hale getirir¹²⁰. Aynı zamanda borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bu durumun temsil yoluyla da aşılabileceğini savunurlar¹²¹. Benimde görüşüm hem kör hem sağır hem dilsiz olan kişilerin ellerinden tümüyle ölüme bağlı tasarruf yapma imkanının alınmasının uygun olmayacağı bu nedenle körler alfabetini bilmeleri durumunda resmi vasiyetname düzenleyebilmeleri imkanı tanınmasının yerinde olacaktır.

¹¹⁷ Akartepe, 2010, s. 73; Dural, M., ve Öz, T., Türk Özel Hukuku, C.IV, Miras Hukuku, İstanbul, Y. 2019: 103; Kocayusufpaşaoğlu, N., Miras Hukuku, B.3, İstanbul, Y.1987, s. 228.

¹¹⁸ Akartepe, s. 74; Kocayusufpaşaoğlu, s.12.

¹¹⁹ Tunçomağ, 1959, s.64; Özkaya, s. 60; Dündar, s. 66; Korkmaz, s. 47.

¹²⁰ Şahin, T., s.65.

¹²¹ Şahin, T., s.65.

2.2.2.2.Taraf iradelerinin resmi memur tarafından tespiti

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin geçerli bir şekilde oluşabilmesi için, tarafların resmi memura yazılı veya sözlü olarak bildirmiş oldukları iradelerini resmi memur bizzat kendisi yazar veya görevlendireceği bir kişiye yazdırır. Sözleşme metnin hazırlanması resmi memurun görevidir. Taraflar veya üçüncü bir kişi sözleşme metnini hazırlayamaz. Tarafların irade açıklamaların içeren taraflar tarafından hazırlanan bir metni resmi memurun tarih ve imza atarak sözleşme metni haline getirmesi mümkün değildir¹²². Açıkça MK madde 533 de bu durum “memur yazar veya yazdırır” şeklinde ifade edilmiştir.

2.2.2.3.Senedin okunması için taraflara verilmesi

Resmi memur, sözleşmenin yazma işlemini tamamladıktan sonra taraflara sözleşme metnini okuması için verir. Taraflar resmi memur tarafından yazılan sözleşme metninin iradelerine uygun olup olmadığını tespit ederler. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafları sözleşme metnini hazırlayıp resmi memura verseler resmi memur da sözleşmenin içeriğini değiştirmeden yazsa dahi aynı hüküm uygulanır¹²³.

Hem borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde hem de miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflardan birisi ya da her ikisi de okuma yazma bilmiyorsa, MK madde 535/1 uygulanır buna göre, “mirasbırakan vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder” şeklinde beyan edilmiştir.

¹²² Akartepe, 2010, s. 74; Tunçomağ, 1959, s. 64.

¹²³ Akartepe, 2010, s.74; Tunçomağ, 1959, s.64

2.2.2.4.Tarafların sözleşmeyi imzalamaları

MK madde 545/2’de yer alan hükme göre, “sözleşmenin tarafları, arzularını resmi memura aynı zamanda bildirir ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar” denilmektedir. Bu maddeye göre, bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu tanıklar önünde sözleşmeyi imzalamalıdır. Sözleşmenin içeriğinin tanıkların bilmesi zorunlu değildir¹²⁴.

Türk Borçlar Kanunu madde 16’da “İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, Parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.” Demektedir. Bu hüküm miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ve borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde uygulanacak olan taraflar için değişiklik arz etmektedir. Bu hüküm miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde yalnızca sağlararası borca giren taraf için geçerlidir. Ölüme bağlı tasarruf altına giren taraf için MK madde 535/1’e göre,” Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder.” Maddesi uygulanır.

Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunu da bakım alacaklısı da sağlararası edim borcu altına girmektedir. Bu nedenle TBK madde 16 her iki taraf içinde uygulanır.

El ile atılan imzanın, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tamamını ve imzayı kapsamı altına alması zorunludur. Sözleşme metni bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu tarafından okunduktan sonra hemen imzalanmalıdır. Sözleşme içeriğinin taraf beyanlarına uygun olduğunun daha sağlıklı tespiti açısından okunma ile imza arasında zaman geçmesi durumunda sözleşme metni yeniden okunmalıdır¹²⁵.

¹²⁴ Akartepe, 2010, s. 57.

¹²⁵ Olguç, s. 29; Tunçomağ, 1959, s. 66.

2.2.2.5.Resmi memurun sözleşme metnine tarih ve imza atması

Sözleşme metnini tarafların okumasına müteakip, resmi memur sözleşme metnine tarih ve imza atar. Resmi memurun sözleşmeyi onaylaması gerekmemektedir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesini onay işlemini kanuna göre tanıklar gerçekleştirmektedir¹²⁶.

2.2.2.6.Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflarınca tanıklara açıklama yapılması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafları olan bakım alacaklısı ve bakım borçlusu sözleşme metnini okuduktan sonra, okuduklarını ve beyanlarına uyum olduğunu, resmi memurun önünde iki tanığa bildirirler. Sözleşme tarafları tanıklara iki hususu belirtmek zorundadır. Birincisi, sözleşme metnini tamamen okumuş olduklarını ikinci olarak ise sözleşme metninin beyanlarına uygun olarak yazıldığını açıkça tanıklar huzurunda söylemelidir¹²⁷.

2.2.2.7.Tanıkların beyan ve imzaları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafları öncelikle sözleşme metnini okuduklarını, ikinci olarak ise sözleşme metninin iradelerine uygun olarak düzenlendiğini açıkça belirtmelidirler¹²⁸.

Sözleşmenin içeriğinin taraflara açıklanmasına gerek yoktur. Tanıklara taraflar tarafından beyan yapıldıktan sonra tanıklar, bildirim kendi önlerinde yapıldığını ve ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflarını tasarrufa ehil gördüklerini sözleşme metnine kendi el yazılarıyla yazarak altını imzalayabilir veya başkası tarafından yazılıp

¹²⁶ Olgaç, s.29; Tunçomağ, 1959, s. 68.

¹²⁷ Akartepe, 2010, s.57; Korkmaz, s.50; Tunçomağ, 1959, s.69.

¹²⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.168.

olaylara uygunlunu saptadıktan sonra altını imzalayabilir¹²⁹. Tanıkların sözleşmenin taraflarının beyanların gerçeğe uygun olup olmadıklarını araştırma zorunlulukları yoktur.

Bakım alacaklısı veya bakım borçlusunun birinin veyahut her ikisinde okuma yazma bilmemesi halinde tanıkların fonksiyonları genişlemektedir. Bu durumda tanıklar, tarafların açıklamalarının kendi önlerinde yapıldığını, ölüme bağlı veya sağlar arası tasarrufta bulunan bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu tasarruf etmeye ehil gördüklerini, aynı zamanda hazırlanmış olan ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kendi önlerinde taraflara okunduğunu ve onların sözleşmenin iradelerine uygun olduklarını açıkça ifade ettiklerini sözleşme metnine kendi elleriyle yazarak veya yazdırarak altını imzalayacaktır¹³⁰.

2.2.2.8.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Tevdii

Kural olarak sözleşmenin tevdiine gerek yoktur. Sözleşme metni taraf sayısından bir fazla düzenlenerek, aslı düzenleyen makamda kalır, diğer nüshaları da taraflara verilir. Ancak, bazı istisnai hallerde, miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde üçüncü kişiler lehine yapılmış olan tasarrufları onlara bildirmek için senedin tevdi gerekebilir¹³¹. Bu durum yalnızca miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi için mümkün olabilir.

2.2.3.Şekle Aykırılığın Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesine Etkisi

Kanun hükmü dolayısıyla belirli bir şekil şartı belirlenmiş olan sözleşme, o şekil şartına göre yapılmazsa geçersizdir¹³². TBK madde 12/2' ye göre “ Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.” diyerek kanunun belirlemiş olduğu şekle uyulmadan

¹²⁹ Tunçomağ, 1959, s.69.

¹³⁰ Ayan, M., Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Y.2003, s. 80

¹³¹ Tunçomağ, 2019, s. 71

¹³² Eren, 2003, s. 259; Oğuzman ve Öz, s.123

yapılan sözleşmeler geçersiz olduğunu belirtmiştir. Kanunda bir sözleşme için belirlenen şeklin dışında bir şekilde sözleşme yapılırsa bu sözleşme geçerli bir sözleşme olmaz¹³³.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, geçerlilik şartına bağlanmış bir sözleşmedir. TBK madde 612’de açıkça belirtildiği gibi sözleşmede karşı edimin niteliğine bakılmaksızın, miras sözleşmesi şeklinde yapılması bu sözleşmenin geçerlilik koşuludur. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafları kanun tarafından belirlenmiş olan şekil şartına uymadan bir sözleşme oluşturursa bu sözleşme geçerli bir sözleşme olmayacaktır¹³⁴.

Kural olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesi şekil kurallarına riayet etmeden yapılırsa geçerli olmaz ancak bazı durumlarda bu durumu ileri sürmek MK madde 2’de ifade edilen dürüstlük kurallarıyla bağdaşmadığından, hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilecektir¹³⁵.

Şekle uyulmadan düzenlenen ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, edimlerin tam olarak ifa edilmesinden sonra şekle aykırılığı bakım alacaklısı tarafından ileri sürülmesi mümkün değildir. Çünkü edimin tam olarak ifa edilmesi ile sözleşmenin yapısı gereği bakım alacaklısının ölümüne kadar geçen süreyi ifade eder. Bakım borçlusu yönünden ise zaten sözleşmeyi yerine getirdiği için kendi çıkarlarına aykırı olur. Bu sebeple uygulamada en çok rastlanan durum, bakım alacaklısı öldükten sonra şekil eksikliği iddiasını mirasçılarının öne sürmesi halidir. Bu durumda eksikliğe dayanmaları dürüstlük kurallarına aykırılık ve hakkın kötüye kullanılması olarak görülüyor ise, bu iddia kabul edilmemektedir.

Yargıtay uygulamaları da bu doğrultudadır. Yargıtay’a göre “şekil şartlarına uyulmadan yapılan sözleşme bakım alacaklısının ölümüne kadar uygulanmışsa, mirasçılar tarafından şekle aykırılık iddiası öne sürülmüşse dinlenmez”¹³⁶.

¹³³ Eren, 2003, s. 259; Oğuzman ve Öz, s.123, Dalamanlı, L., Kazancı, F., ve Kazancı, M., İlmî ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu, C.IV, m.372-544, İstanbul, s.475.

¹³⁴ Bilge, s. 428; Zevkliler, s. 436.

¹³⁵ Akartepe, 2010, s. 80-81; Bilge, s. 430).

¹³⁶ Yarg., 16. HD, 11.05.1992 T., E. 7828, 6695 sayılı kararına göre:“ölünceye kadar bakma sözleşmesi yasal şekilde düzenlenmediğinden geçersizdir. Ancak sözleşmenin tarafları, geçersiz sözleşmeyi öngördüğü yükümlülükleri, ortada geçerli bir sözleşme varmış gibi eksiksiz yerine getirmişlerdir. Bakım alacaklısının itiraz etmemesi karşısında, mirasçılar artık sözleşmenin geçersizliği savunmasına dayanamazlar”(www.karararama.yargitay.gov.tr)

Şekil eksikliğinin, sözleşmeyi başta resmi memur düzenlerken olması veya baştan resmi şekle hiç uyulmaması arasında dürüstlük kuralı açısından hiçbir fark yoktur¹³⁷.

Sürekli borç ilişkisi doğuran ölünceye kadar bakma sözleşmesinde tarafların edimlerini belirli bir süre ifa etmeleri durumunda geriye etkili olarak sözleşmeyi şekil kurallarına uyulmadığını iddia ederek sona erdirmeleri, dürüstlük kurallarına aykırı olacağından kabul edilmemelidir¹³⁸. Önemli bir noktada tarafların edimlerini ifa ettiği belirli sürenin ne olduğu konusuna açıklık getirmektir. Bu konu hakkında doktrin ve uygulamada genel kural uzun süre kavramından yararlanmanın uygun olacağı belirtilmektedir. Sürekli borç doğuran sözleşmede taraflar edimlerini uzun bir süre ifa etmişlerse bu durumda sözleşmenin şekle aykırılık dolayısıyla geçersizliğinin öne sürülmesi hakkın kötüye kullanımı olarak kabul edilmektedir. Bu durum ölünceye kadar bakma sözleşmesinde de bu şekilde uygulanır.

Sözleşmenin yaklaşık olarak tamamlandığı durumlarda da şekle aykırılığa dayanmak hakkın kötüye kullanılması teşkil edebilir¹³⁹. Uzunca bir süre kavramından ne kadarlık bir süre geçmiş olması gerektiği konusunda bazı tereddütlere yol açabilmektedir. Bu durumda her olayın kendi içinde inceleyip karar vermek daha doğru olacaktır. Ancak Akartepe bu konuda, bakım alacaklısının yaşamı boyunca devam etmesi öngörülen sözleşmede, bu sürenin on yıldan az olmaması gerektiğini söylemektedir¹⁴⁰. Akartepe'nin bu görüşüne katılıyoruz.

¹³⁷ Akartepe, 2010, s. 82.

¹³⁸ Akartepe, 2010, s. 83; Bilge, s. 431; Altaş, H., Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Ankara, Y. 1998, s. 276.

¹³⁹ Akartepe, 2010, s. 84.

¹⁴⁰ Akartepe, 2010, s. 84.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAKLARI VE BORÇLARI, İFA YERİ, İFA ZAMANI VE ZAMANAŞIMI

3.1.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Bakım Alacaklısının Hakları ve Borçları

Bu başlık altında ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının hakları ve borçlarının neler olduğu ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu hem alacaklı hem borçlu konumundadır. Bu durumun sebebi ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olmasıdır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının haklarının ilki, bakım borçlusundan hayatının sonuna kadar bakılmasını istemesine ilişkin alacak hakkı elde etmesidir. Bakım alacaklısının bir diğer hakkı da sözleşmenin devamı boyunca haklarını garanti altına alacak olan güvence sağlayan haktır. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması sebebiyle bakım borçlusuna bir takım borçlarda yükler. Bakım alacaklısı, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin türüne göre değişen malvarlığı değerini devretme borcu ya da bakım borçlusunu mirasçı olarak atama yükümlülüğü altına girer. Aynı zamanda bakım alacaklısı bakım borçlusunun ev topluluğu içinde yaşamak ile de yükümlüdür.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için taraflardan birinin hakkı diğer tarafın borcunu oluşturmaktadır. Tarafların hak ve borçları incelenirken tekrardan kaçınmak amacıyla, yalnızca bir taraf açısından incelenecektir

3.2.Bakım Alacaklısının Hakları ve Borçları

3.2.1.Hakları

3.2.1.1.Bakım alacaklısının haklarının niteliği

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusu kural olarak, sözleşme nedeniyle kendisine devredilen edimler üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunabilir. Ancak bakım alacaklısı hakları üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunamaz. Bakım alacaklısının hakları alelade bir alacak hakkından farklıdır. Bu nedenle bakım alacaklısının haklarını kanun koyucu koruma altına almıştır. Tam olarak bakım alacaklısının tasarrufuna vermemiştir. Bu koruma edimlerin hem bakım borçlusunun kendi tasarrufları ile tehlikeye atmasına yönelik hem de üçüncü kişilerin dışarıdan yapacakları müdahalelere karşı bir korumadır. Bakım ediminin koruma kapsamı kısaca devredilmemesi, rehine, hacze ve takasa konu olmamasıdır¹⁴¹.

3.2.1.1.1.Bakım alacaklısının haklarının devredilmezliği

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının hakları, bakım alacaklısının kişisel durumu ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Bu durum TBK madde 619/1 gereğince “Bakım alacaklısı hakkını başkasına devredemez.” Madde hükmü emredici bir hükümlerle hakkın devrini yasaklamıştır. Taraflar bu madde hükmünün aksine bir karar veremezler¹⁴². Devredilmezlik yasağı hem kök hakkı hem de bundan kaynaklanan münferit edimleri kapsamaktadır¹⁴³. Devredilmezlik yasağı bakım borçlusunun bir tüzel kişilik olması durumunda da uygulanır. Devlet tarafından belirlenen bu kurumlarda da bakım ve gözetim edimlerinin belirlenmesinde bakım alacaklısının ihtiyaçları ve kişisel durumu önem arz etmektedir¹⁴⁴. Bakım alacaklısının haklarının devredilmezliği ilkesi yerine getirilmiş olan bakım ve gözetim edimleri için geçerli değildir. Çünkü edimlerin yerine getirilmesi ile birlikte bu edimler bakım alacaklısının

¹⁴¹ Akartepe, 2010, s. 87

¹⁴² Güneş, s. 1068.

¹⁴³ Akartepe, 2010, s. 87; Korkmaz, s. 54.

¹⁴⁴ Akartepe, 2010, s. 88; Korkmaz, s. 54.

mülkiyetine geçer ve edimler üzerinde bakım alacaklısının dilediği gibi tasarruf etme imkanı bulunur¹⁴⁵. Örneğin edim olarak cep harçlığı verilmiş ise bakım alacaklısı bunun üzerinde dilediği tasarrufta bulunabilir. Önemli bir ayırmda eğer bakım edimi muaccel olup da bakım alacaklısı bu edimi henüz elde etmemişse bu edim üzerinde tasarrufta bulunamaz¹⁴⁶.

3.2.1.1.2.Haczedilmez ve üzerinde rehin kurulamaz olması

Bakım ediminin devredilmez olması, bunun haczedilememesini ve üzerinde rehin kurulamamasını da kapsamaktadır. Bakım alacağını oluşturan edimler bakım alacaklısının kişiliğine bağlıdır bu nedenle bakım alacaklısının alacaklıları tarafından haczedilemez ve rehin konusu yapılamaz¹⁴⁷.Bakım alacağının haczedilememesi ve üzerinde rehin kurulamaması tıpkı devir yasağında olduğu gibi, ifa edilmiş ve bakım alacaklısının şahsi tasarrufuna geçmiş olan alacaklar içindir. İfa edilmiş alacakların tamamı da hacze konu edilemez. Bununla ilgili İİK madde 83'te bakım alacağı ve ekonomik hayatını sürdürülebilmesi için lüzumlu olan miktar haczedilemez sınırlama getirmiştir¹⁴⁸. Ancak fazlaya ilişkin bir engel yoktur.

Rehine konu olabilecek olan alacaklar MK madde 954/1 gereğince, başkasına devredilmesi mümkün olan alacaklar ve diğer haklar olması gerekir. Bununla birlikte rehin edilebilmesi için bu hakların ve alacakların, para ile değerlendirilmesi mümkün olan haklardan olması gerekir. Devredilemeyen ve para ile değerlendirilemeyen haklar üzerinde rehin tesis edilemez¹⁴⁹. Bakım alacaklısının hakkı kişisel bir haktır ve TBK madde 519' un kapsamına girmektedir bu nedenle üzerinde rehin kurulması mümkün olmayan haklardandır¹⁵⁰.

¹⁴⁵ Akartepe, 2010, s. 88; Tunçomağ, 1959, s. 86.

¹⁴⁶ Akartepe, 2010, s. 88.

¹⁴⁷ Akartepe, 2010, s. 89; Dünder, s. 78; Tunçomağ, 1959, s. 86).

¹⁴⁸ Kuru, B., İcra İflas Hukuku, Üçüncü Baskı, Y.1998, S.780.

¹⁴⁹ Oğuzman, M.K., Seliçi, Ö., ve Oktay, S., Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler) Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul, Y.2002, s. 798

¹⁵⁰ Tunçomağ, 1977, s. 1242.

3.2.1.1.3. Bakım alacağıının takas edilememesi

Takas, birbirlerine karşı aynı cins alacağa sahip olan kişilerin birinin tek taraflı beyanı ile az olanının oranında sona erdirilmesidir¹⁵¹. Takas tek taraflı bir işlemdir. Karşı tarafın hâkimiyet alanına ulaşmasıyla takas gerçekleşir. Karşı tarafın onay ve kabulüne gerek yoktur¹⁵². Ancak TBK madde 144/3'deki düzenlemeye göre bazı durumlarda takas hakkının kullanılması alacaklının rızasına bırakılmıştır. Bu madde “Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup, özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar.” Ancak alacaklı kabul ettiği zaman borçlu takası ileri sürebilir. Bunlar alacaklının kendisinin ve ailesinin ihtiyacı için zorunlu olan ihtiyaçlardan sayılmaktadır. Sonuç olarak, bakım alacağıının takas edilmesi mümkün değildir¹⁵³. Bakım alacaklısının rıza göstermesi ile takas mümkün olabilir.

3.2.1.1.4. Bakım ve gözetim edimlerinin bakım borçlusu tarafından bakım alacaklısına ifa edilmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı ve bakım borçlusunun kimlikleri önemlidir. Bu nedenle bakım edimlerini üçüncü bir kişi yerine getiremez, bakım borçlusu tarafından yerine getirilmelidir¹⁵⁴. TBK madde 83'e göre, “Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.” demektedir bu madde ve sözleşmenin yapısı gereği ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun bizzat ifasında, bakım alacaklısının menfaati vardır. Bununla birlikte bu durum bakım ediminin bizzat bakım alacaklısına yapılmasını da içerir. Bakım borçlusu bakım edimini bakım alacaklısının çocuğuna veya eşine karşı yerine getiremez bu edim geçerli bir edim değildir.

¹⁵¹ Eren, 2018, s.1304.

¹⁵² Eren, 2003, s. 1225-1226.

¹⁵³ Hatemi, Serozan ve Arpacı, s. 553.

¹⁵⁴ Tunçomağ, 1959, s. 87

3.2.1.2. Bakım alacaklısının hakları

3.2.1.2.1. Hayatının sonuna kadar bakılmayı isteme hakkı

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının en önemli hakkı, hayatının sonuna kadar bakılmayı talep etme hakkıdır. Alacak hakkının kapsamına bakım alacaklısını ömrünün sonuna dek bakma ve görüp gözetme edimleri girer. Bu hak aynı zamanda bakım borçlusunun bakım alacaklısına karşı olan yükümlülüklerini oluşturur. Bu nedenle bakım alacaklısının bakım ve gözetim haklarını taraflar ayrıntılı biçimde serbestçe belirleyebilirler.

Türk Borçlar Kanunu madde 614’de genel olarak bakım borçlusunun yerine getirmekte zorunlu olduğu yükümlülükler ve bakım alacaklısının hakları çerçeve olarak belirlenmiştir. Bu madde de hakkın kapsamı örnekleyici olarak sayılmıştır. Ancak bakım alacağının içeriğini sözleşmenin niteliğini ve özünü kaybetmeden taraflar istedikleri gibi tayin edebilirler¹⁵⁵.

Bakım alacaklısının bakım ve gözetimin alt sınırının Türk Borçlar Kanunu madde 614 olarak belirlemek gerekir. Buna göre, bakım borçlusu, bakım edimi olarak almış olduğu mal değerinin miktarı ve bakım alacaklısının önceden sahip olduğu sosyal durumu ile hakkaniyetin gerektirdiği oranda bakma borcunu yerine getirmelidir¹⁵⁶. Eğer bu şartlarla bakım borçlusu bakım edimini yerine getirmezse bakım alacaklısı sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir.

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesi bu amaçla kurulmuş kurumlarla yapılması durumunu ise TBK madde 614/3’de düzenlemiştir. Buna göre, “Kabul ettikleri kişilere ölüncüye kadar bakma amacıyla kurulmuş olan kurumların bakım borcunun kapsamı ve

¹⁵⁵Yarg. 1. HD. 01.06.2015 tarih, 2014/7294 E. ve 2015/8009 sayılı kararına göre; “bakıp gözetme koşulu ile yapılan temlik işlemin geçerliliği için sözleşmenin düzenlendiği tarihte bakım alacaklısının özel bakım gereksinimi içerisinde bulunması zorunlu değildir. Bu gereksinimin sözleşmeden sonra doğması ya da alacaklının ölümüne kadar çok kısa bir süre sürmüş bulunması da sözleşmenin geçerliliğine etkili olamaz.” (www.karararama.yargitay.gov.tr).

¹⁵⁶ Akartepe, 2010, s. 92; Dündar, s. 82; Tunçomağ, 1959, s.89.

ifası, kendilerince hazırlanarak yetkili makamların onayından geçen genel düzenlemelerle belirlenir. Bu düzenlemeler, sözleşmenin içeriğinden sayılır.” Bu düzenlemeler yeterli değil ise bu durumda TBK madde 614/1,2 uygulanır. Aynı zamanda devletçe tanınmış olan bu kurumlar, bakım alacaklısının bakım ediminin mal varlığı değeri ve bakım alacaklısının sosyal durumuna uygun olarak bakım borcunu yerine getirmelidirler. Bunun içinde devlet tarafından tanınmış olan bu kurumlarda benzer gelir grupları ile belirli sosyal düzeyler arasında gruplandırma yapılarak bakım alacaklısı kendi sosyal mevkiine en uygun gruba yerleştirilmelidir¹⁵⁷.

Bununla birlikte aynı durum bakım borçlusu için de geçerlidir. Bakım alacaklısı sosyal durumuna ve bakma edimi olarak vermiş olduğu malvarlığı değerinin üzerinde bakım talep edemez. Bakım alacaklısı bu durumda ısrarcı olursa bakım borçlusu sözleşmenin çekilmez hale gelmesi sebebiyle, sözleşmeden dönebilir¹⁵⁸.

3.2.1.2.2. Güvence Sağlamaya Yönelik Hakları

Bakım alacaklısı borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapması ile birlikte sözleşme ile kararlaştırılmış olan edimleri bakım borçlusunun mal varlığına geçirmek zorundadır. Bu durum bakım alacaklısını hukuken zor duruma düşürebilecektir¹⁵⁹. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının durumunu hukuken güçlendirmek için tapulu taşınmazlar üzerinde bakım alacaklısına kanuni ipotek hakkı tanınmıştır. Tapulu taşınmaz olmayan edimler güvence oluşturmak için ise tarafların sözleşme yapması gerekir. Bu durumda bakım alacaklısının edimlerinin güvencesini tapulu taşınmaz olup olmadığına göre yasa hükmüne ve sözleşmeye dayanmaktadır¹⁶⁰.

¹⁵⁷ Tunçomağ, 1959, s. 89.

¹⁵⁸ Akartepe, 2010, s. 93.

¹⁵⁹ Akartepe, 2010, s. 93; Özkaya, s. 123; Zevkliler, Aydoğdu, Petek, s. 123.

¹⁶⁰ Özkaya, s. 123.

3.2.1.2.2.1. Kanuni İpotek Hakkı

Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı edimini sözleşmenin kurulması ile birlikte ifa eder. Bu durum bakım alacaklısını bakım borçlusuna karşısında hukuken zayıf bir duruma düşürmektedir¹⁶¹. Bakım alacaklısı sözleşme kuruluktan sonra kararlaştırılmış olan edimi devreder ve bu edimler üzerinde olan haklarını kaybeder. Bakım borçlusuna ise kararlaştırılmış olan edimleri zamana yayılan bir süreçte ifa eder.

Kanun koyucu bakım alacaklısının bu zayıf durumunu dengelemek için, bakım edimi olarak bir taşınmazın devredildiği durumlarda bu taşınmaz üzerinde bir kanuni ipotek hakkı tanımıştır. Burum TBK madde 613 “Bakım borçlusuna bir taşınmaz devretmiş olan bakım alacaklısı, haklarını güvence altına almak üzere, bu taşınmaz üzerinde satıcı gibi yasal ipotek hakkına sahiptir.” Hükmü ile bakım alacaklısının yalnızca kişisel talep hakkı olan bakım alacağını teminat altına almıştır¹⁶².

Kanuni ipotegün kurulması işlemleri için MK madde 893 ve MK madde 894 uygulanır. Kanuni ipotek hakkı tescille doğan bir haktır. MK madde 894’e göre, ipotek hakkının kullanımı üç aylık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Bu süre içinde mülkiyetin naklini tapu kütüğüne tescil ettirmelidir¹⁶³. Tescil için bakım borçlusunun muvafakat vermesine gerek yoktur tek taraflı yenilik doğurucu irade açıklamasıyla gerçekleştirilebilir¹⁶⁴. Yasal ipotek hakkı tapuya tescil edildikten sonra bakım borçlusuna mülkiyeti üçüncü bir kişiye devretmiş olsa dahi, bakım alacaklısı haklarını kaybetmez ve üçüncü kişiye karşı öne sürebilir.

Bakım alacaklısı tescil isteğini yazılı olarak yapmalıdır. Başvurudan önce alacağın azami miktarı da belirlenmelidir. Ancak belirlenen bu alacak sermaye değerini aşmamalıdır. Bu değer ilk olarak ölünceye kadar bakma sözleşmesi kurulurken belirlenip sözleşmede belirtilir. İkinci olarak önceden belirlenmemişse bu durumda taraflar yapacakları bir sözleşme ile bakım alacağının sermaye değerini belirleyebilirler. Ancak

¹⁶¹ Akartepe, 2010, s. 93.

¹⁶² Akartepe, 2010, s. 94.

¹⁶³ Akgün, M.Z., Ölünceye Kadar Bakma Akdi, AD., C.44, Y.1953, S.8, s. 835; Önder, A., Ölünceye Kadar Bakma Akdi, AD., C.40, Y.1949, S.7, s. 1003; Tarhan, s.23; Tunçomağ, 1959, s. 96.

¹⁶⁴ Dündar, s. 95.

bu anlaşma taşınmazın mülkiyetinin bakım borçlusuna geçmesinden itibaren üç ay içinde yapılmalıdır. Üçüncü durum ise, tarafların bu konu hakkında karar vermemiş olmasıdır bu durumda bakım alacağının sermaye değerini mahkeme belirler. Mahkemenin vermiş olduğu bu karar bakım borçlusunun muvafakati yerine geçmektedir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı yasal ipotek hakkını üç aylık süre içinde tescil ettirmediği durumda borçlu iflas ederse, iflas masasına başvurarak alacağının karşılığında tazminat ödenmesini isteyebilir. Bu durumda TBK madde 619 uygulanır. Borçlunun mallarına haciz konulması durumunda ise TBK madde 619/3 uygulanır. Alacaklı öncesinde haciz talebinde bulunmamış dahi olsa hacze katılabilir¹⁶⁵.

3.2.1.2.2.2 Sözleşmeye dayanan güvence hakları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde TBK madde 6132’te belirlenen yasal ipotek hakkının yanı sıra bakım alacaklısı bakım borçlusunu ile anlaşarak bakım alacağını aynı ve şahsi teminat altına alarak güvence sağlayabilir¹⁶⁶. Bu hakların tesisi sözleşmeye dayandığı için bakım borçlusunun kabulüne bağlıdır. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusunun birlikte karar verecekleri bu haklar, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin niteliği ve temel özellikleriyle uyduğu kadarıyla ipotek, cezai şart ve kefalet gibi haklar olabilecektir. Aynı zamanda belirlenmiş olan bakım edimi bir taşınmaz değilse yalnızca bu tür güvence sağlayan haklar ile edimini teminat altına alabilecektir. Ancak bakım edimi bir taşınmaz ise bu durumda kanuni ipotek hakkının yanında sözleşmeye dayanan teminatlara da karar verilebilir.

¹⁶⁵ **Korkmaz**, s. 69; **Tunçomağ**, 1959, s. 180.

¹⁶⁶ **Bilge**, s. 432; **Yavuz**, s. 830.

3.2.2.Borçları

3.2.2.1.Malvarlığı değerini devretme borcu

Bakım borçlusu bakım alacaklısına karşı bakım ve gözetim edimlerini yerine getirirken bunun karşılığında bakım alacaklısı karşı edim olarak malvarlığının bir kısmını veya tamamını devretme yükümlülüğü altına girer. Bu durum ölüncüye kadar bakma sözleşmesinin borçlar hukuku nitelikli veya miras hukuku nitelikli olmasına göre farklılık göstermektedir. Bu iki durumu ayrı başlıklar altında incelenecektir.

3.2.2.1.1 Borçlar Hukuku Nitelikli Ölüncüye Kadar Bakma Sözleşmesinde Malvarlığı Değerini Devretme Borcu

Borçlar hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimlerine karşı bakım alacaklısı belirli bir malvarlığı değerini devretme borcu altına girer. Malvarlığını değerini devretme borcu sözleşme ile aksi bir düzenleme yapılmadıkça sözleşmenin kurulması ile muaccel hale gelir ve bakım borçlusu için zamanaşımı süresi başlar¹⁶⁷. Taraflar arasında devir işlemi gerçekleştiğinde malvarlığı değerlerinin maliki bakım borçlusu olur ve dilediği gibi mal varlığı değerleri üzerinde tasarruf edebilir.

Taraflar arasında gerçekleşecek olan mal varlığı değerinin devri işlemi, devredilecek karşı ediminin içeriğine göre farklı şekillerde olur¹⁶⁸. Burada önemli bir nokta da bakım alacaklısının devredeceği edim malvarlığının tamamını veya bir kısmını içermesi fark etmeden cüzi intikal hükümleri işler¹⁶⁹. Bakım alacaklısının bakım ediminin içeriğinde taşınmaz varsa, mülkiyetin bakım borçlusuna geçirilmesi için tapu kütüğüne tescil edilmesi zorunluluğu vardır. Tescili bakım alacaklısı yazılı beyanda bulunarak yapmalıdır. Bakım alacaklısı belirlenen malın mülkiyetini bakım borçlusuna geçirmiyorsa bu durumda bakım borçlusu mülkiyetin kendisine devrini mahkemeden

¹⁶⁷ Akartepe, 2004, s. 106; Dündar, s. 96; Yavuz, s. 832.

¹⁶⁸ Akartepe, 2004,s. 106; Yavuz, s. 832.

¹⁶⁹ Akartepe, 2004, s. 107; Tunçomağ, 1959, s. 110; Yavuz, s. 81.

talep edebilir. Bu karar yenilik doğuran karardır ve karardan sonra mülkiyet kendiliğinden bakım borçlusuna geçer. Tescilin yapılması açıklayıcı niteliktedir.

Bakım alacaklısının edimi taşınırsa, bu durumda zilyetliğin devri zorunludur. Bakım alacaklısı taşınırın mülkiyetini geçirme işlemi yapmazsa bu durumda bakım borçlusuna taşınırlarda istihkak davası açabilir. Davalar sonuçlandığında bakım borçlusuna icra takibi yaparak mülkiyetleri kazanır¹⁷⁰.

Bakım alacaklısı bakım borçlusunun bakma ve gözetme edimlerinin karşılığı olarak bir alacağın temliki olarak anlaşılması olabilir bu durumda alacağın temliki ile ilgili kanunda düzenlenmiş olan hükümler uygulanır¹⁷¹.

Bakım alacaklısı ve bakım borçlusuna karşı edim olarak, ticari senetlerin devrini, ticari işletmelerin tüm aktif ve pasifleriyle devrini anlaşmış olmaları durumunda ise, kendi kanunlarında öngörülen şekil kurallarına uymak zorundadırlar.

3.2.2.1.2. Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde malvarlığı değerini devretme borcu

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi, miras hukuku hükümlerine tabi bir sözleşmedir ölüme bağlı bir tasarrufla yerine getirilir. Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusuna bakım alacaklısı tarafından mirasçı olarak atanır¹⁷².

Bakım borçlusuna ancak bakım alacaklısının ölümü halinde hak sahibi olur. Miras sözleşmesi ile bakım alacaklısı bakım borçlusunu ya mirasçı atayarak ya da vasiyet alacaklısı atayarak karşı edimini yerine getirir¹⁷³. Bakım borçlusuna da bakım alacaklısının yasal mirasçıları gibi terekeye külli halef olarak katılır¹⁷⁴. Bakım borçlusuna haklarını bakım alacaklısının ölümü halinde elde eder. Bu nedenle bakım alacaklısı malvarlığı

¹⁷⁰ Özkaya, s. 142.

¹⁷¹ Eren, 2003, s. 1176.

¹⁷² Akartepe, 2004, s. 112.

¹⁷³ Şahin, T., s.113.

¹⁷⁴ İmre, Z., ve Erman, H., Borçlar Hukuku, Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul, Y. 2004, s.114.

üzerinde istediği gibi tasarruf edebilir. Bakım borçlusunu haklarını elde edememe riski ile karşı karşıya kalabilir. Böyle bir durumla karşılaşmamak adına bakım alacaklısı miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde de malvarlığı devrini bakım borçlusuna ölmeden önce yapabilir¹⁷⁵.

3.2.2.2.Diğer Borçlar

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının asıl olan borcu, bakım ediminin karşılığı olan malvarlığı değerini bakım borçlusuna devretme borcudur¹⁷⁶. Bununla birlikte bakım alacaklısı bakım borçlusunun ailesi içine dâhil olup onlarla birlikte yaşama durumu söz konusu olmaktadır. Bu durumda bakım alacaklısı ölünceye kadar bakma sözleşmesinin uygulanabilmesi için dürüstlük kurallarına uygun hareket etmesi gerekmektedir¹⁷⁷. Bakım alacaklısı, sözleşmenin sorunsuz devam edebilmesi için, bakım borçlusunun evinde yaşıyorsa bakım borçlusunun aile başkanlığını tanımalıdır, bunun yanı sıra bakım alacaklısı edimini ifa ederken zorluk çıkarmamalı, diğer aile bireyleri ile iyi insani ilişkiler kurmalıdır¹⁷⁸.

3.3.Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinde Bakım Borçlusunun Hakları ve Borçları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun bakmaya ve özen göstermeye ilişkin yükümlülükleri vardır¹⁷⁹. Bakım borçlusunun en önemli hakkı ise bakım ediminin karşılığında kendisine malvarlığı değerinin devredilmesini istemektir¹⁸⁰. Aynı zamanda bakım alacaklısını kendi evi içinde bakmayı isteme hakkına da sahiptir¹⁸¹.

¹⁷⁵ Dündar, s. 99; Şahin, T., s.113.

¹⁷⁶ Akartepe, 2004, s.. 113; Dündar, s.100.

¹⁷⁷ Şahin, T., s. 114.

¹⁷⁸ Şahin, A., s. 1480; Şahin, T., s.114; Akartepe, 2010, s. 115; Dündar, s. 100.

¹⁷⁹ Akartepe, 2010, s. 116.

¹⁸⁰ Akartepe, 2010, s.116; Dündar, s. 100.

¹⁸¹ Dündar, s. 100.

3.3.1. Bakım Borçlusunun Borçları

Türk Borçlar Kanunu madde 611’de “ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi üstlendiği sözleşmedir” Bakım borçlusunun asıl borcunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmek olduğunu açıkça belirtmiştir. Bakma ve gözetme yükümlülüğünü de TBK madde 614 somutlaştırmaktadır. Bu madde tamamlayıcıdır¹⁸². Bakım borçlusu ve bakım alacaklısının anlaşması durumunda içeriği değiştirebileceklerdir. TBK madde 614 “bakım alacaklısı, sözleşmenin kurulmasıyla bakım borçlusunun aile topluluğuna katılmış olur. Bakım borçlusu, almış olduğu malların değerine ve bakım alacaklısının daha önce sahip olduğu sosyal durumuna göre hakkaniyetin gerektirdiği edimleri, bakım alacaklısına ifa etmekle yükümlüdür. Bakım borçlusu, bakım alacaklısına özellikle uygun gıda ve konut sağlamak, hastalığında gerekli özenle bakmak ve onu tedavi ettirmek zorundadır.” bakım borçlusunun borçları genel hatlarıyla düzenlenmiştir. Sözleşme yapılırken karar verilmemiş olsa dahi bu belirtilen hususlar ölünceye kadar bakma sözleşmesinin esaslı unsurudur¹⁸³.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun devlet tarafından tanınmış bir kurum olması durumunda bakım borcunun kapsamı kurum tarafından belirlenen ve yetkili makamların onayından geçen genel düzenlemelerle belirlenir¹⁸⁴.

3.3.1.1. Bakım alacaklısını ev topluluğuna kabul etme borcu

Türk Borçlar Kanunu madde 614’de “Bakım alacaklısı, sözleşmenin kurulmasıyla bakım borçlusunun aile topluluğuna katılmış olur.” bakım alacaklısının bakım borçlusunun ev topluluğuna katılımının sözleşmenin özüne ve içeriğine uygun olacağı

¹⁸² Akartepe, 2010, s. 116-117; Tunçomağ, 1959, s. 88.

¹⁸³ Akipek, Öcal, s. 89.

¹⁸⁴ Şahin, T., 126.

belirtilmiş¹⁸⁵. Bakım borçlusunu sözleşme gereğince kararlaştırılmış olan edimleri bakım alacaklısıyla aynı evde yaşamaları durumunda daha kolay ifa edebilir¹⁸⁶. Ancak tarafların bu durumun aksini de kararlaştırma hakları vardır. Çünkü bu kural emredici bir hukuk kuralı değildir, tamamlayıcı bir hukuk kuralıdır¹⁸⁷. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusunu bakım alacaklısının ayrı bir evde oturmasını ve bakımının bu evde yapılmasını da kararlaştırabilirler¹⁸⁸.

Bu konu hakkında üzerinde durulması gereken önemli bir noktada, bakım borçlusunu bakım alacaklısını başka bir evde yaşamaya zorlayamaz ve kendi ev topluluğuna almaktan kaçınmaz bakım alacaklısı da ayrı bir evde yaşamak isteyip bakımının orda yapılması için bakım borçlusunu zorlayamaz¹⁸⁹.

Bakım alacaklısı ile bakım borçlusunu ve ailesinin birlikte yaşaması durumunda, bakım borçlusunu ve bakım borçlusunun ailesi bakım alacaklısına aile üyesi gibi davranmalıdırlar¹⁹⁰. Birbirlerine karşı saygı, sevgi ve özen göstermeleri gerekir¹⁹¹. Sevgi, saygı ve özende bakım ediminin kapsamına girmektedir¹⁹².

Borçlu bakım edimini bakım alacaklısına karşı bizzat yerine getirmelidir. Bizimde katıldığımız ŞAHİN' e göre, bakım edimini yerine getirirken bakım borçlusunu aile üyelerinden yardım alabilir. Aile üyelerinin yapmış olduğu fiillerden de TBK madde 116 gereğince yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluk maddesinde sorumlu olurlar.

Bakım alacaklısına tahsis edilecek yaşam alanının belirlenmesinde bakım alacaklısının karşı ediminin değerine ve sosyal statüsüne uygun bir yaşam alanının sağlanması gerekir¹⁹³. Aynı evde oturma hakkı kişisel bir haktır ve sadece bakım

¹⁸⁵ Şahin, T., 126; Akartepe, 2010, s.119.

¹⁸⁶ Çandarlı, Z., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi ve Feshi İhbarı, ABD., C.5, S.68, Y.1949, s.15; Tunçomağ, 1959: 89

¹⁸⁷ Akartepe, 2004, s.119; Dündar, s., 85; Güneş, s. 1067; Köseoğlu, H., Ölünceye Kadar Bakma Akdi ve Şekil Unsuru, ABD., C. 27, S.2, Y. 1970, s. 260; Tunçomağ, 1959, s. 89.

¹⁸⁸ Akartepe, 2010, s. 121.

¹⁸⁹ Akartepe, 2010, s. 120; Dündar, s. 85; Önder, s. 1007-1008; Özkaya, s. 117; Tunçomağ, 1959, s. 89

¹⁹⁰ Akartepe, 2004, s. 120; Korkmaz, s. 60; Olgaç, s. 5; Yavuz, s.831.

¹⁹¹ Olgaç, s. 597; Tunçomağ, 1959, s. 89

¹⁹² Şahin, T. 128.

¹⁹³ Akartepe, 2004, s.122; Arık, s. 296; Dündar, s. 85; Olgaç, s. 35; Özkaya, s. 117; Tunçomağ, 1959, s.90.

alacaklısı yararlanır. Bakım alacaklısının ailesi bu haktan yararlanamaz. Hizmet personeli de, bakım alacaklısı için zorunlu değilse bunları da aynı evde oturma hakkı kapsamaz.

Bakım alacaklısının yerleşim yeri, bakım alacaklısının konutunda sürekli yerleşme ve orada yaşama niyeti olduğu için bakım borçlusunun yerleşim yeridir¹⁹⁴.

3.3.1.2.Bakım alacaklısının beslenmesi

Beslenme de borçlusunun bakma ve gözetme ediminin içerisinde yer alır. TBK madde 614/2’de “Bakım borçlusu, bakım alacaklısına özellikle uygun gıda sağlamak zorundadır.” Bu madde bakım alacaklısının beslenmesi için gereken maddeleri bakım borçlusu temin etmekle yükümlü olduğunu belirtmektedir¹⁹⁵.

Beslenmenin nitelik ve niceliği yeme alışkanlıkların göre belirlenir. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusunun birlikte yaşaması durumunda bakım alacaklısının yeme alışkanlıkları dikkate alınmalı buna göre beslenme sağlanmalıdır¹⁹⁶. Aynı zamanda bakım alacaklısının bakım borçlusu ve ailesi ile birlikte yemek yemesi zorunlu değildir ancak bakım alacaklısına gösterilmesi gereken özen kapsamında yemeklerin birlikte yenmesi daha doğru olacaktır. Bakım alacaklısının sağlığı bakımından uyması gereken diyeti varsa bu durumda bu diyete uygun hareket edilmelidir¹⁹⁷.

3.3.1.3.Bakım alacaklısının giydirilmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun bakım edimlerinden biri de bakım alacaklısının giydirilmesidir. Bu edimin kapsamına sadece iç ve dış giyim eşyalarının karşılanması değil, bu giyim eşyalarının temizlenmesini de kapsamaktadır. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu giydirme ediminin kapsamını, taraflar arasında

¹⁹⁴ Şahin, T., 129. Tunçomağ, 1959, s. 92.

¹⁹⁵ Akartepe, 2004, s. 122; Olgaç, s., 598; Tunçomağ, 1959, s.92.

¹⁹⁶ Şahin, T., 129; Akartepe, 2010, s. 123

¹⁹⁷ Akartepe, 2010,s.123.

sözleşmede kararlaştırmış oldukları bir hüküm varsa o belirler, sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde de, bakım alacaklısının karşı ediminin değeri ile sosyal durumu belirler¹⁹⁸.

3.3.1.4.Bakım alacaklısının sağlığı ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi

Türk Borçlar Kanunu madde 614'te bakım borçlusunun bakım alacaklısına hastalığında gerekli özenle bakmak ve tedavi ettirmek zorunda olduğu açıkça belirtilmiştir. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu edimlerden en önemlisi de bakım alacaklısının sağlığı ile ilgilenmektir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı bakıma ihtiyacı olduğu için bu sözleşmeyi yaptığından hastalığında tedavisi ile ilgilenmek önemli edimlerden biridir.

Sözleşmede tedavi giderleri için belirli bir miktarın belirlenmesi belirlenen miktarın üstüne çıkılmayacağına karar verilmesi sözleşmeye aykırı olacaktır¹⁹⁹. Herhangi bir sınırlama olmadan bakım borçlusu tedavi giderleri ile ilgilenmelidir.

Bakım borçlusunun yükümlü olduğu tedavi giderlerinin sınırı, bakım alacaklısının karşı ediminin değeri ve bununla birlikte tarafların sözleşmede karar vermiş oldukları hükümlere göre belirlenir. Örnek vermek gerekirse, hastane masrafları, muayene giderleri, ilaç bedeli, ambulans gideri gibi harcamalar tedavi masrafı niteliğinde sayılır²⁰⁰.

Bakım alacaklısı kendine dikkat etmemesi nedeniyle sıklıkla hastalanır veya tedavinin uzun ve masraflı olması bakım borçlusunun almış olduğu edimin ekonomik olarak aşılmasına neden olursa bu durumda bakım borçlusu TBK madde 617 uyarınca sözleşmeyi feshedebilir²⁰¹.

Bakım alacaklısı ciddi bir hastalığını sözleşme kurulurken bakım borçlusuna bildirmesi gerekir. Bakım borçlusu bu hastalığı biliyorsa sonradan haklı sebebe

¹⁹⁸ Akartepe, 2004, s.123; Dündar, s., 86-87; Korkmaz, s., 61-62; Olgaç, s., 598; Önder, s., 1009; Özkaya, s., 120; Tunçomağ, 1959, s., 92; Yavuz, s., 829.

¹⁹⁹ Akartepe, 2004, s. 124; Dündar, s., 88-89; Özkaya, s., 120; Şahin, T., s. 130; Tunçomağ, 1959, s., 92.

²⁰⁰ Akartepe, 2004, s., 124-125; Çandarlı, s., 16; Korkmaz, s., 64; Olgaç, s., 35; Özkaya, s., 120

²⁰¹ Akartepe, 2004, s. 125; Korkmaz, s., 63; Özkaya, s., 120; Tunçomağ, 1959, s., 93; Şahin, A., s. 1484

dayanarak sözleşmeyi feshedemez. Ancak sözleşme kurulurken bakım borçlusuna bu hastalık bildirilmemiş ise bu durumda bakım borçlusu TBK madde 617 uyarınca sözleşmeyi feshedebilir²⁰².

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun gerçek ve tüzel kişi olması tedavi yükümlülüğü açısından değişiklik göstermemektedir²⁰³.

3.3.1.5.Bakım alacaklısına karşı hizmet edimlerinin yerine getirilmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusu yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimlerini yerine getirirken aslında bu edimlerin içinde bulunan hizmet edimi diyebileceğimiz edimleri de yerine getirmekle yükümlüdür²⁰⁴. Hizmet edimleri bakım alacaklısının insanca ve huzurlu bir hayat sürmesini de sağlayan edimlerdir. Bu edimi yerine getirmenin en önemli unsuru da bakım alacaklısının bakım borçlusunun aile bireylerinden biri gibi davranılması ile olur.

Hizmet edimi bakım borçlusunun yükümlü olduğu edimlerin hepsinin içindedir mevcuttur. Örneğin, yemeğinin hazırlanması, yaşadığı yerin temizlenmesi, ütüsünün yapılması, çamaşırlarının yıkanması vb. edimler sözleşmenin tipik ediminin yanında ifa edilen birer hizmet edimidir²⁰⁵.

Hizmet edimleri ifa edilirken ölçülü hareket edilmeli ve bakım borçlusu bir hizmetçi gibi görülmemelidir²⁰⁶. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusu hizmet edimlerinin yerine getirileceği hususunda sözleşmede serbestçe karar vermek hakkına sahiptirler. Dolayısıyla hizmet edimlerinin yerine getirilmeyeceği hususunu sözleşmede kararlaştırmış olabilirler²⁰⁷.

²⁰² Özkaya, s., 120; Korkmaz, s., 63; Şahin, A., s. 1484-1485; Tunçomağ, 1959, s., 93.

²⁰³ Akartepe, 2004, s. 126; Dündar, s. 90

²⁰⁴ Tunçomağ, 1959, s. 95; Akartepe, 2004, s.126

²⁰⁵ Akartepe, 2010, s. 126

²⁰⁶ Akartepe, 2010, s.126, Dündar, s.90

²⁰⁷ Akartepe, 2010, s.126; Dündar, s. 91

3.3.1.6.Bakım alacaklısına sevgi ve saygı gösterilmesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun maddi borçlarının yanı sıra sevgi ve saygı gibi manevi değeri olan borçları da vardır. Bakım borçlusu bakım alacaklısına karşı sözleşmenin devamı süresince gerekli sevgi ve saygıyı göstermelidir. Aynı zamanda bakım alacaklısı sözleşmenin kurulmasıyla birlikte bakım borçlusunun aile topluluğuna katıldığı için bakım borçlusunun ailesi de gerekli sevgi ve saygıyı bakım alacaklısına göstermelidir. Sözleşme devamı süresince gösterilmesi gereken sevgi ve saygının ölçüsü, bir arada yaşayan insanların birbirlerine göstermesi gereken sevgi ve saygıdır²⁰⁸. Bakım borçlusu yalnızca maddi edimleri yerine getirip manevi olarak bakım alacaklısını tatmin etmemesi veya bakım alacaklısının makul ölçüler içinde gösterilen sevgi ve saygıyla yetinmeyip daha fazlasını talep etmesi uygun olmayacaktır. Sözleşme içerisinde makul ölçü korunmalıdır.

3.3.1.7.Bakım alacaklısına cep harçlığı verilmesi

Bakım alacaklısına karşı bakım ve gözetim edimleri yerine getirilse de bazı kişisel ihtiyaçları bakımından paraya ihtiyacı olabilir²⁰⁹. Taraflar daha sonra çıkacak uyuşmazlıkların önünü kesmek amacıyla sözleşmede verilecek olan harçlığın miktarını belirleyebilirler²¹⁰. Aynı zamanda sözleşmede harçlığın verileceği zaman diliminin belirlenmesi çıkabilecek uyuşmazlıkları engelleyecektir. Sözleşme ile harçlığın miktarı belirlenmemiş ise bakım alacaklısının sosyal durumuna göre harçlık miktarı belirlenir.

Cep harçlığı verilip verilmeyeceği bakım alacaklısının karşı edim olarak malvarlığının tümünü devredip devretmediğine göre değişiklik gösterebilir. Bakım alacaklısının tüm malvarlığını devretmeyip bir kısmını kendisi için saklı tutarsa veya emekli maaşı gibi ayrıca bir geliri varsa bu durumda cep harçlığı verilmeyebilir²¹¹.

²⁰⁸ Akartepe, 2010, s. 127.

²⁰⁹ Akartepe, 2010, s. 128; Dündar, s. 92; Korkmaz, s. 65; Şahin, T., 130.

²¹⁰ Durak, Y., Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, BÜHFD., Y.2015, C.I, S.I, S. s. 284; Dündar, s. 92; Özkaya, s. 121; Tunçomağ, s. 95.

²¹¹ Akartepe, 2010, s. 128; Dündar, s., 92; Korkmaz, s., 65; Şahin, T., s.130.

3.3.1.8.Bakım Alacaklısının Hukuki Harcamalarının Karşlanması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının hem açacağı dava, takip ve hukuki bilgiye başvurulacak her türlü işlemlerde hem de bakım alacaklısına karşı açılmış olan tüm dava takip ve hukuki bilgiye ihtiyaç duyulan işlemlerde bakım borçlusunun masrafları karşılması gerekmektedir. Hukuki işlemler için yapılan masraflarda bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimleri içerisinde yer almaktadır²¹².

Bakım borçlusunun bu yükümlülüğüyle ilgili TBK' da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bazı yazarlara göre, TBK madde 617/2 kıyasen uygulanabilir²¹³. Bazı yazarlara göre ise, hukuki masrafları karşılama yükümlülüğü aile hukuku uygulamasına dayanmaktadır²¹⁴. Katıldığımız görüşteki yazarlara göre ise hukuki masrafların karşılması doğal olarak bakma ve gözetim ediminin içerisinde yer almaktadır. Hukuki masrafları karşılama yükümlülüğü sözleşmenin konusunun düzenlendiği TBK madde 614/4'e dayandırılabilir²¹⁵. Hukuki masrafların karşılması yükümlülüğünün sınırı, sözleşmede belirlenmemiş ise bakım borçlusunun karşı edimine ve bakım alacaklısının sosyal durumuna göre belirlenir.

3.3.1.9.Bakım alacaklısının cenaze masraflarının karşlanması

Türk borçlar kanununda bakım alacaklısının ölümü halinde cenaze giderlerini kimin karşılayacağı hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak doktrin ve uygulamada bakım borçlusunu cenaze ve defin masraflarını, bu konuda sözleşmede hüküm varsa sözleşme gereğince, sözleşmede bir hüküm yoksa bu durumda da hakkaniyet gereğince karşılması gerektiği kabul edilmektedir²¹⁶.

²¹² Akartepe, 2010, s. 128; Dündar, s. 93; Şahin, A., s. 1486; Tunçomağ, 1959, s., 95.

²¹³ Tunçomağ, 1959, s. 95; Korkmaz, s. 65.

²¹⁴ Akartepe, 2010, s. 129

²¹⁵ Şahin, T., s. 132.

²¹⁶ Şahin, T., s.132-133.

Bakım alacaklısının ölümü durumunda mezar yeri ve defin masraflarını bakım borçlusunun karşılama yükümlülüğü bulunmaktadır²¹⁷. Özellikle bakım alacaklısının bakım borçlusunu tek mirasçı olarak atadığı veya tüm malvarlığını devrettiği bir durumda bu yükümlülük daha önemli bir hal almaktadır²¹⁸. Cenazenin hazırlanması, mezar yerinin belirlenmesi, dini geleneklere uygun olarak cenazenin kaldırılması için hazırlık yapılması, mezarlığa nakil için aracın temini ve mezarın bakım masrafları yükümlülüğün kapsamına girmektedir²¹⁹.

3.3.2. Bakım Borçlusunun Hakları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun hakları, bakım alacaklısının yükümlülükleridir. Bakım alacaklısının yükümlülüklerinde bu konuyu ayrıntılı işledik bu nedenle tekrardan kaçınmak amacıyla, ayrıntıya girilmeyecektir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun en önemli hakkı bakım ve gözetim ediminin karşılığında malvarlığı değerinin veya değerlerinin devrini istemektir²²⁰. Bu hakkın korunması amacıyla, hapis hakkı, bakım alacaklısının tasarruflarına itiraz ve bakım alacaklısının savurganlığı sebebiyle onun kısıtlanmasını talep etme hakkı bakım borçlusu lehine doğmaktadır²²¹. Bununla birlikte, bakım borçlusu ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sorunsuz bir şekilde yürütülmesi için, bakım alacaklısına karşı bazı haklara sahiptir ancak bunlar her sözleşmede farklılık gösterir²²².

²¹⁷ Akartepe, 2010, s. 129; Dündar, s. 93; Korkmaz, s. 64; Olgaç, s. 36; Şahin, A., s. 1487; Şahin, T., s. 133

²¹⁸ Akartepe, 2010, s. 129; Dündar, s. 93; Korkmaz, s. 64; Şahin, T., s. 132.

²¹⁹ Akartepe, 2010, s. 129; Tunçomağ, s. 95).

²²⁰Y. 14. HD. 24.11.2015 tarih, 2015/10795 E. ve 2015/10744 sayılı kararına göre; “Birleştirilen davada davacı, davalılar ile murisi arasındaki ölünceye kadar bakma akdinin akdedildiği tarihte murisin ehliyetinin bulunmadığını ve mirastan mal kaçırma amacıyla düzenlendiğini ileri sürerek, sözleşmenin iptalini veya saklı payının tenkisini, davalı tarafından ölünceye kadar bakma akdi gereği başka bir taşınmazın devredildiği, devir tarihi itibari ile murisin ehliyetinin bulunmadığını ve mirastan mal kaçırma amacıyla payın devredildiğini ileri sürerek, taşınmazın adına tescilini veya saklı payının tenkisini istemiştir. Yerel mahkemece, asıl davanın reddine; ölünceye kadar bakma akdi istemini içeren birleştirilen davanın kabulüyle sözleşmeyi iptaline; tescil veya tenkis istemli birleştirilen diğer davanın reddine karar verilmiştir. Yerel mahkeme tarafından verilen kararı dosya tarafları istinaf etmiştir. Yargıtay tarafından dosya incelenerek bakım borçlusunun borcunu yerine getirdiği gerekçe gösterilerek asıl davanın kabulüne karar verilmiştir.” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

²²¹ Şahin, T., s. 114.

²²² Akartepe, 2010, s.130

3.4.İfa Yeri İfa Zamanı ve Zamanaşımı

3.4.1.İfa Yeri

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, aksi kararlaştırılmadığı sürece bakım alacaklısı bakım borçlusunun aile topluluğuna kabul edilir, bakım borçlusunun ailesi ile birlikte yaşar. Bu nedenle bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimi, bakım alacaklısı bakım borçlusu ile birlikte yaşıyorsa bakım borçlusunun yerleşim yerinde ifa edilir. Bakım borçlusu bakım ve gözetim edimlerini başka bir yerde ifa ediyorsa, bu durumda ifa yeri bakım alacaklısının yerleşim yeridir²²³. Bakım alacaklısının bakım ve gözetim ediminin karşı edimi olarak kararlaştırılan borcunu ifa yeri ölünceye kadar bakma sözleşmesinin borçlar hukuku nitelikli ve miras hukuku nitelikli olması açısından farklı farklı değerlendirilir²²⁴. Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı bakım borçlusunu mirasçı atayarak veya belirli mal bırakma yolu ile vasiyet alacaklısı tayin ederek karşı edimini yerine getirir. Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı bir malvarlığını devreder ve ifa yeri devredilen bu malvarlığının niteliğine göre TBK madde 89/ f.1, b.1,b.2 ve b.3 e göre belirlenir²²⁵.

3.4.2.İfa Zamanı

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflar karşılıklı edimlerin ne zaman ifa edileceği hususunda anlaşabilirler. Sözleşmede ifa zamanı kararlaştırılmış ise taraflar bu sözleşmeye uygun hareket etmelidirler. Bununla birlikte sözleşmede ifa zamanı belirtilmemiş olabilir. Bu durumda bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimi içinde birçok farklı edimi barındırdığı için ifa zamanının her edim için farklı belirlenmesi zorunluluğu ortaya çıkabilir. TBK madde 90'da göz önünde bulundurularak her edimin

²²³ Akartepe, 2010, s. 130; Şahin, T., s. 134.

²²⁴ Şahin, T., s. 135

²²⁵ Şahin, T., s. 134.

özellikleri ve nitelikleri dikkate alınarak ifa zamanı belirlenebilir²²⁶. Örneğin, beslenmesine ilişkin edim, günlük olarak, sağlığı ile ilgili yükümlülükler hastalığı durumunda ifa edilmelidir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının ifa zamanını taraflar sözleşmede belirleyebilirler. Ancak sözleşmede belirlenmemişse ifa zamanı bu durumda bakım alacaklısı öncelikle ifa yükümlüsü olduğu için, taraflar arasında sözleşmenin yapılmasıyla bakım alacaklısının borcu muaccel olur ve borcunu ifa etmesi gerekir²²⁷.

3.4.3.Zamanaşımı

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi için kanunda özel bir zamanaşımı süresi belirtilmemiştir. Ancak bakım alacağı da diğer tüm alacaklar gibi zamanaşımına uğrar. Türk borçlar kanunda ki genel hükümler ölünceye kadar bakma sözleşmesine de uygulanır. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim borcu dönemlere bağlı olarak ortaya çıkar. Bu durumda bakım borçlusu belirli zamanlarda borcunu ifa eder. Dönemsel edimler için beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanır. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle birlikte ortaya çıkan kök hak olan asıl alacak süresi genel zamanaşımı süresi olan on yıllık zamanaşımına tabidir. Zamanaşımı dolduğunda dönemsel edimlerin zamanaşımı dolmasa dahi tüm alacak hakları zamanaşımına uğrayacaktır²²⁸.

Zamanaşımının durması tartışmalı bir konudur bazı yazarlar zamanaşımının durma nedenlerinin düzenlendiği, TBK madde 53 madde 4. bendinin ölünceye kadar bakma sözleşmesine kıyasen uygulanabileceğini savunmaktadır. Bu görüşte olan yazarlara göre, bakım alacaklısı ile bakım borçlusunun şahsi ilişkilerinin hizmetçi işveren ilişkisine göre daha sıkı olduğu bu sebeple bakım alacaklısının borcunu isteyemeyebileceği bu nedenle zarar göreceği düşüncesidir²²⁹. Benim görüşümde bu yöndedir. Bu görüşe katılmayan

²²⁶ Akartepe, 2010, s. 131; Tunçomağ, 1959, s.102

²²⁷ Şahin, T., s. 135.

²²⁸ DüNDAR, s. 104; Tunçomağ, 1959, s. 104.

²²⁹ Şahin, T., s. 139.

yazarlara göre ise, madde de sayılan durumların sayma yöntemi ile belirlendiği bu yüzden kıyasen başka durumlara uygulanmayacağı görüşündedirler²³⁰.

²³⁰ Akartepe, 2010, s. 132; Dündar, s. 104; Özkaya, s. 134; Şahin, A., s. 1490; Tunçomağ, 1959, s. 105.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ VE ÖLÜNCEYE KADAR BAKMA SÖZLEŞMESİNE KARŞI İLERİ SÜRÜLEBİLECEK TALEP VE İDDİALAR

4.1.Genel Sona Erme Sebepleri

4.1.1.Bakım Alacaklısının Ölümü

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının ölmesi durumu olağan olarak sözleşmeyi sona erdirir. Bakım alacaklısının ölümü ile birlikte bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimleri de sona erecektir. Bakım borçlusunun yalnızca defin yükümlülüğü devam edebilir²³¹. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin miras hukuku nitelikli olarak yapılması durumunda sözleşme sona erer ancak bakım borçlusu bu sözleşme ile bakım alacaklısına mirasçı olarak atandığı için bakım alacaklısının karşı edimi muaccel hale gelir²³².

4.1.2. İkale Sözleşmesi

İkale sözleşmesi kanun tarafından düzenlenmemiştir. Ancak TBK'nun sözleşmenin geçerlilik şartlarına dair genel hükümlere tabidir. İkale sözleşmesi tarafların arasında yapılmış olan sözleşmeyi karşılıklı irade beyanlarıyla sona erdirmeye sözleşmesidir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi sürekli edimli sözleşmedir ve sürekli edimli sözleşmeyi ikale sözleşmesiyle ortadan kaldırılabilir²³³. İkale sözleşmesi ile sona eren ölünceye kadar bakma sözleşmesi ileriye yönelik olarak sonlandırılır ve sözleşmenin geçmişte doğurmuş olduğu hüküm ve sonuçları etkilemez.

²³¹ Akartepe, 2010, s.141; Tunçomağ, 1959, s. 119-120.

²³² Akartepe, 2010, s. 142; Tunçomağ, 1959, s. 120.

²³³ Şahin, T., s. 188.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin ikale sözleşmesi ile sonlandırılmasında tartışmalı olan husus, ikale sözleşmesinin şekle tabi olup olmadığıdır. Bazı yazarlara göre, TBK madde 13 burada uygulanmaz. Sözleşmenin yapılması şekle tabi olsa da ortadan kaldırılması şekle tabi değildir bunu da TBK madde 13'ün sözleşmeyi sonlandırmadığını değiştirerek ayakta tuttuğunu savunurlar²³⁴. Bazı yazarlara göre ise, miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinin ortadan kaldırılması resmi şekle tabi iken borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesi ölüme bağlı tasarruf olmadığı için, şekle tabi değildir²³⁵. Kanaatimizce ise, ikili ayırım yapılarak miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ölüme bağlı bir tasarruf olduğu için ikale sözleşmesi şekle tabidir. Bunu MK madde 546' da “ miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir” yönünde düzenleme söz konusudur. Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ise, ölüme bağlı bir tasarruf olmadığı için, şekle tabi olmamalıdır.

4.1.3. İrade Bozukluğu Sebebiyle İptal

Bir kimsenin iradesi ile irade açıklaması arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluk irade bozukluğudur. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde de taraflardan birinin iradesi yanılma, korkutma veya aldatma nedeniyle sakatlanırsa bu durumda yanılma ve aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşmeyle bağlı olmadığını bildirebilir. Aynı zamanda TBK madde 617'ye göre aldatma, yanılma ve korkutma önemli bir sebep oluşturarak önel vermeksizin sözleşme feshedilebilir²³⁶.

²³⁴ Eren, 2003, s. 1288; Tunçomağ, 1959, s. 119.

²³⁵ Şahin, T., s. 189.

²³⁶ Şahin, T., s. 190.

4.2.Özel Sona Erme Sebepleri

4.2.1.Fesih ve Dönme İlişkin Değerlendirmeler

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi sürekli edimli bir sözleşmedir. Kural olarak sürekli edimli sözleşmeler geleceğe etkili şekilde sona erdirilirler. Geleceğe etkili olarak sona ermeye fesih denilmektedir. Fesih, sözleşme sona erene kadar yerine getirilmiş olan edimleri etkilemeden onlara dokunulmadan sözleşmenin sona erme şeklidir. Fesihte ifa edilen edimler geri istenemeyecektir. Dönme, ani edimli sözleşmelerde söz konusu olur ve sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sona erdirir. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesi sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olmasına rağmen geçmişe etkili olarak sona erdirilebilir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin düzenlendiği TBK madde 616 ve 617 de feshin değil sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sona erdirme olan dönmenin hukuki sonuçlarına yer verilmiştir²³⁷. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi sürekli borç doğuran sözleşmelerin geleceğe etkili olarak sona ermesi kuralının istisnasını oluşturmaktadır. Bu nedenle ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ani edimli sözleşmelerde söz konusu olan dönmenin hukuki sonuçları geçerlidir²³⁸.

Bu konuda doktrinde birçok yazar da ölünceye kadar bakma sözleşmesinin dönme ile sonlanabileceğini kabul etmektedir²³⁹. Tunçomağ'a göre, "sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar, sözleşmenin ortadan kalkmasına kadar yerine getirilmiş olan edimler iade edilir"²⁴⁰.

Akartepe'ye göre ise, "ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile sürekli borç doğuran sözleşmelerin geleceğe etkili olarak sona ermesi kuralına istisna getirilmiştir. Sözleşmenin sona ermesinin düzenlenmiş olduğu maddelerde teknik anlamda sözleşmeden dönme düzenlenmiştir"²⁴¹.

Seliçi'ye göre ise, geçmişe etkili olarak sona erme dönme değil, olağanüstü fesihtir. Böyle bir hükmün konulma amacının anlaşılmadığını ve hükmün uygulama imkanında

²³⁷ Akartepe, 2010, s. 130-130.

²³⁸ Şahin, T., s. 193.

²³⁹ Şahin, T., s. 191; Dündar, s. 105; Akartepe, 2010, s. 135.

²⁴⁰ Tunçomağ, 1959, s. 136-137

²⁴¹ Akartepe, 2010, s. 136-137.

şüpheli olduğunu belirtmektedir. Bakım alacaklısının ediminin iadesinin sorun olmayacağını ancak bakım borçlusunun edimlerinin iadesinin mümkün olmayacağını savunmaktadır²⁴².

Serozan'a göre ise, ifa evresine geçilmiş sürekli borç doğuran sözleşmelerin dönme ile sonlandırılmayacağını ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bunun bir istisnası olduğunu savunmaktadır. Serozan bakım alacaklısının yerine getirmiş olduğu karşı edimi geri alma menfaatinin bakım borçlusunun yerine getirmiş olduğu edimi geri alma menfaatine göre daha önemli olduğunu söylemektedir. Bunun dayanağını ise bakım alacaklısının çoğunlukla bakıma muhtaç olması şeklinde açıklamaktadır²⁴³.

Şahin'e göre ise, TBK madde 616 ve 617'de düzenlenen ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona erme hallerinde fesih ifadesi kullanılsa da sözleşmeden dönmeyi düzenlediğini ifade etmiştir²⁴⁴.

Yargıtay ise ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesini düzenleyen maddeler için dönme ve geçmişe etkili fesih gibi ifadeler kullanmıştır.

Kanaatimizce ise, TBK madde 616 ve 617'de sözleşmenin sona ermesi için fesih ifadesini kullansa da, dönmenin sonuçlarına ilişkin hükümler uygulanır. Bu sebeple sürekli borç doğuran sözleşmeler için ölünceye kadar bakma sözleşmesi bir istisna oluşturur. Ancak kanunda fesih ifadesi kullanıldığı için başlıklarda da fesih ifadesi kullanılacaktır.

4.2.2.Önel Verilerek Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi

Türk Borçlar Kanunu madde 616 ölünceye kadar bakma sözleşmesinin önel verilerek sona erdirilmesini düzenlemiştir. Bu maddeye göre;

“Tarafların edimleri arasında önemli ölçüde oransızlık bulunur ve fazla olan taraf kendisine bağıшта bulunulma amacı güdüldüğünü ispat edemezse diğer taraf, altı ay önce

²⁴² Seliçi, s. 119-120.

²⁴³ Serozan, s. 174-175.

²⁴⁴ Şahin, T., s. 193-202.

bildirimde bulunmak koşuluyla, sözleşmeyi her zaman feshedebilir. Bu oransızlığın tespitinde, ilgili sosyal güvenlik kurumunca, bakım borçlusuna verilenin değerine denk düşen anapara değeri ile bağlanacak irat arasındaki fark esas alınır.

Sözleşmenin sona erdirilmesi anına kadar geçen sürede ifa edilmiş edimler, anapara ve faiziyle birlikte değerlendirilerek, denkleştirme sonucunda alacaklı çıkan tarafa geri verilir.”

4.2.2.1.Sona erme şartları

4.2.2.1.1.Tarafların edimleri arasında önemli ölçüde oransızlık olması

Türk Borçlar Kanunu madde 616’ya göre, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin dönme bildiri ile sona erdirilebilmesi için birinci şart, bakım alacaklısının edimi ile bakım borçlusunun edimi arasında önemli ölçüde oransızlık olmasıdır. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesi talih ve tesadüfe bağlı bir sözleşme olduğu için, sözleşmenin yapısı gereği taraflar arasında bir eşitsizliği barındırır²⁴⁵. Çünkü ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının sözleşmenin kurulmasında ifa edeceği edim belli iken, bakım borçlusunun ediminin içeriği ve süresi belli değildir. Bakım borçlusunun edimi bakım alacaklısının yaşayacağı süreye ve ihtiyaçlarına göre farklılık gösterir. Bu durumda ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflardan birinin yararına farkın çıkmasına neden olmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu madde 616’da belirtilen oransızlık sözleşmenin yapısından kaynaklanan oransızlık değil, sözleşmenin kurulduğu tarihte edimler arasındaki oransızlıktır. Edimler arasındaki oransızlığın tespitinde sözleşmenin kurulma tarihi esas alınır²⁴⁶. Burada esas alınan oransızlık açık ve aşırı olmalıdır. Her somut olayda oransızlığın tespiti kendi için yapılmalıdır.

²⁴⁵ Akartepe, 2010, s. 163; Dündar, s. 118; Şahin, T., s. 194; Tunçomağ, 1959, s.136.

²⁴⁶ Akartepe, 2010, s. 164

Edimler arasında olan oransızlığı ispat külfeti iddia eden taraftadır²⁴⁷. Sözleşmenin kurulduğu sırada var olan edimler arasındaki oransızlığı iddia eden taraf ispat etmekle yükümlü olur.

Önemli ölçüde oransızlığın belirlenmesinde, ilgili sosyal güvenlik kurumu tarafından, bakım borçlusuna verilen karşı edimin değerine denk düşen anapara değeri ile bağlanacak irat arasındaki fark esas alınır. Bakım alacaklısının devretmiş olduğu malvarlığı değerinin anapara değerine sosyal güvenlik kurumunca bağlanacak irat belirlenip, bakım borçlusunun bakım alacaklısının olası yaşam süresi boyunca yerine getireceği bakım ve gözetim edimlerinin para değeri belirlenerek iki değer arasında belirli eşitsizliğin bulunması halinde, oransızlığın kabulü gerekir²⁴⁸.

4.2.2.1.2. Ediminin değeri fazla olan tarafta bağışlama kastının olmaması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde yalnızca tarafların edimleri arasında bir oransızlığın olması TBK madde 616'ya göre fesih bildiriminde bulunulması için yeterli değildir. Bu maddeye göre fesih bildiriminde bulunmak için ediminin değeri fazla olan tarafın, bu fazla olan kısım için bağışlama kastının olmaması gerekir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde edimi fazla olan tarafın bağışlama kastında olmadığı karine olarak kabul edilir²⁴⁹. TBK madde 616, MK madde 6, HMK madde 190 uyarınca bağışlama amacıyla edimler arasında oransızlığın olduğunun ispat külfeti, fazla olan tarafa düşer. Fazla veren tarafın sözleşmenin kurulduğu sırada bu fazlalığı bildiği, buna rağmen sözleşmeyi imzaladığı ispat ederse bağışlama niyetinin olduğu kabul edilir²⁵⁰.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin yapısı gereğince her zaman bir miktar bağışlama kastının olduğu kabul edilmektedir ve bu nedenle sözleşmenin imzalanması

²⁴⁷ Şahin, T., s. 195.

²⁴⁸ Akartepe, 2010, s. 166; Bilge, s. 436; Dünder, s. 120-121; Şahin, T., s. 195; Tunçomağ, 1959, s.138

²⁴⁹ Akartepe, 2010, s. 167; Şahin, T., s. 196; Tunçomağ, 1959; s. 139.

²⁵⁰ Akartepe, 2010, s. 67; Dünder, s. 121; Durak, s. 193; Ertürk, s. 39; Karahasan, 1992, s. 1285; Olgaç, s. 46; Özkaya, s. 251; Tunçomağ, 1959, s. 139.

esnasında fazla veren tarafın bunu bilerek imzalamasının bağışlama kabul edileceği düşünülmektedir²⁵¹.

4.2.2.1.3.Fesih Bildirimi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde taraflardan birinin edimi diğer tarafa göre önemli ölçüde fazla ise ve fazla edimde bulunma bağışlama amacıyla değilse bu durumda fazla edimde bulunan taraf TBK madde 616'ya göre altı ay önceden bildirimde bulunmak şartıyla fesih bildiriminde bulunabilir. Edimi fazla olan taraf hem bakım alacaklısı hem de bakım borçlusu olabilir²⁵².

Fesih bildiriminde bulunmak için bir süre öngörülmemiştir. Tarafların edimler arasında ki oransızlığı öğrendiği andan itibaren, sözleşmenin devamı süresince her zaman fesih bildiriminde bulunabilir²⁵³. Bununla birlikte fesih bildiriminde bulunması ile ölünceye kadar bakma sözleşmesi derhal sona ermez. Fesih bildirimi yapıldıktan altı ay sonra sözleşme geçmişe etkili olarak sona erer. Fesih bildiriminin şekli kanunda düzenlenmemiştir bu nedenle yazılı veya sözlü olarak yapılabilir²⁵⁴.

4.2.2.2.Fesih bildiriminde bulunmanın sonuçları

TBK madde 616'ya göre bakım borçlusunun edimi ve bakım alacaklısının karşı edimi arasında önemli derecede bir farkın bulunması halinde edimi fazla olan taraf, sözleşmenin ortadan kalmasını ve ifa edilmiş edimler arasında denkleştirme talep edebilir.

²⁵¹ Arık, s. 299; Çandarlı, s. 19; Olgaç, s. 60.

²⁵² Akartepe, 2010, s. 168

²⁵³ Akartepe, 2010, s. 168; Arık, s. 300; Durak, s. 293; Günay, E., Ölünceye Kadar Bakıp Gözetme Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar, Ankara, Y. 2016, s. 83; Olgaç, s. 46; Özkaya, s. 251; Şahin, T., s. 196; Tunçomağ, 1959, s. 140.

²⁵⁴ Şahin, T., s. 197.

4.2.2.2.1.Sözleşmenin Sona Ermesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde edimi fazla olan taraf, fesih bildiriminde bulunduktan altı ay sonra sözleşme geçmişe etkili olarak sona erer. Bu sonuç altı ay geçtikten sonra kendiliğinden gerçekleşir, dava açılmasına gerek yoktur²⁵⁵. Taraflar bu konuda dava açarlarsa, bu yalnızca bir tespit davası olur, bir hüküm verilmesi söz konusu olmaz. Ayrıca sözleşmeden, edimlerin oransızlığı ile dönen taraf bir tazminat hakkına sahip olmaz. Karşı tarafın kusurlu olması durumunda dahi durum farklılık göstermeyecek, tazminat hakkı kazanamayacaktır.

4.2.2.2.2.Tarafların Yerine Getirmiş Oldukları Edimlerin Geri Verilmesi

Türk Borçlar Kanunu madde 616/2'ye göre; “Sözleşmenin sona erdirilmesi anına kadar geçen sürede ifa edilmiş edimler, anapara ve faiziyle birlikte değerlendirilerek, denkleştirme sonucunda alacaklı çıkan tarafa geri verilir.” Hüküm uyarınca, fesih bildiriminden itibaren altı ay sonra sözleşme geçmişe etkili olarak sona erer. Geçmişe etkili olarak sona erdiği için, bakım alacaklısı ile bakım borçlusunun iade borçları söz konusu olur.

4.2.2.2.2.1.Bakım Alacaklısının İade Borcu

Türk Borçlar Kanunu madde 516'ya göre, fesih bildiriminde bulunduktan sonra altı aylık sürenin geçmesi ile sözleşme geçmişe etkili olarak sona erer. Bu durumda taraflar yerine getirmiş oldukları edimleri geri verme borcu altına girmektedir. Bakım alacaklısı kendisine karşı yerine getirilen bakım ve gözetim borcunu iadeyle sorumlu olmaktadır. Bakım alacaklısının ifa edilen edimlerin iadesi iki tür hesaplama yöntemi ile belirlenir.

²⁵⁵ Akartepe, 2010, s. 168; Dünder, s. 122.

Bunlardan birincisi, soyut hesap yöntemidir. Buna göre ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kurulduğu günden sona erdiği güne kadar geçen sürede, bakımı temin edecek ölünceye kadar ki irat tesisi için verilmesi gereken anapara değerinin bulunması ve buna, sözleşmenin kurulduğu günden başlayarak sona erdiği güne kadar ki faiz ilave edilir. Böylece belirlenen değer, bakım alacaklısının iade etmesi gereken borcudur²⁵⁶.

İkinci hesaplama yöntemi olan samut yöntemde ise, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin devam ettiği müddetçe bakım alacaklısına yapılmış olan bakım ve gözetim edimlerinin değerlerinin tespit edilip bu değere faiz de eklenerek bakım alacaklısının iade borcu belirlenir. Kanaatimizce de somut yöntem daha adil olacaktır. Ancak somut yöntem usulü daha zor bir yöntemdir. Çünkü sözleşmenin başından itibaren ifa edilen bakım ve gözetim edimlerinin tespit edilmesi oldukça zordur²⁵⁷.

4.2.2.2.2.Bakım Borçlusunun İade Borcu

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin TBK madde 616'ya göre sona ermesi durumunda bakım alacaklısı gibi bakım borçlusunun da geri verme yükümlülüğü ortaya çıkar. Ancak bakım borçlusunun iade yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesi bakım alacaklısına göre daha kolaydır. Eğer karşı edimin konusunu oluşturan mal aynen mevcutsa aynen iade söz konusu olur. Aynen iade söz konusu değilse, bu durumda karşı edimin değeri belirlenerek tespit edilecek olan bedel iade edilmelidir²⁵⁸. Aynı zamanda sözleşme geçmişe etkili olarak sona ereceği için iade edilecek bedele işlemiş olan faizde eklenecektir²⁵⁹.

²⁵⁶ Akartepe, 2010, s. 171; Dündar, s. 124; Korkmaz, s. 95-96; Şahin, T., s. 198; Tunçomağ, 1959, s. 142.

²⁵⁷ Akartepe, 2010, s. 171.

²⁵⁸ Akartepe, 2010, s.172; Dündar, s. 125; Şahin, T., s. 199.

²⁵⁹ Akartepe, 2010, s. 172; Olgaç, s. 608; Tunçomağ, 1959, s 143-144.

4.2.3.Önel Verilmeksizin Ölüncüye Kadar Bakma Sözleşmesinin Sona Ermesi

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesine ilişkin TBK madde 617’de önel vermeksizin fesih düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, “Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmenin devamı çekilmez hale gelir veya başkaca önemli sebepler sözleşmenin devamını imkânsız hale getirir ya da aşırı ölçüde güçleştirirse, taraflardan her biri sözleşmeyi önel vermeksizin feshedebilir. Sözleşme bu sebeplerden dayanılarak feshedildiği takdirde kusurlu taraf, aldığı şeyi geri verir ve kusursuz tarafa, bu yüzden uğradığı zarara karşılık uygun bir tazminat ödemekle yükümlü olur. Hâkim, sözleşmenin önel verilmeksizin feshini yerinde bulabileceği gibi, taraflardan birinin istemiyle veya kendiliğinden, aile topluluğu içinde yaşamalarına son vererek, bakım alacaklısına ömür boyu gelir bağlayabilir.”

4.2.3.1.Fesih Sebepleri

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinin önel vermeksizin feshinin nedenleri TBK madde 617’ de sayılmıştır. Önel vermeksizin feshin nedenlerinden birincisi sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmeye devamın çekilmez hale gelmesi ikincisi ise, önemli sebeplerden dolayı fesihtir. Bu iki sebebi aşağıda ayrı ayrı inceleyeceğiz.

4.2.3.1.1.Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmeye devamın çekilmez hale gelmesi sebebiyle fesih

Ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde tarafların sözleşme gereğince yüklenmiş oldukları edimlere aykırı hareket etmesi halinde diğer taraf sözleşmeyi önel vermeksizin sona erdirebilir. Sözleşmeden doğan yükümlülüklerle aykırılık üstlenilen edimlerin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesinden kaynaklanır. Önel vermeksizin fesih imkânı taraflardan her ikisine de verilmiştir. Ancak bakım alacaklısı genellikle karşı edimini sözleşme yapılırken ifa ettiği için daha sonra ihtilaf çıkma ihtimali düşüktür. Bakım borçlusuna ise edimini dönemli olarak ifa ettiğinden bakım alacaklısına oranla ihtilaf çıkma ihtimali

daha yüksek olacaktır. Bakım alacaklısının bu durumuna çok fazla rastlanmasa da, karşı edimini taksitler halinde ödemesi durumunda ve yahut bakım alacaklısının bakım borçlusunun edimini yerine getirmesi sırasında güçlük çıkarması ile karşılaşılabilir²⁶⁰. Bakım borçlusunun ise sözleşme devam ettiği sürece edim yükümlülüğü sürekli devam ettiğinden, yüklenmiş olduğu edimleri yerine getirmemesi durumunda önel verilmeksizin karşı taraf sözleşmeyi feshedebilir²⁶¹. Sözleşmeden doğan yükümlülükler aykırı hareket edilmesi tek ve ağır bir ihmalden kaynaklanabileceği gibi, birden çok hafif ihmalden de kaynaklanabilir²⁶².

Sözleşmeye aykırı durumun sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkması zorunlu değildir. Sözleşme kurulurken de bu durum mevcut olabilir. Ancak önemli olan husus sözleşme kurulurken, bu durumu tarafların bilmiyor olması gerekir²⁶³. Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus da ihtimal dâhilinde bu davanın açılmayacağıdır. Kendisine ilerde bakılamayacağı düşüncesiyle bu dava açılmaz. Somut delillerin olması gerekir²⁶⁴

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin önel verilmeksizin feshedilebilmesi için, yükümlülüklerine aykırı davranan tarafın kusurlu olması şart değildir²⁶⁵. Sözleşmenin devamı çekilmez hale geliyorsa bu durumda, bu durumda karşı taraf fesih hakkını kullanır.

²⁶⁰ Akartepe, 2010, s. 143; Dündar, s., 108

²⁶¹ Akartepe, 2010, s. 143; Dündar, s. 108.

²⁶² Şahin, T., s. 204; Y. 1. HD. 27,06.2019 tarih, 2016/11467 E. 2019/4180 sayılı kararına göre; “Taraflar arasında görülen davada; Davacı, davalının eski eşi olduğunu, evlendikten kısa bir süre sonra 7348 parsel sayılı taşınmazı ölünceye kadar bakma akdi ile davalıya temlik ettiğini, ancak davalının bir süre sonra üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmediğini, davalının hırsızlıktan yargılandığını öğrendiğini, ayrıca davalının parasını ve ev içerisindeki eşyalarını da gizlice aldığını, bunun üzerine anlaşarak boşanma kararı aldıklarını ve boşandıklarını ileri sürerek tapu kaydının iptali ile adına tesciline karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, tarafların boşanmaları nedeniyle sözleşmenin ifa edilme olanağı kalmadığı gibi davalının bakıp gözetme yükümlülüğünü yerine getirmediği ve kusurlu olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Karar Hukuk Dairesince onanmıştır.”(www.karararama.yargitay.gov.tr)

²⁶³ Tunçomağ, 1959, s. 127; Dündar, s. 109

²⁶⁴ HGK 05.02.2014 tarih 2013/2400 E. 2014/68 sayılı karar gereğince.: “davacının, dava dilekçesinde davalının kendisine bakmadığını ileri sürmediği, davacının henüz bakıma muhtaç olmadığını, davalının gelecekte kendisine karşı bakım sorumluluğunu yerine getirmeyeceğine inandığını ileri sürerek eldeki davayı açtığı; dosya içeriği ve dinlenen tanık beyanlarından da davalının, davacıya karşı bakım borcunu yerine getirdiğinin anlaşıldığı, davacı yanın taşınmazı temlik ettikten sonra, kendisine ilerde bakılmayacağı endişesi ile dava açmasının kabul edilemeyeceği, kaldı ki, bakım borcu yerine getirilmediğinde dava açılmasının her zaman olanaklı bulunduğu gözetildiğinde davanın reddinin isabetli olduğu kanaatine varılmıştır.” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

²⁶⁵ Akartepe, 2010, s. 147; Durak, s. 294; Şahin, T., s. 204.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, taraflardan birinin yükümlülüklerine uymadığını iddia eden taraf bunu ispat etmekle yükümlü olur²⁶⁶. İspat külfeti, edimini gereğince yerine getirmediğini iddia eden taraftadır.

4.2.3.1.2.Önemli sebeplerden dolayı fesih

Sözleşmenin önel verilmeksizin feshinde taraflar arasında ortaya çıkabilecek her türlü anlaşmazlık, taraflara sözleşmeyi sona erdirme hakkı vermez. Önel vermeksizin feshinin mümkün olabilmesi için, sebebin hem objektif hem subjektif olarak ilişkiye devamı çekilmez veya imkânsız hale getirecek ya da aşırı derecede güçleştirecek nitelikte olmalıdır²⁶⁷.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi kurulurken tarafların sözleşmeyi kurma amaçlarının tamamen ya da önemli ölçüde ortadan kalması durumunda önemli sebep olduğu kabul edilir²⁶⁸. Tarafların dürüstlük kuralı gereğince de sözleşmeye devam etmeleri onlardan beklenemeyecek olmalıdır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin önemli sebeple geleceğe etkili olarak feshedilebilmesi için, tarafların kusurlu olması gerekmemektedir. Ancak burada önemli olan nokta sözleşmeyi önemli nedenle feshedecek taraf kusurlu olmamalıdır. Kusurlu olsa dahi karşı tarafın kusur oranından kusuru fazla ise sözleşmeyi önemli nedenle

²⁶⁶Y. 1. HD. 07.09.2015 tarih, 2014/9824 E. ve 2015/10454 sayılı kararına göre; “mirasbırakanın temlik tarihinde 82 yaşında ve yatalak olduğu, akit tarihinde ve öncesinde davalı kızı tarafından bakıldığı, diğer çocukları ile bir dargınlığının, ihtilafının olmadığı tanıklar tarafından ifade edilmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 6. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 190. maddeleri uyarınca herkes iddiasını ispatla yükümlüdür. Somut olayda, muvazaa olgusu davacılarca kanıtlanmış değildir. Temlikin bakılma amacıyla yapıldığı, davalının da bakım borcunu yerine getirdiği anlaşılmaktadır.” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

²⁶⁷**Şahin, T.**, s. 205 ; Y.1 . HD. 24.02.2014 tarih, 2013/16236 E. ve 2014/4152 sayılı kararına göre; “Bu durumda, bakım alacaklısının bir malını bakım borçlusuna temlik edeceği, bakım borçlusunun da bunun karşılığında bakım alacaklısına ölünceye kadar bakacağı, bakım borçlusuna edimini yerine getirmediği takdirde; akdin, dolayısıyla temlik edilen taşınmazın tapu kaydının iptal edileceği, ancak akdin çekilmez hale gelmesi bakım alacaklısının kusurundan kaynaklanıyorsa, akdin feshi yerine bakım alacaklısına ömür boyu irat tahsis edileceği kuşkusuzdur. (TBK m. 617/2).Somut olaya gelince, davalının babasını öldürdüğü dosya kapsamı ile sabittir. Ne var ki, ...Ağır Ceza Mahkemesi kararının gerekçesinden, davalının suçu ağır tahrik altında işlediği, dolayısıyla miras bırakan İbrahim ağır kusurlu olduğu sonucuna varılmaktadır. Öyle ise muris İbrahim'in hayatta olması ve bu koşullar altında akdin iptalini istemesi halinde, ancak irat tahsil edebileceği açıktır. Hal böyle olunca, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yanılığılı değerlendirme ile davanın kabulüne karar verilmiş olması isabetsizdir. “(www.karararama.yargitay.gov.tr)

²⁶⁸ **Akgün**, s. 836; **Güneş**, s. 1069; **Olgaç**, s. 612; **Tunçomağ**, 1959, s. 128.

feshedemeyecektir²⁶⁹. Bununla birlikte eğer önemli sebep, kusurlu davranış sonucunda oluşmamişsa yine, TBK madde 617'ye göre sözleşmeyi feshedebilir²⁷⁰.

4.2.3.1.3.Fesih Bildirimi

Türk Borçlar Kanunu madde 617'ye göre “Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmenin devamı çekilmez hale gelir veya başkaca önemli sebepler sözleşmenin devamını imkânsız hale getirir ya da aşırı derecede güçleştirirse taraflardan bir sözleşmeyi feshedebilir...” Ancak daha öncede bahsettiğimiz üzere yapılan fesih geçmişe etkilidir. Fesih tek taraflı olarak varması gerekli irade beyanı ile kullanılır²⁷¹. Kanun maddesinde sayılmış olan şartlar gerçekleştiğinde fesih şekle tabi değildir.

Türk Borçlar Kanunu madde 617'de TBK madde 616'da olduğu gibi altı aylık bir süre yoktur. Karşı tarafın hâkimiyet alanına girmesi ile fesih sonuçlarını doğurmaktadır²⁷². Tarafların fesih ile ilgili mahkemeye başvurması durumunda mahkemenin vereceği karar bir tespit hükmüdür²⁷³.

4.2.3.2.Feshin sonuçları

4.2.3.2.1.Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeden dönebilirler. Şartlar gerçekleştiğinde fesih bildirimini karşı tarafa varması yeterli olmaktadır. Karşı tarafın bu bildirimini kabul etmesi gerekmemektedir²⁷⁴. Ayrıca sözleşmenin ortadan kalkması için dava açmaya gerek yoktur²⁷⁵. Taraflar arasında bir uyuşmazlık çıkar ve dava açılırsa da hâkim yalnızca tespit hükmü verebilir. Bununla

²⁶⁹ Aydın, G. S. , Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Türk Borçlar Kanunu'nun 617. Maddesine Dayalı Olarak Sona Ermesi, MÜHFHAD, C. 24, S. 1, Y. 2018, s. 352.

²⁷⁰ Aydın, s. 352; Şahin, T., s. 206.

²⁷¹ Akartepe, 2010, s.147.

²⁷² Eren, 2003, s. 1212.

²⁷³ Akartepe, 2010, s. 147; Şahin, T., s. 207.

²⁷⁴ Dündar, s. 112; Eren, 2003, s. 1212.

²⁷⁵ Akartepe, 2010, s. 148; Aydın, s. 353-357; Serozan, s 379

birlikte eğer şartlar varsa TBK madde 617 uyarınca bakım ve gözetim edimlerinin ömür boyu gelire dönüştürülmesine de karar verebilir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi fesih bildirimini ile birlikte geçmişe etkili olarak sona erer. Bununla birlikte fesih bildirimini için bir süre öngörülmemiştir. Şartlar gerçekleştiği zaman hiçbir süreye tabi olmadan sözleşme sona erer²⁷⁶.

4.2.3.2.2. Tarafların İade Yükümlülüğü

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin TBK madde 617'ye göre ortadan kalkması durumunda sözleşme geçmişe etkili olarak sona ereceği için tarafların o ana kadar yerine getirdikleri edimler ortadan kalkar. Bakım alacaklısı sözleşme feshedilene kadar bakım borçlusunun yerine getirmiş olduğu bakım ve gözetim ediminin parasal karşılığını iade etmelidir. Bakım borçlusunu ise ifa edilen karşı edimi iade etme yükümlülüğü altına girer. Bakım borçlusunu bakım alacaklısının ifa etmiş olduğu edimi aynen geri iade etmelidir eğer ki karşı edimin üzerine de tasarruf etmiş ise bu durumda karşı edimin mali yükümlülüğünü iade yükümlülüğü altındadır²⁷⁷. Bakım alacaklısı karşı edimi bakım borçlusuna devrettikten sonra bakım alacaklısının bakım ve gözetim edimlerini yerine getirmemesi durumunda taşınmazlar için sözleşmenin feshi ve tapu sicilinin düzeltilmesi davası açılmaktadır²⁷⁸.

Türk Borçlar Kanunu madde 617'ye göre sözleşmenin feshedilmesi durumunda iade yükümlülüğü tarafların kusurlu olması şartını aramamaktadır. Kusursuz tarafında iade yükümlülüğü vardır. Çünkü iade yükümlülüğünün dayanağı sebepsiz zenginleşmedir²⁷⁹. İade yükümlülüğüyle ilgili aksi yönde olan yazarlarda bulunmaktadır. Geri vermenin hukuki dayanağı sebepsiz zenginleşme olduğu için kapsamı TBK madde 79 ve 80 maddelere göre belirlenir.

²⁷⁶ Akartepe, 2010, s. 149; Dündar, s. 112; Tunçomağ, 1959, s. 129.

²⁷⁷ Akartepe, 2010, s. 150; Dündar, s. 113.

²⁷⁸ Şahin, T., s. 210.

²⁷⁹ Ertürk, s. 37; Tunçomağ, 1959, s. 141.

4.2.3.2.3.Tazminat hakkı

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin TBK madde 617'ye göre sona erdirilebilmesinin şartları arasında kusuru saymamıştır. Ancak, TBK madde 617'de "... Sözleşme bu sebeplerden birine dayanılarak feshedildiği takdirde kusurlu taraf, aldığı şeyi geri verir ve kusursuz tarafa, bu yüzden uğradığı zarara karşılık uygun bir tazminat ödemekle yükümlü olur." diyerek sözleşmenin sona ermesine kusuru ile sebep olan taraf kusursuz tarafa hakkaniyete uygun bir tazminat ödeme borcu altına sokmuştur.

Türk Borçlar Kanunu madde 617'de düzenlenen tazminatın çeşidi ve kapsamı konusunda bir açıklık mevcut değildir. Bazı yazarlar, sözleşmeyi sona erdiren kusur nedeniyle talep edilen tazminat, sözleşmeyi ortadan kaldırdığı için bu tazminatın menfi tazminat olduğunu savunmaktadırlar²⁸⁰. Bazı yazarlara göre ise, madde de belirtilen tazminatın menfi tazminat olmadığı, bundan daha az ya da daha çok olabileceği, burada belirlenen tazminatın fesih nedeniyle uğranılan zarar değil, feshe sebep olan haksız fiillerin doğurmuş olduğu zararın tazminidir²⁸¹. Tazminat miktarı MK madde 4 ve TBK madde 49 vd. hükmü esas alınarak belirlenir.

4.2.3.2.4.Bakım ve gözetim edimlerinin ömür boyu gelire dönüştürülmesi

Hakim tarafından TBK madde 617'ye göre fesih sebepleri yerinde görülmezse taraflardan birinin isteği veya hakimin resen kararı ile bakım alacaklısına ömür boyu gelir bağlanmasına karar verebilir. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimlerinin ömür boyu gelire dönüşmesi ile ölünceye kadar bakma sözleşmesi sona ermemektedir²⁸². Bu nedenle bakım alacaklısının bakım borçlusuna vermesi gereken karşı edimin ifası gerekmektedir. Bakım borçlusunun ise borcu devam etmekte ancak şekil değiştirmektedir. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu edim, bakım borçlusunun

²⁸⁰ Akgün, s. 836; Arık, s. 302; Ertürk, s.37; Karahasan, 2002, s. 1292; Tarhan, s. 40.

²⁸¹ Akartepe, 2010, s. 152; Aydın, s. 361; Çandarlı, s. 18; Dündar, s. 114; Korkmaz, s. 93; Olgaç, s. 613; Tunçomağ, 1959, s.131; Olgaç, S., Ölünceye Kadar Bakma Akdine İlişkin Sözleşmenin Tek Taraflı Feshi, Yasa HD., C.I, S.3, Y. 1978, s. 419.

²⁸² Akartepe, 2010, s. 153; Dündar, s. 115

yerine getirmiş olduğu karşı edimin değerine, sosyal mevkiine ve hakkaniyete göre belirlenir²⁸³.

Türk Borçlar Kanunu madde 517/2'ye göre ömür boyu gelire çevirme bakım alacaklısının devretmiş olduğu karşı edimin aynen iadesinin imkânsız olduğu durumlarda başvurulabilir. Bakım alacaklısı ve bakım borçlusunun birlikte yaşamaları çekilmez hale gelip, bakım alacaklısının hayatını sürdürebilmesi için, bir gelire ihtiyaç duyması bakım borçlusu için de ödemenin haklı olduğu haller de ömür boyu gelire karar verilmesinde fayda vardır²⁸⁴.

Bakım alacaklısı ve bakım borçlusu karşılıklı anlaşarak bakım alacaklısına ömür boyu gelir bağlanmasına karar verebilirler²⁸⁵. Bununla birlikte tarafların sözleşmenin feshini talep etmeleri durumunda şartlar oluşmamışsa hakim, fesih yerine ömür boyu gelir bağlayabilir²⁸⁶.

Bakım borçlusunun yükümlü olduğu maddi nitelikte gelirlerin yanında manevi nitelikte olan bakım ve gözetim edimlerinin de ömür boyu gelirin belirlenmesinde dikkate alınması gerekir²⁸⁷. TBK madde 617'de hâkime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir. Hâkim bu durumda, somut olayın özelliklerini, dönüştürme sebeplerini ve her iki tarafın menfaatlerini göz önünde tutarak, hakkaniyete göre karar vermelidir²⁸⁸.

²⁸³ Akartepe, 2010, s. 154; Dündar, s. 116.

²⁸⁴ Akartepe, 2010, s. 155; Dündar, s. 116; Şahin, T., s. 214

²⁸⁵ Şahin, T., s. 215; Arık, s. 215

²⁸⁶ Şahin, T., s. 216 ;Y. 1. HD. 24.06.2008 tarih, 2008/2122 E. ve 2008/7908 sayılı kararına göre; “bakım borçlusu olan davalı Osman dava açılmasından 1,5 sene önceki sürede davacıya bakmakla beraber son 1,5 yıl içerisinde ekonomik durumunun bozulduğunu ve bu sebeple davacıya bakıp gözetmediği; kaldı ki, bakım borçlusunun eşi ile davacının arasının açıldığı ve bu nedenle davacıyı bakım borçlusu davalının evine alarak birlikte yaşama ortamının kalmadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, davacının aynı akitle davalıya temlik ettiği payın dışında 4/10 payını da dava dışı oğlu mehmet aynı sebeple temlik ettiği ve davacıya halen onun baktığı davacının kendi beyanıyla sabittir. Öyle ise; (Eski) Borçlar Kanununun 517 /son maddesi hükmünün olayda gözetilmek suretiyle taraflar arasındaki çekişmenin çözüme kavuşturulması gerekeceği açıktır. Buna göre, hakim mukaveleyi fesih edecek yerde iki taraftan birisinin talebi ile yahut re'sen artık birlikte yaşamalarına nihayet verip, buna mukabil bakım alacaklısına kaydı irat ile bir irat tahsis edebilecektir. O halde, somut olayın işleyiş tarzı itibariyle bakım yükümlülüğünün bir arada yaşamak suretiyle yerine getirilmesi imkanının bulunmadığı gibi, büyük ölçüde sınırlandırdığı da sabittir. Hal böyle olunca, (Eski)Borçlar Kanununun 517 /son maddesi hükmü gözetilerek yanların özel ve ekonomik sosyal durumları araştırılarak davacı yararına uygun bir irat tahsisi suretiyle uyuşmazlığın çözümlenmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme ve yasal olmayan gerekçelerle davanın tümünden reddi doğru değildir.” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

²⁸⁷ Akartepe, 2010, s. 154; Aydın, 2018: 367; Özkaya, 2008: 257; Şahin, 2019: 218

²⁸⁸ Dündar, s. 116

Ömür boyu gelire karar verilmesi için, öncelikle taraflar arasında sözleşmenin devamında tarafların menfaatinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte hâkim gelire dönüştürmenin taraflar için sürdürülebilir olup olmadığına karar vermelidir. Hâkim karar verirken tarafların isteği ile bağlı değildir. Taraflar sözleşmenin sona erdirilmesi talebi ile dava açmış olsalar bile hâkim ömür boyu gelir bağlanması kararı verebilecektir.

Hâkimin belirleyeceği ömür boyu gelir, bilirkişi aracılığıyla belirlenir. Bu gelir belirlenirken, bakım alacaklısının devretmiş olduğu taşınır veya taşınmazların değeri, getireceği aylık gelir ve bakım alacaklısının önceki sosyal statüsünü göz önünde tutarak hakkaniyet gereğince hâkim karar verir.

Bakım alacaklısına ömür boyu gelir bağlanmasına karar verilmesi ile sözleşme sona ermiş olmayacağı için, ömür boyu gelirin başlama zamanı olarak, fesih bildirimının karşı tarafa vardığı tarih kabul edilmektedir²⁸⁹. Ömür boyu gelirin ödeme şeklinde ise doktrinde görüş ayrılıkları vardır. Bazı yazarlar, aylık irat olarak ödenmesi gerekmediği, toplu olarak bir defada ödenmesinin geçerli olacağını savunmaktadırlar²⁹⁰. Ancak toplam bir defa da ödemede ömür boyu gelir bakım alacaklısının muhtemel yaşam süresinden hesaplanacağı için, bakım alacaklısının ölüm zamanı bilinmediğinden bakım alacaklısının veya bakım borçlusunun aleyhine sonuçlar doğurabilecektir. Bununla birlikte akla gelen bir konuda toptan ödemelerin yapıldığı ölünceye kadar bakma sözleşmesinde ifa ile birlikte sözleşmenin sona erip ermeyeceğidir. ŞAHİN, gelirin toptan ödendiği bir yerde sözleşmenin ifa ile sonlandığı kabul etmektedir²⁹¹.

²⁸⁹ Aydın, s. 368; Şahin, T., s. 219; Tunçomağ, 1959, s. 133-134.

²⁹⁰ Aydın, s. 368; Olgaç, s. 51; Özkaya, s. 257; Şahin, T., s. 220. Tunçomağ, 1959, s. 134

²⁹¹ Şahin, T., s. 220.

4.2.3.3.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde fesih

4.2.3.3.1.Önel verilmeksizin feshin miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde uygulanması

Türk Borçlar Kanunu madde 611/2 ye göre, “Bakım Borçlusu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.” Bu madde ile miras hukukuna tabi olan ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde öncelikle miras hukuku hükümlerinin uygulanması gerektiği anlaşılmaktadır. Miras sözleşmesinden dönme MK madde 547’de düzenlenmiştir. Buna göre ise, “Miras sözleşmesi gereğince sağlararası edimleri isteme hakkı olan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.” Bu madde sözleşmeden borçlar hukuku uyarınca dönülebileceğini açıkça belirtmektedir²⁹².

Türk Borçlar Kanunu madde 617 borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesine uygulandığı gibi miras hukuku nitelikli ölünceye kadara bakma sözleşmesine de uygulanacağı yönünde görüşler ağırlıktadır²⁹³. Bizimde katıldığımız bu görüşün dayanağı, MK madde 547 dar yorumlanmalıdır. Çünkü yapılan atıf genel bir atıftır. Borçlar hukuku nitelikli sözleşmeye tanınan hakkın miras hukuku nitelikli aynı sözleşmeye de tanınması daha doğru olacaktır.

4.2.3.3.2.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve mirasçılıktan çıkarma

Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde de MK madde 546/2 mirasçılıktan çıkarma hükmü uygulanır. Bu maddeye göre “Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, miras bırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta

²⁹² Akartepe, 2010, s. 160; Özkaya, s. 265; Şahin, T., s. 222; Tunçomağ, 1959, s. 134.

²⁹³ Dündar, s. 118; Özkaya, s. 262; Şahin, T., s. 224 Tunçomağ, 1959, s. 135.

bulunduğu ortaya çıkarsa; miras bırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldıracabilir.” Bu madde de belirtilen mirasçılıktan çıkarma sebepleri ise MK madde 510’da sayılmıştır. Bu maddelere göre, miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunu bakım alacaklısına karşı mirasçılıktan çıkarmaya sebep olabilecek bir davranışta bulunması durumunda sözleşmeyi feshedebilecektir.

Mirasçılıktan ıkarma sebeplerinin bakım alacaklısına değil de bakım alacaklısının yakınlarına karşı işlenmesi durumunda, MK madde 546/2 uygulanamayacaktır. MK madde 510’da sayılan sebeplerin bakım alacaklısının aile üyelerine karşı işlenmiş olması durumunda TBK madde 617’ye göre haklı sebeple nel vermeksizin sözleşmeyi feshedebilir²⁹⁴. Mirasçılıktan çıkarmaya sebep olan davranışların bakım alacaklına karşı işlenmesi durumunda bakım alacaklısı, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle tek taraflı olarak sözleşmeyi sona erdirebilir (MK madde 546/3)²⁹⁵.

4.2.4.Bakım borçlusunun lm

Türk Borçlar Kanunu madde 618’e göre; “Bakım borçlusunu ölürse bakım alacaklısı, bir yıl içinde sözleşmenin feshini isteyebilir. Bu durumda bakım alacaklısı, bakım borçlusunun iflası halinde, iflas masasından isteyebileceği miktara eğit bir paranın, kendisine ödenmesini, bakım borçlusunun miraslarından isteyebilir.” Bu madde bakım borçlusunun ölümünün sözleşmeyi kendiliğinden bitirmediğini açıkça ortaya koymuştur. TBK madde 618, emredici bir hüküm olmadığı için aksine sözleşme yapılabilir.

Aynı zamanda bakım borçlusunun ölmüş sayıldığı bir durum içinde kaybolması ve cesedinin bulunmaması durumunda ölüm karinesinde ve gaiplik durumunda da bakım alacaklısı için sözleşmeyi feshetme hakkı dođar²⁹⁶.

²⁹⁴ Dündar, s. 118; zkaya, s. 262; Tunçomağ, 1959, s. 135.

²⁹⁵ Akartepe, 2010, s. 162; Şahin, T., s. 223.

²⁹⁶ Akartepe, 2010, s. 176; Tunçomağ, 1959, s. 173.

Bakım borçlusunun ölümünün etkilerini ölünceye kadar bakma sözleşmesinin borçlar hukuku nitelikli olması veya miras hukuku nitelikli olmasına göre farklı incelenecektir.

4.2.4.1. Borçlar hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sona erme

4.2.4.1.1. Bakım alacaklısının bir yıl içinde sözleşmeyi feshetme imkanı

Türk Borçlar Kanunu madde 618’de açıkça belirtildiği gibi bakım borçlusu ölürse, bakım alacaklısı sözleşmeyi devam ettirmek istemezse, bir yıl içinde sözleşmeyi feshedebilir. Bu bir yıllık süre bir deneme süresi olarak öngörülmüştür²⁹⁷. Belirlenmiş olan bu bir yıllık süre içerisinde bakım alacaklısı sözleşmeyi feshedebilir. Bakım alacaklısına bakım sözleşmesini feshetme hakkının verilmesinin nedeni, bakım borçlusunun kişiliğinin bakım alacaklısı için önemli olmasıdır. Yalnızca bakım alacaklısı feshetme hakkına sahiptir. Bakım borçlusunun mirasçılara bu hak verilmemiştir²⁹⁸.

Türk Borçlar Kanunu madde 618’e göre fesih bildirimini bakım alacaklısı bakım borçlusunun tüm mirasçılara karşı yönelmelidir. Fesih bildirimini, karşı tarafa varması gerekli, şekle tabi olmayan ve bozucu yenilik doğuran bir haktır. Fesih bildiriminin bakım borçlusuna varması ile sözleşme ortadan kalkar. Burada önemli olan husus ise fesih bildiriminin geçmişe etkili olmadığıdır²⁹⁹. Ortaya çıkmış olan tüm sonuçlar geçerliliklerini korurlar.

Bu konuda farklı görüşler olsa da, bazı yazarlar bakım alacaklısı sözleşmeyi bir yıl geçtikten sonra feshetmek isterse, şartları varsa sözleşmeyi TBK madde 617’ye dayanarak feshedebilir. Bazı yazarlar ise süre geçmiş olsa bile sözleşmeyi TBK madde 618’e dayandırarak sona erdirebileceğini savunmaktadırlar.

²⁹⁷ Akartepe, 2010, s. 177.

²⁹⁸ Akartepe, 2010, s. 178; Dündar, s. 127.

²⁹⁹ Akartepe, 2010, s. 178; Dündar, s. 128; Korkmaz, s. 91-98; Olgaç, s. 57; Özkaya, s. 259; Tandoğan, H., Ölünceye Kadar Bakma akdi, ABD., S., 1, Y. 1953, s.29; Tunçomağ, s. 172

Değinilmesi gereken bir konu da, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin TBK madde 618'e göre sona erdiği hallerde, bakım borçlusunun mirasçılarının sözleşme sona erene kadar yerine getirilen edimlerinin karşılığını bakım alacaklısından isteyemeyeceğidir. Çünkü bakım alacaklısı karşı edimi devrederek, bakım borçlusu yerine getirmiş olduğu edimin karşılığını almış olmaktadır.

4.2.4.1.2. Bakım alacaklısının sözleşmeye bakım borçlusunun mirasçuları ile devam etmesi

Bakım borçlusunun ölümü ile bakım ve gözetim edimi bakım alacaklısına karşı bakım borçlusunun mirasçuları tarafından müteselsilen devam eder³⁰⁰. Bakım borçlusunun mirasçılarının sorumluluğu MK madde 681'e göre, beş yıl süreyle müteselsilen devam eder. Müteselsilen sorumluluğun sona ermesi için ya mirasçılardan birinin tüm sorumluluğu üstüne alması ya da edimlerin mirasçılar arasında taksim edilmesine karar verilmesi gerekir³⁰¹.

Bakım borçlusunun mirasçuları olmadığı durumda ise, bakım borçlusunun mirası devlete geçeceği için, bakım alacaklısının karşı tarafında devlet bulunur. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi bakım alacaklısı ve devlet arasında devam eder³⁰².

4.2.4.2. Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sona erme

Miras hukukuna tabi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, bakım borçlusunun ölümü durumunda bakım alacaklısının yükümlü olduğu edimi hayatta iken mi devrettiği yoksa bakım alacaklısının ölümü ile bakım borçlusunu atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı tayin ederek mi devrettiğine göre ikiye ayrılarak incelenir.

³⁰⁰ Arık, s. 305; Olgaç, s. 622 Şahin, T., s. 229

³⁰¹ Şahin, T., s.230

³⁰² Şahin, T., 230.

4.2.4.2.1.Bakım alacaklısının malvarlığı değerini hayatta iken devretmesi

Miras hukukuna tabi ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edimini hayatta iken devrederse, bu durumda MK madde 572/3'e göre, "mirasbırakan sağlığında malvarlığını devretmesi halinde, miras sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, miras sözleşmesinden doğan hak ve yükümlülükler atanmış mirasçının mirasçılara geçecektir." Bakım alacaklısının hayatta iken karşı edimi devretmesi halinde, ölüme bağlı tasarruf altında yatan sağlararası işlem vardır ve TBK madde 618 hükmü uygulama alanı bulur. Bu durumda da yine bakım alacaklısı bir yıl içinde sözleşmeyi feshedebilir. Sözleşmeyi feshetmesi durumunda yine TBK madde 619'a göre, bakım borçlusunun mirasçılardan belirlenecek miktarı talep edebilir³⁰³. Sözleşme bakım alacaklısı tarafından feshedilmemişse, mirasçılar ile devam eder³⁰⁴.

4.2.4.2.2.Bakım alacaklısının malvarlığı değerlerini hayatta iken devretmemesi

Bakım alacaklısı karşı edimi sağlığında devretmemişse, bu durumda bakım borçlusu atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olarak tayin edilir. Bakım alacaklısı karşı edimi ölümü durumunda devrettiği için, ölüme bağlı tasarruf altında yatan sağlararası bir işlem yoktur. Bu durumda MK madde 548 hükmü uygulanır. Bu maddeye göre "Mirasçı atanmış veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar. Mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçuları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufta bulunandan, miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihinde ki zenginleşmeyi geri isteyebilirler." Bakım borçlusunun ölümü ile miras hukuku nitelikli ölüncüye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısının ölümü zamanına kadar yerine getirilmiş olan bakım ve gözetim edimlerini sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri alabilirler³⁰⁵. Burada belirtilmesi gereken, MK madde 548'nin emredici bir hüküm olmadığıdır. Mirasçılarının bakım borçlusunun yerini alacağı kararlaştırılabilir. Üçüncü kişi lehine borçlanılamaz

³⁰³ Akartepe, 2010, s. 182; Şahin, T., s. 231

³⁰⁴ Akartepe, 2010, s. 182; Özkaya, s. 267; Şahin, T., s. 231; Tunçomağ, 1959, s. 176.

³⁰⁵ Akartepe, 2010, s. 183. Akipek, Öcal, s. 87; Dündar, s. 126-127; Özkaya, s. 267; Korkmaz, s. 102; Tunçomağ, 1959, s. 176-177.

ilkesine aykırı olacağı düşünülse de sözleşmenin devam etmesi mirasçıların lehine olabilir³⁰⁶.

4.2.5. Bakım borçlusunun iflası

Türk Borçlar Kanunu madde 619/2’de “Bakım borçlusunun iflası halinde bakım alacaklısı, borçlunun ödemekle yükümlü olduğu dönemsel gelirin elde edilebilmesi için ilgili sosyal güvenlik kurumunca ödenmesi gereken anapara değerine eşit bir parayı, iflas masasına alacak kaydettirme hakkını elde eder.” şeklinde bakım borçlusunun iflası durumunda bakım alacaklısının hakları incelenmiştir. Bakım borçlusunun iflasını ölünceye kadar bakma sözleşmesinin türlerine göre ayrı ayrı ele alınmaktadır.

Borçlar Hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun iflası durumunda bakım alacaklısı bakım ve gözetim edimlerinin yerine geçecek bir anapara değeri elde eder³⁰⁷. Bu durumun nedeni ise iflas durumunda tüm borçların para borcuna dönüşmesi kuralıdır³⁰⁸. Sona erme geçmişe etkili değildir. Bakım alacaklısının devretmiş olduğu karşı edim ve bakım borçlusunun iflasa kadar yapmış olduğu bakım ve gözetim edimleri varlığını korur. Bakım borçlusunun iflastan sonra sorumlu olduğu bakım ve gözetim edimleri ise, ilgili sosyal güvenlik kurumunca ödenmesi gereken anapara değeri hesap edilerek belirlenir³⁰⁹.

İcra ve İflas Kanunu madde 198/1’e göre, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin aynen ifasını iflas idaresi üzerine alamaz çünkü ölünceye kadar bakma sözleşmesi bizzat ifa edilmesi gerekir³¹⁰.

Bakım borçlusunun iflası ile ödenmesi gereken değer nasıl hesaplanacağı kanun maddesinde açıkça belirlenmiştir. Bakım borçlusunun iflasından sonra aynen ifa mümkün değildir. Bakım borçlusunun yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimi, ilgili sosyal güvenlik kurumunca ödenmesi gereken anapara değerine eşit bir para hesaplanarak

³⁰⁶ Şahin, T., s. 232.

³⁰⁷ Akartepe, 2010, s. 184.

³⁰⁸ Akartepe, 2010, s. 184.

³⁰⁹ Akartepe, 2010, s. 185-186. Eren, 2003, s. 827-828; Özkaya, s. 267.

³¹⁰ Akartepe, 2010, s. 185; Tunçomağ, 1959, s. 177-178.

belirlenir³¹¹. İİK madde 206 göz önünde bulundurulursa, ölünceye kadar bakma sözleşmesinden doğan alacak imtiyazlı bir alacak değildir ve diğer alacaklarla birlikte altıncı sırada yer alır³¹². Fakat eğer alacak rehin ile teminat altına alınmışsa, rehinli mal satılınca, rehinin satış bedelinden ilk olarak rehinli mal ödenecektir³¹³.

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun iflası durumunda, bakım borçlusu bakım alacaklısı öldüğünde ya atanmış mirasçı ya da vasiyet alacaklısı sıfatına sahip olacağından henüz karşı edim olan malvarlığı değeri bakım borçlusuna ifa edilmemiştir³¹⁴.

Bakım borçlusunun iflası halinde bakım alacaklısı MK madde 547 “Miras sözleşmesi gereğince, sağlararası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması halinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.” şeklindeki hüküm gereğince sözleşmeden dönebilecektir³¹⁵. Bununla birlikte bakım alacaklısı bakım borçlusu hakkında iflas kararı verilene kadar bakım borçlusunun yapmış olduğu bakım ve gözetim edimlerinin değeri kadar iflas masasına borçlanır³¹⁶.

4.2.6. Bakım borçlusunun malvarlığı değerlerinin haczi ve hacze katılma

Bakım borçlusunun malvarlığı değerlerinin haczi, doğrudan ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesine sebep olmaz³¹⁷. Bakım sözleşmesinin dolaylı olarak sona erdirir. TBK madde 619/2’de “Bakım alacaklısı, bu alacağını karşılamak üzere, üçüncü kişilerce borçluya karşı yürütülmekte olan hacze katılabilir.” şeklinde bakım alacaklısına hacze iştirak hakkı vermiştir. Bakım borçlusu ölünceye kadar bakma sözleşmesi nedeniyle yükümlü olduğu bakım ve gözetim edimlerini yerine getirmese bakım

³¹¹ Eren, 2003, s. 827-828; Özkaya, s. 267; Şahin, T., s. 235.

³¹² Özkaya, s. 268; Tunçomağ, 1959, s. 179.

³¹³ Akartepe, 2010, s. 186; Özkaya, s. 268

³¹⁴ Akartepe, 2010, s. 187; Özkaya, s. 268; Şahin, T., s. 236; Tunçomağ, 1959, s. 179.

³¹⁵ Akartepe, 2010, s. 187; Dündar, s. 129-130; İşgüzar, H., Demir, M., ve Yılmaz, S., Miras Hukuku, Y. 2019, s. 80 Özkaya, s. 268; Tunçomağ, 1959, s. 179

³¹⁶ Akartepe, 2010, s. 187; Özkaya, s. 269; Şahin, T., s. 236. Tunçomağ, 1959, s. 180.

³¹⁷ Dündar, s. 130; Şahin, T., s. 236; Tunçomağ, 1959., s. 181.

borçlusunun malları üzerine haciz koyabileceği gibi daha önce haciz konulmuşsa hacze iştirak de edebilir³¹⁸. Hacze katılmanın türü TBK’da açıkça belirtilmemiştir. Bu nedenle hacze iştirak konusunda İİK madde 101 uygulanır. Bu hüküm, hukuki ve fiili nedenlerden dolayı icra takibi yapamayan alacakları korumak amacıyla konulmuştur. İmtiyazlı icra takibi ilk haczi yürüten icra dairesine ve ölünceye kadar bakma sözleşmesi devamı sırasında veya ilişkinin bitmesinden itibaren bir yıl içinde konulması gerekir. İcra dairesi de icra takibini, bakım borçlusuna ve diğer alacaklılara bildirir ve itiraz için yedi günlük bir süre verir.

Hacze iştirak etme konusunda bakım alacaklısı serbesttir. Ancak bakım borçlusunun borçluları tarafından hacedilen malvarlığı nedeniyle bakım borçlusunun yerine getirmesi gereken bakım ve gözetim edimleri yerine getirilemiyorsa, bu durum da bakım alacaklısı bakım ve gözetim ediminin yerine getirilmemiş olan kısmı için hacze iştirak eder.

4.3.Üçüncü Kişilerin Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesine Karşı İleri Sürebileceği Talep ve İddialar

Kural olarak sözleşmenin taraflarının sözleşmenin iptalini ve butlanını isteme hakları vardır. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edim olarak malvarlığının bir kısmını veya tamamını bakım borçlusuna devrettiği için, sözleşme ilişkisi içinde olmayan üçüncü kişilerinde haklarının ihlal edilme ihtimali ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle üçüncü kişilere sözleşmeye itiraz etme hakkı verilmiştir.

İtiraz etme hakkı olanlar TBK madde 615’e göre; “Bakım alacaklısı, ölünceye kadar bakma sözleşmesi yüzünden kanuna göre nafaka yükümlüsü olduğu kişilere karşı yükümlülüğünü yerine getirme hakkını kaybediyorsa, bundan yoksun kalanlar sözleşmenin iptalini isteyebilirler. Hâkim sözleşmenin iptali yerine, bakım borçlusunun ifa edeceği edimlerden mahsup edilmek üzere, bakım alacaklısının nafaka yükümlüsü olduğu kişilere nafaka ödemesine karar verebilir. Mirasçıların tenkis ve alacaklıların iptal

³¹⁸ Akartepe, 2010, s. 157.

davası açma hakları saklıdır.” şeklinde düzenlenmiştir. Nafaka yükümlüsü olduğu kişilerin iptal davası TBK madde 615/1-2’de ve mirasçılarının tenkis ve alacaklıların iptal davası açma hakkı TBK madde 615/3’te düzenlenmiştir.

4.3.1.Bakım Alacaklısından Nafaka Talep Etmeye Hakkı Olanlar Tarafından Açılan İptal Davası

4.3.1.1.İptal davasının şartları

4.3.1.1.1.Bakım alacaklısının nafaka yükümlülüğünün bulunması

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edim olarak malvarlığının bir kısmını veya tamamını devretmesi durumunda bakım alacaklısına karşı yasal bir nafaka talep hakkı olanların hakları yerine getirilmemesi durumunda bu kişiler iptal davası açabilir. Burada yalnızca kanuni nafaka talep hakkı olanlar dava açabilir. Sözleşme ilişkisi ile nafaka hakkı sahibi olanlar dava açamazlar³¹⁹.

Nafaka talep hakkı olanlar nafaka ile ilgili aile hukuku hükümleri çerçevesinde belirlenir. Buna göre; TBK madde 175/1’e göre yoksulluk nafakasına hak kazanmış olan kimseler, TBK madde 364 hükmüne göre yardım nafakasına hak kazanmış olan kimseler, evlilik birliği devam ederken eşlerden diğeri de TBK madde 186/3’e göre iptal davası açmaya hakkı vardır. Bununla birlikte ayrıca MK madde 327’ye göre çocuklar, MK madde 314’e göre evlat edinen ve evlatlık, MK madde 295 vd. MK madde 330 ve MK madde 327’ye göre, aralarında soybağı tesis edilmiş olan evlilik dışı çocuklar³²⁰ ve son olarak nafaka hakkı sahibi olan kimselerin bakımı bir resmi kurum tarafından üstlenilmişse bu durumda nafaka hakkının sahibi yerine resmi kurumda iptal davası açabilir³²¹.

³¹⁹ Akartepe, 2010, s. 194; Dündar, s. 132; Korkmaz, s. 105; Tunçomağ, 1959, s. 149.

³²⁰ Arık, s. 197-298. Olgaç, s. 38; Şahin, T., 143.

³²¹ Şahin, T., s.143; Tunçomağ, 1959, s. 148.

Aynı zamanda yalnızca nafaka yükümlüsü olmak yeterli değildir davanın açılmış ve nafakaya hükmedilmiş olması gerekmektedir³²².

4.3.1.1.2.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi nedeniyle nafaka yükümlülüğünün yerine getirilememesi

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde iptal davası açmak için, yasal nafaka talep hakkının olması ile birlikte sözleşme nedeniyle nafaka yükümlülüğünü yerine getiremiyor olması gerekir.

Bakım alacaklısının ölünceye kadar bakma sözleşmesini zarar verme kastıyla yapması gerekmemektedir³²³. Ölünceye kadar bakma sözleşmesini yapmasındaki amaç önemli değildir.

İptal davasında ispat külfeti, yasal olarak nafaka talep etme hakkı olan kişilere aittir. Karar verilirken hâkimin takdir yetkisi vardır. Örneğin, ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapıldığı kadar yerine getirilen nafaka yükümlülüğünün sözleşme kurulmasından sonra aksaması ile nafaka yükümlülüğünün yerine getirme imkânının kaybedilmesinden söz edilebilir³²⁴. İptal davasının davalı tarafı, bakım borçlusu, mirasçılar ve bazı durumlar da malvarlığını bakım borçlusundan kötü niyetli olarak devaralan üçüncü kişilerdir³²⁵. ŞAHİN' e göre, sözleşmenin iptalinin veya iptal edilmeyip nafakanın bakım borçlusunun ifa edeceği edimlerden mahsup edilmesi gibi durumların bakım alacaklısını doğrudan ilgilendirdiğini aynı zamanda sözleşmenin taraflarının davanın dışında tutulamayacağı³²⁶ gibi nedenlerle bakım alacaklısının iptal davasında davalı tarafta olması gerektiğini savunmaktadır.

³²² Günay, s. 67; Olgaç, s. 39; Özkaya, s. 272; Tunçomağ, 1959, s. 149.

³²³ Akartepe, 2010, s. 195; Arık, s. 298; Eren, 2003, s. 821.

³²⁴ Akartepe, 2010, s. 195; Dündar, s. 129-133; Olgaç, s. 39; Şahin, T., s.144; Tunçomağ, 1959, s. 149.

³²⁵ Akartepe, 2010, s.196; Arık, s. 298; Eren, 2003, s. 821-822; Özkaya, s. 27.

³²⁶ Şahin, T., s. 144

4.3.1.2. İptal davasının hukuki sonuçları

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde nafaka talep hakkına sahip olanlar, şartlar gerçekleştiğinde iptal davası açabilirler. İptal davası açıldığında iki tür karar verilir. İlk olarak sözleşmenin iptaline karar verilebilir. İkinci olarak ise, alacaklısının nafaka yükümlüsü olduğu kişilere bakım borçlusunun nafaka ödemesine karar verilebilir³²⁷.

Davacı, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iptalini veya bakım borçlusundan nafaka talebini ve sözleşmenin iptalini terditli olarak talep edebilir. Hâkim, her somut olaya göre takdir yetkisini kullanabilir. Hâkim davada tarafların talebine göre karar verebileceği gibi, talepleri dışında da TBK madde 615/2'ye göre karar verebilir³²⁸. Davacı sözleşmenin iptalini talep etse bile hâkim bakım borçlusunun davacıya nafaka ödemesine karar verebilir. Ancak ölünceye kadar bakma sözleşmesinin bir kısmının iptal edilmesi mümkün değildir.

4.3.1.2.1. Sözleşmenin Sona Erdirilmesi

Açılan iptal davasında hâkim ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile nafaka hakkı sahibi olanların çıkarlarının uzlaştırma imkânlarının olmadığı kanaatine varırsa bu durumda sözleşmenin sona erdirilmesine karar verebilir³²⁹. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin kısmen iptal edilmesi mümkün değildir³³⁰.

İptal hükmü geçmişe etkilidir. Bu nedenle, bakım borçlusunun yerine getirmiş olduğu bakım ve gözetim edimlerinin karşılığı da sözleşme sona ererken iade edilmelidir. Bu durumda, TBK madde 612/2'ye göre hareket edilmelidir. Bakım borçlusunun iade edeceği malvarlığının o ana kadar bakım alacaklısına yapmış olduğu bakım ve gözetim edimlerinin parasal karşılığını almalıdır³³¹.

³²⁷ Akartepe, 2010, s. 196; Şahin, T., s. 144; Tunçomağ, 1959, s. 149

³²⁸ Akartepe, 2010, s. 273; Özkaya, s. 273; Tunçomağ, 1959, s. 150; Yavuz, s. 848.

³²⁹ Akartepe, 2010, s. 197

³³⁰ Akartepe, 2010, s. 198; Korkmaz, s. 108; Olgaç, s. 40; Özkaya, s. 273; Şahin, T., s. 146.

³³¹ Eren, 2003, s.822; Korkmaz, s. 108; Özkaya, s. 273.

4.3.1.2.2.Sözleşmenin İptali Yerine Bakım Borçlusunun Nafaka Ödemesi

Türk Borçlar Kanunu madde 615/2’de “Hâkim, sözleşmenin iptali yerine, bakım borçlusunun ifa edeceği edimlerden mahsup edilmek üzere, bakım alacaklısının nafaka yükümlüsü olduğu kişilere nafaka ödemesine karar verebilir.” Hükme göre, hâkimin takdir yetkisini kullanarak bakım borçlusunu nafaka ödemesine karar verebilir. Hâkim bakım borçlusunun nafaka ödemesine karar verirse, bu durumda nafaka ölçüsünde bakım alacaklısına karşı sorumlu olduğu bakım ve gözetim edimleri azaltılır³³².

Ödenmesine karar verilen nafaka bakım borçlusunun mali durumuna göre değil, bakım alacaklısının sözleşmenin kurulduğu zaman ki ekonomik durumuna göre belirlenmelidir³³³.

Nafaka ödeme süresi ise kural olarak bakım alacaklısının yaşama süresi ile sınırlıdır³³⁴. Ancak nafaka hakkının kaybedileceği durumlar gerçekleşirse bu durumda nafaka ödemesi sonlanır.

4.3.2.Saklı Pay Kurallarının İhlal Edilmesi Halinde Tenkis Davası

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edim olarak malvarlığının bir kısmını veya tamamını bakım borçlusuna devretme borcu altına girer. Bu durumda bakım alacaklısının mirasçılarının saklı payları zarar görebilir ve mirasçılar saklı paylarının ihlal edilmesinin yaptırımını olarak tenkis davası açabilirler. Tenkis davasının düzenlendiği MK madde 560/1’de “Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler.” şeklinde saklı payları ihlal edilen mirasçılarının tenkis davası açabileceği düzenlenmiştir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi yapılırken mirasçılarının saklı paylarının ihlal edildiği bilirse dahi mirasçılar çıkarlarını korumak için sözleşmenin kurulmasına engel

³³² Akartepe, 2010, s. 199; Şahin, T., s. 147.

³³³ Akartepe, 2010, s. 200; Olgaç, s. 41

³³⁴ Akartepe, 2010, s. 200; Korkmaz, s. 109; Olgaç, s. 41

olamazlar. Kural olarak tenkis iddialarını bakım alacaklısının ölümü ile birlikte ortaya koyabilirler³³⁵. Bakım alacaklısının öldükten sonra tenkis davası açabilirler³³⁶.

4.3.2.1.Tenkis davası açılabilmesinin şartları

4.3.2.1.1.Davacının saklı paylı mirasçı olması

Saklı paylı mirasçılar MK madde 505’de “mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan mirasbırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. Bu mirasçılardan biri yoksa mirasbırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir.” hükmüne göre saklı paylı mirasçıları; altsoyu, ana ve babası ve eşidir. Aynı zamanda saklı paylı mirasçı olsalar dahi kendisinden daha ön sırada bulunan mirasçı miras hakkını kazanmışsa, daha alt sırada bulunan saklı paylı mirasçılar tenkis davasını açamayacaktır³³⁷.

Kural, tenkis davasını saklı paylı mirasçıların açabilmesi ise de, istisnai olarak saklı paylı mirasçıların alacaklıları ve iflas idaresi de dava açabilir. Bu konu ilerleyen bölümlerde ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

Mirası reddeden, mirastan feragat sözleşmesi ile mirastan vazgeçen ve mirastan çıkarılan mirasçıların tenkis davası açma hakları yoktur³³⁸. Saklı paylı mirasçılar tenkis davası açıldıktan sonra ölmüşse bu durumda ölmüş olan saklı paylı mirasçının mirasçısı davaya devam edebilir. Yerine geçen saklı paylı mirasçının bakım alacaklısının saklı paylı mirasçısı olması aranmaz³³⁹.

³³⁵Y. 1. HD. 12.06.2019 tarih, 2016/8516 E. ve 2019/3761 sayılı kararına göre: “*tarafklar arasında yapılan ölünceye kadar bakma akdi kapsamında akdin bir tarafı olan bakım alacaklısı sağ iken, bakım alacaklısının mirasçuları ölünceye kadar bakma akdinin iptali isteyemez. Mahkemece, aktif husumet yokluğu sebebi ile davanın reddine karar verilmiştir.*” (www.karararama.yargitay.gov.tr)

³³⁶ Akartepe, 2010, s. 211; Korkmaz, s. 110; Özkaya, s. 280; Şahin, T., 160.

³³⁷ Akartepe, s. 202-203

³³⁸ Özkaya, s. 276; Tunçomağ, 1959, s. 153.

³³⁹ Korkmaz, s. 113

4.3.2.1.2.Saklı payın ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile ihlal edilmesi

Bakım borçlusunun bakım ve gözetim edimine karşı bakım alacaklısının yerine getirmiş olduğu karşı edim saklı payları ihlal etmiş olmalıdır. Öncelikle bakım alacaklısının ölüm anındaki terekesinin belirlenmesi gerekir. Terekesi belirlendikten sonra bakım alacaklısının terekesi üzerindeki tasarruf oranı belirlenir. Tasarruf oranını aştığı bir durumda tenkis davası açılabilir. Tarafların karşılıklı edimleri arasında bakım alacaklısı aleyhine önemli bir farkın bulunması gerekir³⁴⁰.

4.3.2.2.Tenkis davasında uygulanacak olan usul hükümleri

4.3.2.2.1.Davacıya ilişkin usul hükümleri

MK madde 560/1'e göre; "saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler." Hükme göre, tenkis davası açabilecek olanlar saklı paylı mirasçılardır. Saklı paylı mirasçılar, MK madde 506'da sayılmıştır. Maddeye göre, miras bırakanın altsoyu, anne babası ve eşidir. Kardeşler saklı paylı mirasçılar değildir. Kardeşler, 10.05.2007 tarihinde saklı paylı mirasçılar arasından çıkarılmıştır.

Daha önceki zümrede mirasçısı olanlar, eğer altsoyu varsa anne ve babası tenkis davası açamaz, mirasçılık sıfatını mirastan feragat sözleşmesi ile veya mirasçılıktan çıkarılarak kaybeden saklı paylı mirasçılar dava açamazlar³⁴¹.

³⁴⁰HGK 03/07/2013 tarih,2013/1-77 E. 2013/1007 sayılı kararına göre; "bakım borçlusunun temlik edenin oğlu olmasının, tüm malvarlığının veya buna yakın bir kısmının devri halinde muvazaadan söz edilebileceği, ancak murisin malvarlığına bakıldığında devri yapılan taşınmazların bu denli yüksek miktarda olmadığını, ayrıca devri yapılan taşınmazlar dışındaki malvarlığının hisseli ve küçük değerli olması göz önüne alındığında, dinlenen tanık ifadelerinde de davalının üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirildiği tespit edildiği, davacıların ise murislerinin mal kaçırmada kastının varlığını ispat edememiş olmaları sebebiyle özel dairece verilen karara uyulması gerektiğine karar verilmiştir."(www.karararama.yargitay.gov.tr)

³⁴¹ Şahin, T., s. 161; Tunçomağ, 1959, s.161.

Dava açma hakkına sahip olan saklı paylı mirasçılar birden fazla ise bunlar zorunlu dava arkadaşı değildir. Birbirlerinden ayrı ayrı dava açabilirler. Dava açmayan saklı paylı mirasçılar, tenkis davasının sonucunda verilen hükümden faydalanamazlar³⁴².

Tenkis davası açma hakkına sahip olan mirasçı tenkis davası açtıktan veya açmadan önce ölürse bu durumda bu saklı paylı mirasçının mirasçıları tenkis davası açabilme hakkına sahiptir³⁴³.

Kural saklı paylı mirasçıların tenkis davası açabilmesi olsa da istisnai durumlarda saklı paylı mirasçıların alacaklıları veya iflas idaresi de tenkis davası açabilmektedir. Eğer saklı paylı mirasçı dava açsa dahi kazanacağı miktarın alacaklılarının eline geçeceğini düşünerek dava açmıyorsa bu durumda alacaklılar ve iflas idaresi dava açabilir. MK madde 562/1’de bu durum şu şekilde düzenlenmiştir. “Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflas halinde iflas dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedен aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflas idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.” Burada belirtilmesi gerekli en önemli nokta, mirasın geçtiği tarihte alacaklıların veya iflas idaresinin elinde ödemedен aciz belgesi bulunması gerekir³⁴⁴.

4.3.2.2.2.Davalıya ilişkin usul hükümleri

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde davalı, bakım alacaklısının, tasarruf oranını aşarak karşı edimini ifa ettiği bakım borçlusudur. Bakım borçlusunun ölmesi durumundan ise bakım borçlusunun mirasçıları tenkis davasında davalı konumunda olur.

Davalılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı yoktur. Bu nedenle bakım borçlusu birden fazla olsa dahi birine dava açılabilir. Ancak bu durum davacının lehine olmaz.

³⁴² Akartepe, 2010, s. 205; Eren, F., Türk Medeni Kanununda Tenkis Davası, Ankara, Y. 1973 s. 121-122

³⁴³ Eren, 2003, s.122; Kılıçoğlu, 2018, s. 254

³⁴⁴ Antalya, 2003, s. 227; Eren, 2003, s. 127; Korkmaz, s. 112-113; Şahin, T., s. 162.

Çünkü davanın kazanılması durumunda davalı olarak gösterilmeyen bakım borçlusuna karşı davanın hükmü uygulanamaz.

4.3.2.2.3. Yetkili ve görevli mahkeme

Medeni Kanun Madde 576 gereğince tenkis davası mirasbırakanın son yerleşim yerinde açılır. Görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir³⁴⁵.

4.3.2.2.4. Süre

Kural olarak tenkis davası miras bırakanın ölümünden sonra açılır. Buna göre, saklı payların ihlali söz konusu olsa dahi bakım alacaklısı ölmeden tenkis davasının açılması mümkün değildir.

Tenkis davası ile ilgili hak düşürücü süreler MK madde 571/1’de düzenlenmiştir. “Tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.” Bu hükme göre, tenkis davası açma hakkı, saklı payı ihlal edilen mirasçılarının bu ihlali öğrendikleri günden itibaren bir yıl ve her halükarda vasiyetname ile yapılan kazandırmalarda vasiyetnamenin açıldığı, diğer kazandırmalarda ise mirasın açıldığı günden itibaren on yıl geçmekle düşer. Burada belirtilmesi gereken önemli bir noktada MK madde 571/3’e göre, saklı paylı mirasçılar tenkis süresini kaçırrsa dahi bakım borçlusu tarafından mirasçılara açılan bir davada tenkis defini ileri sürebilirler³⁴⁶. Tenkis defini yalnızca mirasçı kullanabilir. Alacaklılar veya iflas idaresinin kullanması mümkün değildir (Eren, 2003: 146).

³⁴⁵ Akartepe, 2010, s. 206; Günay, s. 67-68; Korkmaz, s. 117; Özkaya, s. 278; Tunçomağ, 1959, s.161.

³⁴⁶ Nar, A., Türk Miras Hukunda Tenkis, İstanbul, Y. 2016 , s. 137.

4.3.2.3.Ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile saklı payın ihlal edilmesi halinde uygulanacak hükümler

4.3.2.3.1.Borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde saklı payın ihlal edilmesi

Bakım alacaklısının tasarruf oranını ihlal edimde bulunduğu tenkise tabi sağlararası karşılıksız kazandırmalar MK madde 565/1’de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; “Aşağıdaki karşılıksız kazandırmalar, ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkise tabidir:

1. Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi,
2. Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar,
3. Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar,
4. Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar”

Ölünceye kadar bakma sözleşmesine ilişkin tenkisle ilgili olan kısım üçüncü ve dördüncü bentteki karşılıksız kazandırmalardır³⁴⁷.

MK madde 565/1, b.3’te karma bağışlama sözleşmesi niteliğinde bir sözleşmenin olması gerekmektedir. Karma bağışlama sözleşmesi, karşılıklı edimler içeren sözleşmede tarafların edimleri arasında değer farkının bulunduğu ve bunun sözleşmenin tarafları tarafından bilindiği bu değer farklılığını bir tarafın zenginleştirmek için oluşturulduğu sözleşmelerdir. Karma sözleşme olabilmesi için objektif unsur olan tarafların edimleri arasında değer farkının bulunması ve subjektif unsur olan tarafların değer farkını

³⁴⁷ Şahin, T., s. 160

sözleşme kurulurken bilmesi ve bunu bir tarafın zenginleşmesi için kullanması gerekmektedir³⁴⁸.

Bakım alacaklısının saklı payı ihlal amacının olduğu açıkça belli ise bu durumda MK madde 565/1, b. 4'e de başvurulabilir. Bu hükümde bir zaman sınırlaması yoktur. Bu konudaki en önemli nokta mirasbırakanın saklı payını ihlal etmek amacıyla ölünceye kadar bakma sözleşmesini yapmış olması gerekmektedir.

4.3.2.3.2.Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde saklı payın ihlali

Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı bakım borçlusunu mirasçı olarak atayarak karşı edimini yerine getirir. Burada bakım alacaklısı iki şekilde hareket edebilir.

Birinci durumda bakım alacaklısı her ne kadar mirasçı olarak atasa da karşı edimi sağlığında devredebilir. Bu durumda saklı paylı mirasçılar tenkis taleplerini tıpkı ölünceye kadar bakma sözleşmesi borçlar hukuku nitelikli olduğunda uygulandığı gibi MK madde 565/1 b. 3,4'e göre dayandırabilirler.

İkinci durumda ise, bakım alacaklısı bakım borçlusunu mirasçı olarak atayıp karşı edimin öldükten sonra devrinin kararlaştırılmışsa, bu durumda tenkis iddeaları MK madde 560/1'e dayandırılabilir. Bu maddeye göre, "Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilir." Burada dikkat edilmesi gereken nokta, miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için yalnızca bakma ve gözetme ediminin karşılığını aşan kısmı talep edilebilir.

³⁴⁸ Şahin, T., s. 166-167

4.3.3.Bakım Alacaklısının Alacaklılarınca Açılan İptal Davası

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı karşı edim olarak malvarlığının bir kısmını veya tamamını bakım borçlusuna devrederek haklarını zayıflatıp zor duruma düşüreceği kişilerden biri de bakım alacaklısının alacaklıları olabilir. Bu durumda kanun bakım alacaklısının alacaklılarına da haklarını korumak için bir dava açma imkânı tanımıştır. Bakım alacaklısının alacaklıları tarafından açılacak bu dava İİK madde 277 vd. maddelerince düzenlenen tasarrufun iptali davasıdır.

İptal davası; bir borçlusunun mallarına haciz konulmadan veya borçlu tüm malvarlığını kaybetmeden önce alacaklı olduğu şahıslardan malvarlığındaki aktifleri azaltmak için yapmış olduğu bağışlamalar muvaazalı ihtimali kuvvetli işlemlerinin geçersiz olması adına alacaklı şahıslara tanınan davadır³⁴⁹. İptal davasının genel olarak alacaklıları lehine borçlusunun malvarlığını korur³⁵⁰. Tasarrufun iptali davasında söz konusu mal bakım alacaklısının mülkiyetine geçmez ama sanki bakım alacaklısının mülkiyetindeymiş gibi haczettirilir, sattırılır ve satış bedelinden alacaklı alacağını alır geri kalan bedel ise davalı üçüncü kişiye verilir.

İcra İflas Kanunu madde 278’de iptale tabi tasarruflar sayılmıştır. İİK madde 278/1 b. 3 “Borçlusunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölünceye kadar bakma akitleri” bu madde ile de kanun ölünceye kadar bakma sözleşmesini bağışlama hükmünde sayıp iptale tabi tutmuştur.

4.3.3.1.İptal Davasının Tarafları

4.3.3.1.1.Davacı

Tasarrufun iptali davasında davacı olabilecekleri iki gruba ayırarak incelemek gerekir. Bakım alacaklısının alacaklıları haciz yoluyla takip yapmışlarsa bu durumda,

³⁴⁹ Kuru, B., Aslan, R., ve Yılmaz, E., İcra ve İflas Hukuku, Ankara, Y. 2001, s. 662.

³⁵⁰ Şahin, T., s. 192.

alacaklı haciz yoluyla takip yürütmüş ve alacağını alamamış olması bunun sonucunda da kesin veya geçici aciz vesikası almaları gerekir³⁵¹.

Bakım alacaklısının iflas etmesi durumunda ise, iflas masasının yasal temsilcisi iflas idaresi olduğu için dava açma yetkisi de iflas idaresinindir³⁵². İflas idaresi dava açmak istemezse bu durumda bakım alacaklısının alacaklıları dava açabilir³⁵³.

4.3.3.1.2.Davalı

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde tasarrufun iptali davası açılırsa, davalı konumunda olacakları iki gruba ayırarak incelemek gerekir. Bakım alacaklısına karşı haciz yoluyla takip yapılmış ise, bu durumda davalı bakım alacaklısı ile bakım borçlusudur. Burada mecburi bir dava arkadaşlığı vardır. Bakım alacaklısı iflas etmişse bu durumda davalı, yalnızca bakım borçlusudur.

Bakım borçlusu ölmüş ise, bu durumda davalı konumunda bakım borçlusunun mirasçıları olur. Bakım borçlusu mal varlığı değerini iyiniyetli üçüncü kişiye devretmişse bu durumda dava bakım borçlusuna karşı tazminat davası olarak açılır³⁵⁴. Bakım borçlusu malı kötü niyetli üçüncü kişiye devretmiş ise, kötü niyetli üçüncü kişi de davalı konumunda olacaktır³⁵⁵.

4.3.3.2.Yetkili ve görevli mahkeme

Bu davalara bakmaya yetkili mahkeme HMK madde 5 vd hükümlerine göre belirlenir. Haciz durumunda bakım alacaklısı ile bakım borçlusu aynı yerde ikamet ediyorsa, müşterek ikametlerinde dava açılır. Farklı yerlerde ikamet etmeleri durumunda ise, birisinin ikametinin de tasarrufun iptal, davası açılır. İflas durumunda ise yetkili mahkeme bakım borçlusunun yerleşim yeridir.

³⁵¹ Şahin, T., s. 182; Akartepe, 2010, s. 215; Özkaya, s. 282.

³⁵² Şahin, T., s. 183; Akartepe, 2010, s. 215; Özkaya, s. 282.

³⁵³ Şahin, T., s. 183.

³⁵⁴ Şahin, T., s. 184.

³⁵⁵ Akartepe, 2010, s. 217.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 2 “ Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın mal varlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalar da görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesidir.” Tasarrufun iptali davasında asliye hukuk mahkemeleri görevli olacaktır.

4.3.3.3.Dava açma süresi

Tasarrufun iptali davası açma süresi, tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren beş yıldır. Beş yıllık süre hak düşürücü süredir bu nedenle hâkim tarafından resen göz önünde bulundurulması gerekir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde sözleşmenin yapıldığı tarihte beş yıllık süre başlayacaktır.

4.3.3.4.Tasarrufun iptali davasının sonuçları

Tasarrufun iptali davasının sonucunda verilen karar şekli anlamda kesin hüküm oluşturur ancak maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaz. Dava sonucunda davacı cebri icra yolu ile hakkını alma yetkisi elde eder. Dava sonucunda alacaklı davayı kazansa dahi ölünceye kadar bakma sözleşmesi sona ermez. Malın mülkiyeti bakım borçlusundan bakım alacaklısına geçmez. Yalnızca davayı kazanan alacaklı tasarruf konusu mal, bakım alacaklısının mülkiyetinde imiş gibi malı haczettirip satarak alacağını tahsil etme imkânına sahip olur³⁵⁶.

Dava sonunda ölünceye kadar bakma sözleşmesi devam eder. Ancak tasarrufun iptali sonucunda alacaklıların alacağını aldıktan sonra bakım borçlusunun karşı edim olarak elde ettiği değerler bakım ve gözetim edimini karşılamıyorsa, sözleşmenin devamını çekilmez hale getiren önemli sebep ortaya çıkmış olur ve bakım borçlusu TBK madde 617 gereğince ölünceye kadar bakma sözleşmesinin feshini talep edebilir³⁵⁷.

³⁵⁶ Akartepe, 2010, s. 217

³⁵⁷ Tunçomağ, 1959, s. 168.

SONUÇ

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi 6098 sayılı TBK madde 611 ile 619 arasında düzenlenmiştir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, taraflardan birinin diğerine kendisine ölünceye kadar bakıp gözetmesine karşılık, bir malvarlığı değerini sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla devrettiği talih ve tesadüfe bağlı, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki türü vardır. Bu türler arasındaki farklılık ölünceye kadar bakma sözleşmesinin tarafı olan bakım alacaklısının üstlenmiş olduğu yükümlülüklerinin ifa tarzından kaynaklıdır. Bu türler borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi ve miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesidir. Bakım alacaklısı tarafından üstlenilen yükümlülükler miras bırakanın sonuç doğuracak bir işlemle yerine getirilecekse miras hukukundan kaynaklı ölünceye kadar bakma sözleşmesi, yaşamakta olan kişiler arasındaki hukuki işlemle gerçekleştirilirse borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi söz konusu olur.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesini kurmaya yarayan unsurları, sözleşmenin ivazlı olması, sözleşmenin bakım alacaklısının hayatı boyunca devam edecek olması ve tarafların sözleşmenin unsurları üzerinde anlaşmış olmalarıdır. Sözleşmenin kurulabilmesi için bu üç unsur üzerinde tarafların anlaşması gerekmektedir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin hukuki niteliği ise; tarafların edimler üstlendiği, rızaları doğrultusunda yaptıkları, bağımsız olan, talih ve tesadüfi bir sözleşmedir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin iki tarafı bulunmaktadır. Türk Borçlar Kanunu açıkça bu durumu düzenlenmiştir. Taraflarından biri bakım borçlusudur. Bakım borçlusu sözleşmenin kurulmasından karşı tarafın ölümüne kadar karşı tarafa bakıp ve gözetme borcu altına giren taraftır. Bakım alacaklısı ise, ölümüne kadar bakılıp gözetilmesinin karşılığında karşı edim olarak tüm malvarlığını veya belirli malvarlığını devretme borcu altına giren taraftır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde TBK da açıkça belirlenmiş bir geçerlilik şartı mevcuttur. TBK madde 612 “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, mirasçı atanmasını

içermese bile, miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmaz.” hükmü ile ölünceye kadar bakma sözleşmesinin miras sözleşmesi şeklinde yapılmadıkça geçerli olmayacağını belirtmektedir.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin genel sona erme sebepleri ve özel sona erme sebepleri vardır. Genel sona erme sebepleri bakım alacaklısının ölmesi, karşılıklı irade beyanlarıyla sözleşmeyi sona erdirme ikale anlaşması ve irade bozukluğu sebebiyle iptaldir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin özel sona erme sebepleri, önel verilerek sona erdirilmesi ve önel vermeksizin sona erdirilmesidir. Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin önel verilerek sona erdirilmesi TBK madde 616’da düzenlenmiştir. Bunun şartları, tarafların edimleri arasında önemli ölçüde oransızlık bulunması, edimin değeri fazla olan tarafa bağışlama amacının olmaması ve edimler arasında ki oransızlığı öğrenmesinden itibaren altı ay önceden bildirimde bulunması gerekmektedir. Fesih bildiriminde bulunmanın sonuçları olarak sözleşme sona erer ve tarafların o zamana kadar yerine getirmiş oldukları edimler geri verilir.

Önel vermeksizin ölünceye kadar bakma sözleşmesinin sona ermesi ise, TBK madde 617’de düzenlenmiştir. Sözleşmeden doğan borçlara aykırı davranılması sebebiyle sözleşmeye devamın çekilmez hale gelmesi sebebiyle sözleşme feshedilebilir veya sözleşmenin devamını çekilmez veya imkânsız hale getirecek ya da aşırı derecede güçleştirecek nitelikte önemli sebeplerden dolayı feshedilebilir. Feshin sonucunda sözleşme sona erer. Tarafların iade yükümlülüğü olur. Tazminat hakkı ortaya çıkar veya sözleşme ömür boyu gelire dönüşür.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde üçüncü kişilerin sözleşmeye itiraz etme hakkı vardır. İtiraz hakkı olanlar, TBK madde 615’e göre, iptal davası bakım alacaklısından nafaka talep etmeye hakkı olanlar tarafından açılabilir. Saklı pay kurallarının ihlal edilmesi nedeniyle mirasçılar tarafından ve bakım alacaklısının alacaklılarınca açılabilir.

KAYNAKÇA

- Akartepe, A. (2004). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Şekli, S. 34, www.e-akademi.org adresinden erişilmiştir.
- Akartepe A. (2009). Evlilik Birliğinde Eşlerden Birisinin Bazı Malvarlığı Değerleri Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13(1-2), 167-192.
- Akartepe, A. (2010). Genel Olarak Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, İstanbul
- Akgün, M. Z. (1953). Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Adalet Dergisi 44(8), 821-843.
- Akıncı, Ş. (2011). Borçlar Hukuku Bilgisi, Konya
- Akıntürk, T. (2002). Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, İkinci Cilt, Yenilenmiş Yedinci Baskı, İstanbul.
- Akipek Öcal, Ş. (2018). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 6(1). 83-91.
- Akipek, Ş., ve Küçükgüngör, E. (2002). Sözleşmeler Rehberi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara
- Akyol, Ş. (1976). Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, İstanbul.
- Altaş, H. (1998). Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Ankara
- Antalya, O. G. (2015). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, İstanbul
- Antalya, O. G. (2003). Miras Hukuku, İstanbul
- Aral, F. (2000). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 3. Baskı. Ankara
- Arık, K. F. (1959). Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Adalet Dergisi, 50(3). 277-307.
- Ayan, M. (2003). Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Konya

- Aydın, G. S. (2018). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Türk Borçlar Kanunu'nun 617. Maddesine Dayalı Olarak Sona Ermesi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 24(1), 336-373.
- Bilge, N. (1971). Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara
- Çandarlı, Z. (1949). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi ve Feshi İhbarı, Ankara Barosu Dergisi., 5(68).12-20
- Çernis, V. (1954). Ölünceye Kadar Bakma Akdinde Şekil Noksanı, Muvazaa ve Bunların Müeyyidesi, İstanbul Barosu Dergisi, 27(2), 119-134
- Dalamanlı, L., Kazancı, F., ve Kazancı, M. (1990). İlmî ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu, C.IV, m. 372-544, İstanbul.
- Durak, Y. (2015). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1). 265-299.
- Dural, M. (1980). Miras Sözleşmeleri, İstanbul
- Dural, M. ve Öz, T. (2019). Türk Özel Hukuku, C.IV, Miras Hukuku, İstanbul.
- Dündar M. (2006). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Eren, F. (1973). Türk Medeni Kanunda Tenkis Davası, Ankara
- Eren, F. (2003). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 8. Bası, İstanbul
- Eren, F. (2018). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Ankara
- Eren, F. (2006). Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara
- Ertürk, N. (1983). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi. (39), 34-39.
- Esen, B. N. (1938). Ölünceye Kadar Bakma Akdinin Mahiyeti, İzmir Barosu Dergisi, 4(1), 1-8.

- Güneş, F. (1950). Ölünceye Kadar Bakma Akdi ve Tatbikat, Adalet Dergisi, 41(8), 1062-1070.
- Günay, E. (2016). Ölünceye Kadar Bakıp Gözetme Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar, Ankara
- Hatemi, H., Serozan, R., ve Arpacı, A. (1992). Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul
- Hilmi, H. (1933). Kaydı Hayatla Bakma, İstanbul Barosu Dergisi, S.73,23-32.
- İmre, Z., ve Erman, H. (2004). Borçlar Hukuku, Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul
- İşgüzar, H., Demir ve M., Yılmaz, S. (2018). Miras Hukuku, Ankara
- Karahasan, M.R. (1992). Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri ile ilgili Yasa maddeleri ve İçtihatlar, Cilt. 6, İstanbul
- Karahasan, M. R. (2002). Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Öğreti Yargıtay Kararları İlgili Mevzuat, Cilt 2, İstanbul
- Kılıçoğlu, A. M. (2018). Miras Hukuku, Ankara
- Kılıçoğlu, A. M. (2003). Medeni Kanunumuzun Aile- Miras ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler, Ankara
- Kocayusufpaşaoğlu, N. (1987). Miras Hukuku, B.3, İstanbul
- Korkmaz, T. (2008). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Köseoğlu, H. (1970). Ölünceye Kadar Bakma Akdi ve Şekil Unsuru, Ankara Barosu Dergisi, 27(2), 259-263.
- Kuru, B. (1998). İcra ve İflas Hukuku, Üçüncü Baskı, .I, İstanbul
- Kuru, B., Arslan, R. Ve Yılmaz, E.(2001). İcra ve İflas Hukuku, Ankara
- Mardin, E. (1940). Ölünceye Kadar Bakma Mukavelesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 58-99.
- Martin, A. (1931). Borçlar Kanunu Şerhi, C. 2, Hukuku Medeniye Akitleri, İstanbul

- Nar, A. (2016). Türk Miras Hukukunda Tenkis, İstanbul
- Oğuzhan, M. K., ve Öz, M. T. (2000). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Bası, İstanbul
- Oğuzman, M. K., Seliçi, Ö., ve Oktay, S. (2002). Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul
- Oğuzman, M. K., ve Öz, M. T. (2005). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, İstanbul
- Olgaç, S (1978). Ölünceye Kadar Bakma Akdine İlişkin Sözleşmenin Tek Taraflı Feshi, *Yasa Hukuk Dergisi*, 1(3),415-419.
- Olgaç, S. (1978). Ömür Boyunca Gelir, Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Ankara
- Önder, A. (1949). Ölünceye Kadar Bakma Akdi, *Adalet Dergisi*, 40(7). 995-1022
- Özkaya, E. (2007). Ölünceye kadar bakma sözleşmesi. Ankara
- Öztan, B. (2004). Aile Hukuku, 4. Bası, Ankara
- Reisoğlu, S. (1995). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Değişik ve İlavelerle Onuncu Bası, İstanbul.
- Savaşman, R. (1954). Ölünceye Kadar Bakıp Gözetme Akdi, *Ankara Barosu Dergisi* (3),261-268.
- Seliçi, Ö. (1977). Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul.
- Serozan, R. (1979). Sağlararası İşlem Yoluyla Ölümüne Bağlı Kazandırma, İstanbul
- Şahin, A. (2009). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hükümleri, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C.II, İstanbul, 1447-1491.
- Şahin, T. (2019). Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Ankara
- Tandoğan, H.(1953). Ölünceye Kadar Bakma Akdi, *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 26-31
- Tarhan, M. (1949). Ölünceye Kadar Bakma Akdi Hakkında Toplu Bir Tetkik, Ankara
- Tunçomağ, K. (1959). Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Ankara

- Tunçomağ, K. (1977). Türk borçlar hukuku özel borç ilişkileri. II. Cilt, *İstanbul*.
- Tunçomağ, K. (1958). Evvelki Ve Şimdiki Hukukumuzda Göre Ölünceye Kadar Bakma Akdi. *Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 165-179.
- Uygur, T. (2010) Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu, Özel Borç İlişkileri, C. 7, (m. 463-5449), s.405.
- Yavuz, C. (2002). Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul
- Zembulidis, T. (1931). Kaydı Hayat İle İrat ve Ölünceye Kadar Bakma Akdi, *Hukuki Bilgiler Mecbuası*, No. 5/53, s. 3110-3113, No. 6/54, s. 3148-3154; No. 7/55, s. 3191-3198.
- Zevkliler, A. (2002). Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara
- Zevkliler, A., Aydoğdu, M., ve Petek, H. (1998). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 6. Baskı, Ankara

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Teslime Akkan Akol

Doğum Yeri ve Tarihi : Sarayönü 18.09.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisan Öğrenimi : Hukuk (Tezli)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : Konya Barosu

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi : akkanteslimee@gmail.com

Tarih : 19/09/2019 (SAVUNMA TARİHİ)